

Vilniaus universitetas
Filosofijos fakultetas
Ugdymo mokslų institutas

Karolina Ginkė

Edukologijos studijų programa
Magistro baigiamasis darbas

**Globaliai kompetentingo mokytojo profilis šiandieniniame
Lietuvos ugdymo kontekste**

Darbo vadovė:
doc.dr. Sandra Kairė

Vilnius
2023

Turinys

Įvadas.....	6
Globalaus ugdymo kontekstas ir perspektyvos	9
Globalumo ugdymo reikšmė	9
Globaliai kompetentingo mokytojo profilis ir ypatumai	14
Globalios pedagoginės kompetencijos pasaulyje	15
Pedagoginės kompetencijos Lietuvoje	15
Globaliai kompetentingas mokytojas veikiantis mokykloje.....	17
Globaliai kompetentingo mokytojo ateities perspektyvos	18
Tyrimo metodika ir etika	24
Globaliai kompetentingo mokytojo profilis Lietuvos ugdymo kontekste: empirinio tyrimo rezultatai	27
Asmeninės mokytojų savybės ir santykis su globaliu ugdymu	27
Globalaus ugdymo samprata	29
Globaliai kompetentingo mokytojo profilis ir veikla	31
Mokinių santykis su globalumu ir jo mokymas	35
Globaliai kompetentingo mokytojo vertinimas Lietuvoje ir ateities perspektyvos	37
Diskusija ir Išvados	41
Šaltiniai.....	45
Priedai.....	51
Priedas A	51
Priedas B.....	53

Santrauka

Globaliai kompetentingo mokytojo profilis šiandieniniame Lietuvos ugdymo kontekste

Pasaulietiškas požiūris ugdyme tampa vienas iš svarbiausių aspektų pasaulio mokyklose. Globaliai ugdomi mokiniai vis dažniau skatinami domėtis, ne tik lokaliomis problemomis ir aktualijomis, tačiau taip pat rūpintis bei domėtis tuo, kas vyksta už jų mokyklos, šalies ar žemyno teritorijų. Be abejonės, kad mokiniai būtų ugdomi globaliai, turime turėti tam parengtus globaliai kompetentingus mokytojus, kurie savo pavyzdžiu ir idėjomis padėtų sudominti ar supažindinti mokinius su pasaulio aktualijomis per mokomąjį dalyką. Todėl kyla klausimas, nuo ko turime pradėti savo šalyje, kad mokiniai, mokytojai bei esamos švietimo programos tinkamai funkcionuotų rengiant globaliai pilietišką asmenybę? Kaip užtikrinti mokytojų globalių kompetencijų ugdymą ir gebėjimą jas plėsti ugdant globaliai pilietiškus mokinius Lietuvos šalies mokyklose.

Tyrimui atlikti iškeltas tikslas – atskleisti esamą globaliai kompetentingo mokytojo profilį Lietuvos mokyklose ir ateities perspektyvas. Darbe remiamasi UNESCO, OECD, OXFAM, ESFA, UPC ir Lietuvos švietimo programų, reglamentų, moksline literatūra, projektais ir analizėmis. OECD projekte Future of education globalumas ugdyme gyvuoja jau keletą metų, todėl siekiant išgryninti šio ateities ugdymo perspektyvų svarbą, nutarta daugiausiai remtis būtent šios organizacijos duomenimis ir tyrimais. Darbe buvo pasirinkta atlikti pusiau struktūrizuotą interviu su pagrindinio ugdymo mokytojais dalykininkais. Gautai informacijai apdoroti buvo pasitelktas atvejo analizės metodas. Atlikus empirinį tyrimą išryškėjo tai, kad mokytojai vieningai sutinka, jog globalumas ugdyme yra svarbus aspektas, tačiau jo įtraukimas į pamokas dar tikrai nėra įsitvirtinęs visame Lietuvos švietimo kontekste, o tai labiau pavienių mokytojų iniciatyvus mokymas, siekiant asmeniškai domėtis pasauliu ir tobulėti.

Tyrimo metu paaiškėjo, kad mokytojai dažnai praturtina savo mokymo turinį integruodami kitų šalių pavyzdžius ir apimdami pasaulinius kontekstus, o dėl to formuojasi nuomonės, kad globalumas neturi apibrėžtų gairių Lietuvos švietime, būtent dėl šios priežasties integracijos galima pastebėti labai mažai, kadangi vyrauja daugiausiai lokalus ar nacionalinis kontekstas. Prie viso to mokytojai nuogaustauja, kad besikeičiančios programos turi puikią galimybę integruoti globalumą, tačiau ne visos mokomos disciplinos yra pasirengusios tai padaryti, arba tai priklauso tik nuo entuziastingų mokytojų. Daugiausiai iniciatyvos globalumo ugdyme perima privačios mokyklos, kadangi jose dažniausiai dirbama remiantis užsienio ir valstybinėmis programomis. Visgi, tyrimo dalyvių nuomonės atsiskleidžia kompetencijų tobulinimo trūkumą globalaus ugdymo atžvilgiu, visoje Lietuvos švietimo sistemoje. Tyrimo metu, išryškėjo dar viena problema, kad mokytojams trūksta informacijos apie globalų ugdymą lietuvių kalba: metodinės medžiagos, priemonių, mokymų ar net

mokinių vertinimo. Anglų kalba informacijos yra kur kas daugiau, tačiau ją rasti bei papildomai domėtis, reikia gana daug laiko, o kartais net stingama motyvacijos. Globalaus ugdymo poreikį Lietuvoje atskleidė ir mokytojų įžvalgos apie mokinių mąstymo ir pažiūrų pokyčius pamokų metu. Kuomet pastebimas akivaizdus mokinio mąstymo lauko pokytis į skirtingų kultūrų problemas ir gebėjimas jas spręsti bei ugdyti toleranciją ir asmenines vertybes. Vertinama ir mokinių motyvacija, jų aktyvus įsitraukimas į pasaulio aktualijų aptarimus, noras spręsti pamokos dalykinius klausimus ir ugdytis globalias kompetencijas per: projektus, eksperimentus, diskusijas, keliant smalsius ir įdomius klausimus. Tyrimo dalyviai išskiria, kad dažniausiai šios veiklos mokiniams išlieka atmintyje ir dažnai jie mokytojų prašo atlikti panašias užduotis arba net patys inicijuoja veiklas dalindamiesi asmeninėmis idėjomis.

Raktiniai žodžiai: *Pasaulio piliečiai, globaliai pilietiškai, globalus ugdymas, globalios kompetencijos, pasaulio kontekstas.*

Summary

The Profile of a Globally Competent Teacher in Today's Educational Context of Lithuania

A secular approach to education is becoming one of the most important aspects in schools around the world. Globally educated students are increasingly encouraged to be interested, not only in local problems and current affairs, but to care and be interested in what is happening outside their schools or the territories of the continent. Undoubtedly, in order for students to be educated globally, it is very important to prepare globally competent teachers who, by their example and ideas, would help to interest or acquaint students with the current affairs of the world through the educational subject. How to ensure the development of teachers' global competences and the ability to expand them by educating globally citizen ly students in Lithuanian schools.

The purpose of the study is to reveal the current profile of a globally competent teacher in Lithuanian schools and future perspectives. The work is based on the literature, projects and analyzes of UNESCO, OECD, OXFAM, ESFA, UPC and Lithuanian educational programs and regulations. In the OECD project Future of Education, globality in education has existed for several years, therefore, in order to refine the importance of this perspective of future education, it was decided to mainly rely on the data and research of this organization. In the work, it was chosen to conduct a semi-structured interview with subject teachers of basic education. A case study method was used to process the information obtained. After conducting an empirical study, it became clear that the teachers unanimously agree that global education is an important aspect, but its inclusion in lessons

is not really established in the context of Lithuanian education, and it is more the teaching of the initiative of individual teachers in order to be interested in the world and improve.

During the research, it was found that teachers often enrich their learning by integrating examples from other countries, including global contexts, and as a result, opinions arise that globality does not have defined guidelines in Lithuanian education, due to which integration can be observed very little, as the local or national context prevails. In addition to all this, teachers fear that changing programs have great global potential, but not all taught disciplines are ready to do so, or it depends only on enthusiastic teachers. Such opinions of research participants reveal the lack of competence development in relation to global education in the entire Lithuanian education system. During the research, it also became clear that teachers lack information about global education in Lithuanian: methodical materials, tools, training or even student evaluation. There is much more information in English, but it takes quite a lot of time to find and study it, and sometimes there is even a lack of motivation. The need for global education in Lithuania was also revealed by teachers' insight into children's thinking and changes in attitudes during lessons. There is an obvious change in the student's field of thinking to the problems of various cultures and the ability to solve them and develop tolerance and personal values. It is also valued for motivation, when students are actively involved in the discussion of the world, willingly solve the subject questions of the lesson and develop global competences through: projects, experiments, discussions, raised interesting questions. Research participants distinguish that these activities are usually remembered by students and they often ask teachers to perform similar tasks or even initiate activities themselves by sharing personal ideas.

Keywords: World citizens, global citizens, global education, global competences, world context.

Įvadas

Aktualumas. Mūsų visuomenė nuolat kinta, įvairūs politiniai, ekonominiai ir kultūriniai pokyčiai bei technologijų raida, priverčia keistis susidariusias bendruomenes ir visą dabartinę švietimo sistemą. Galima teigti, kad vienas iš svarbiausių šiuolaikinio ugdymo tikslų, tai paruošti mokinius nuolat besikeičiančiam pasauliui. Apie tai, koks turi būti XXI a. pilietis daug kalbama įvairiuose švietimo straipsniuose ir tinklalapiuose. Švietimas atlieka svarbų vaidmenį gyvenant pasaulyje, kuriame gausu įvairovės ir iššūkių, tačiau akivaizdu, kad juo siekiama suteikti asmeniui visaverčio gyvenimo pagrindus ir sudaryti galimybes nuolat tobulinti asmeninius gebėjimus. Nuolatinis mokymasis saugo ir kuria tautos tapatybę, ugdo vertybinį stuburą, daro žmogaus gyvenimą prasmingą, o visuomenės darnų, valstybės – pažangų (ŠMSM, 2022). Akivaizdu, kad švietimo vaidmuo tampa vienu pagrindiniu varikliu esminiams pasaulio pokyčiams. Žmonės tampa atsakingesni ne tik už savo aplinką, šalį bet ir už visą pasaulį. „Globalusis švietimas, arba globaliojo pilietiškumo ugdymas, iki šiol Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų pasaulio šalių, yra *terra incognita*. Tačiau tai nepaprastai svarbi visapusiško švietimo sritis, skirta ugdyti asmenybę, kuri kritiškai mąsto, geba suprasti globalaus pasaulio aspektus, sąsajas ir ryšius bei asmeninį vaidmenį dalyvaujant globaliuose pokyčiuose“ (Europos namai & Kaluinaitė, 2017, p. 3).

2000 ir 2006 m. apie globalaus piliečio ugdymą pirmieji prakalbo tarptautinio bakalaureato organizacija, kurie jau tuo metu išvelgė skirtumą tarp žmogiškumo ir atsakingo globalaus požiūrio. Jų teigimu, globalaus piliečio ugdymas svarbus tuo, kad apima tris mokymosi sritis – kognityvine, socialine – emocine ir elgesio. Matydama šio ugdymo prasme, 2015 metais UNESCO pradėjo bendradarbiavimą su plačiu pasauliniu tinklu: UNICEF, Pasaulio bankas ir kt. siekdami skleisti globalaus piliečio ugdymo poreikio svarbą visame pasaulyje ir tai įtraukė į vieną iš svarbių tikslų – švietimas 2030 veiksmų plane. Nuo pat Jungtinių Tautų įkūrimo (1945 m.) UNESCO propagavo visuotinį pilietiškumo ugdymą. Todėl dabar pasaulyje globalusis švietimas pamažu skinasi kelią į formalųjį ir neformalųjį ugdymą, o vertinant Lietuvos kontekstą, tai mažai pastebima arba vyksta gana lėtai. Analizuojant mokyklas, jų nuostatas, ir reprezentacijas daugiausiai globalaus ugdymo integraciją pastebimą privačiuose mokykluose, o valstybiniuose sektoriuose, tai įvertinti labai sunku, kadangi ši informacija nėra pateikiama dokumentais ar nuostatomis. Dažniausiai, valstybinėse mokyklose išsiskiria tik pavienių mokytojų iniciatyva, kurią galima pastebėti per projektus ir neformalias veiklas.

2015 - aisiais metais Vilniuje surengta pirmoji tarptautinė konferencija „*Globaliojo švietimo scenarijus: nuo sampratos iki veiksmų*“, kurioje pristatytas švietimo koncepcijos projektas, kuris deja nebuvo patvirtintas. Tad pagrindinė problema išlieka šalies ne apibrėžtumas globalaus ugdymo

poreikyje, kadangi iki šiol nesame išsikėlę tikslų ir neapibrėžiame, ko norėtume pasiekti, kaip globalusis švietimas gali prisidėti prie mūsų šalies gerovės, todėl ir globalaus piliečio ugdymo integracija Lietuvoje vyksta labai lėtai (Europos namai, 2017). Vis dėlto, žvelgiant į globalizacijos tempus ir kitų pasaulio šalių perspektyvas švietime, turime labai stipriai juos pasivyti ir įgyvendinti tikslą: užtikrinti globalų ir lygiavertį išsilavinimą šalyje bei skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi, jį įtraukiant į mokytojų rengimą ir ruošimą.

Temos išskirtinumas: Globaliai kompetentingo mokytojo poreikis Lietuvoje nėra tyrinėtas, tačiau žinoma, kad yra įstaigų (Karalienės Mortos mokykla, Vilniaus Licėjus, Erudito licėjus ir kt.) kurios jau dabar savo ugdyme integruoja globalaus piliečio mokymo programas ar sieja jį per kontekstinį ugdymą. Šiuo darbų siekiama atskleisti ir išryškinti privačios ir valstybinės mokyklos globaliai kompetentingo mokytojo perspektyvas ateityje, sudaryti rekomendacijas mokykloms siekiant aktyvesnės pasaulinio piliečio ugdymo integracijos.

Darbo problema: kokiomis kompetencijomis turėtų pasižymėti ir pasižymi globaliai kompetentingas mokytojas dabartiniame Lietuvos ugdymo kontekste?

Darbo objektas: globaliai kompetentingo mokytojo profilis ugdant globalų pilietį šiandieninėje mokykloje.

Darbo tikslas – atskleisti esamą globaliai kompetentingo mokytojo profilį Lietuvos mokyklose ir ateities perspektyvas. Šiam tikslui pasiekti numatyti šie **uždaviniai:**

- Aprašyti globalaus ugdymo reikšmę Lietuvoje ir pasaulyje;
- Paanalizuoti globalius ir nacionalinius globalaus švietimo lygmenis ir atskleisti globaliai kompetentingų mokytojų profilio savybės;
- Ištirti ir atskelsti globaliai kompetentinių mokytojų darbo ypatumus Lietuvos mokyklose;
- Nustatyti, kokios galimos ateities perspektyvos siekiant padidinti globaliai kompetentingų mokytojų rengimą Lietuvos ugdymo kontekste.

Tyrimo teorinė ir metodologinė dalys parengtos remiantis nacionalinio lygmens tyrimais ir veikla. Magistro darbe taikomi šie duomenų analizės metodai: teorinėje dalyje mokslinės literatūros ir teisinių švietimo dokumentų analizė; empirinėje dalyje – kokybinė atvejo tyrimo analizė. Atliekant atvejo tyrimą remiamasi Creswell (2013) idėjomis, kurios padėjo atskleisti globaliai kompetentingo mokytojo profilio savybes. Kokybinio interviu tyrimo darbo dalyje remiamasi Gaižauskaitės ir Valavičienės (2016) metodais, kurie globalaus ugdymo kontekste atkreipia Lietuvos švietimo programos perspektyvas ir programos grėsmes.

Darbo etapai:

- 1) Mokslinių duomenų šaltinių ir literatūros atranka ir analizė;
- 2) Empirinio tyrimo planavimas, pasirenkama atvejo tyrimo strategija;
- 3) Kokybinis interviu tyrimas, numatomi tiriamieji: mokytojai taikantys globalų ugdymą, parengiamas klausimynas;
- 4) Kokybinių duomenų tvarkymas ir analizė.
- 5) Išvadų, tyrimo duomenų įžvalgų rengimas.

Ribotumai. Darbe empiriškai analizuojamas globaliai kompetentingų mokytojų atvejis apimantis skirtingų mokomųjų dalykų ir mokyklų mokytojus keliuose Lietuvos privačiose ir valstybinėse mokyklose. Darbas apsiriboja tyrimo dalyvių patirtimi ir požiūriu planuojant ir ugdant mokinius globaliomis temomis bei patirtimi dirbant privačiose ir valstybinėse mokyklose. Taigi, išvados pateikiamos tik tam vienam atvejui. Vis dėlto, šio atvejo išvados tolimesniuose tyrimuose leistų labiau praplėsti globalaus ugdymo ir globaliai kompetentingų mokytojų svarbą Lietuvos mokyklose ir jų kompetencijų plėtime.

Globalaus ugdymo kontekstas ir perspektyvos

Neabejotinai kyla klausimas, kada prasidėjo globalaus piliečio suvokimas, kada galime minėti pirmuosius atskaitos taškus? Globalizacijos ir globaliai maštančio žmogaus atsiradimą, galima traktuoti nuo pirmųjų prekybos kelių (šilko kelias) ir pirmųjų imperijų. Jų dėka vystėsi ne tik ekonominiai, politiniai bet ir kultūriniai menai, savita unifikacija. Visas šis vienodėjimas apėmė skirtingas bendruomenes ir jų kultūrinį tapatumą, vieningą bendradarbiavimą, vardan bendro tikslo. Tačiau, kaip yra dabar? Kaip dėl globalizacijos „mažėjantis“ pasaulis leidžia vystyti žmonijos veiklas bei mokymąsi? Kaip prie to prisideda mokytojai ir naujosios technologijos ir medijos? Ispanų sociologas Castells (2005) rašė apie tinklo visuomenę, kurio teigimu žmonės iš industrinio amžiaus perėjo į informacinį amžių, kuriame materialas vertybes perėmė informacija ir žinios bei įsivyrąja virtualumo kultūra, skirta, tolimesniam žinių kūrimui, domėjimuisi apie tai, kas vyksta kitur. Vis dažniau matome, kad informaciniai tinklai tampa pagrindu, kurių pagalba kuriamas mokymasis ir komunikacija ne tik tarp artimos bendruomenės, tai galiausiai veda prie labiau susietos produktyvios, priimančios ir atviros globalios visuomenės, kur visas dėmesys sklinda į mokyklas, jų veiklą ir jaunų piliečių rengimą pasauliui. (Hollins, 2016).

Globalumo ugdymo reikšmė

„Globalusis ugdymas – tai švietimas, orientuotas į žmonių įgūdžių, žinių ir vertybių formavimą ir plėtojimą, siekiant suprasti XXI a. iššūkius ir išmokyti juos reaguoti“ (Europos namai, 2017, p. 16).. Galima teigti, kad vienas iš svarbiausių šiuolaikinio ugdymo tikslų, tai paruošti mokinius nuolat besikeičiančiam pasauliui. Apie tai, koks turi būti XXI a. pilietis daug kalbama įvairiose straipsniuose ir švietimo tinklalapiuose (Europos namai, 2017). Anot, Pasaulio ekonomikos forumo (žr. lentelę nr. 1), teigiama, kad žmogus norintis įsitvirtinti darbo rinkoje privalo turėti pagrindinius gebėjimus, svarbias kompetencijas ir pasižymėti konkrečiomis charakterio savybėmis. Tačiau jei norėtume palyginti, kuo įprasto žmogaus ugdymas skiriasi nuo globalaus piliečio, atrastume keletą kertinių aspektų (žr. lentelę nr. 2), – vertybės ir žinios. Apibūrinant tai, globalaus piliečio ugdymas nagrinėja globalios tarpusavio priklausomybės, tapatybių ir kultūrų įvairovės, tvaraus vystymosi, taikos ir konfliktų bei valdžios, išteklių ir pagarbos nelygybės klausimus (IDEAS, 2022).

Lentelė nr.1

XXI a. piliečio savybės (cituojuama iš WEF, 2015).

PAGRINDINIAI GEBĖJIMAI	KOMPETENCIJOS	CHARAKTERIO SAVYBĖS
Raštingumas	Kritinis mąstymas	Samlsumas
Gebėjimas skaičiuoti	Kūrybingumas	Iniciatyvumas
Gamtos mokslų gebėjimai	Komunikavimo gebėjimai	Atkaklumas
IKT raštingumas	Bendradarbiavimo gebėjimai	Gebėjimas prisitaikyti
Finansinis raštingumas		Lyderystė
Kultūrinis ir pilietinis sąmoningumas		Socialinis kultūrinis sąmoningumas.

Lentelė nr. 2

Globalaus piliečio savybės (cituojuama iš Oxfam, 2015).

ŽINIOS IR SUPRATIMAS	GEBĖJIMAI	VERTYBĖS IR POŽIŪRIS
Socialinis teisingumas ir nešališkumas	Kritiškas ir kūrybiškas mąstymas	Tapatumo jausmas ir savigarba
Tapatumas ir įvairovė	Empatija	Atsidavimas socialiniam teisingumui
Globalizacija ir tarpusavio priklausomybė	Saves vertinimas ir refleksija	Pagarba žmonėms ir žmogaus teisėms
Tvarus vystimasis	Bendravimas	Vertybių įvairovė
Taika ir konfliktai	Bendradarbiavimas ir konfliktų sprendimas	Rūpestis aplinka
Žmogaus teisės	Gebėjimas valdyti sudėtingumą ir neapibrėžtumą	Įsipareigojimas dalyvauti ir įtraukti
Valdžia ir valdymas	Informuoti ir apmastyti veiksmai	Įsitikinimas, kad žmonės gali sukelti pokyčius

Siekiant suvokti globalaus ugdymo reikšmę, sunku atsiriboti nuo to, kad žmogus nuolatos turi domėtis tuo, kas vyksta pasaulyje. Ugdymas mus nuolatos įtraukia ir supažindina su galimomis pasaulio ir visuomenės problemomis. O tai dažniausiai skatinama jau mokyklos suole, kai mokinių prašoma sugalvoti būdų pasaulio problemoms išspręsti ar net iškeliamas tikslas – kaip “išgelbėti pasaulį”? Globalus pilietis labiau mąstysena, nei titulas. Ji apima žmogaus suvokimą apie savo būties egzistavimą ir norą padėti, ne tik sau siekiant geresnio gyvenimo, bet visam pasauliui. Vis besikeičiantis pasaulis skatina mus visus, jungtis į skaitmenines bendruomenes, rasti būdų sužinoti apie pasaulį daugiau, vos keliais paspaudimais ar bakstelėjimais rasti norimą informaciją. Tačiau būdami bet kurios bendruomenės dalimi, mes turime išmokti ne tik gauti, bet ir duoti. Svarbiausiai yra tai, kad turi ateiti suvokimas, jog man, kaip pasaulio piliečiui rūpi, kad visi gyventu taikiai, kad visi turētu vienodas galimybes. Rūpi, kad savo idėjomis galėtume prisidėti prie darnios aplinkos

kūrimo, ne tik savo šalyje, bet ir už jos ribų. Ir visa tai susijungia į viena – man rūpi pasaulis, kuriame aš gyvenu (Global Citizen Year, 2023).

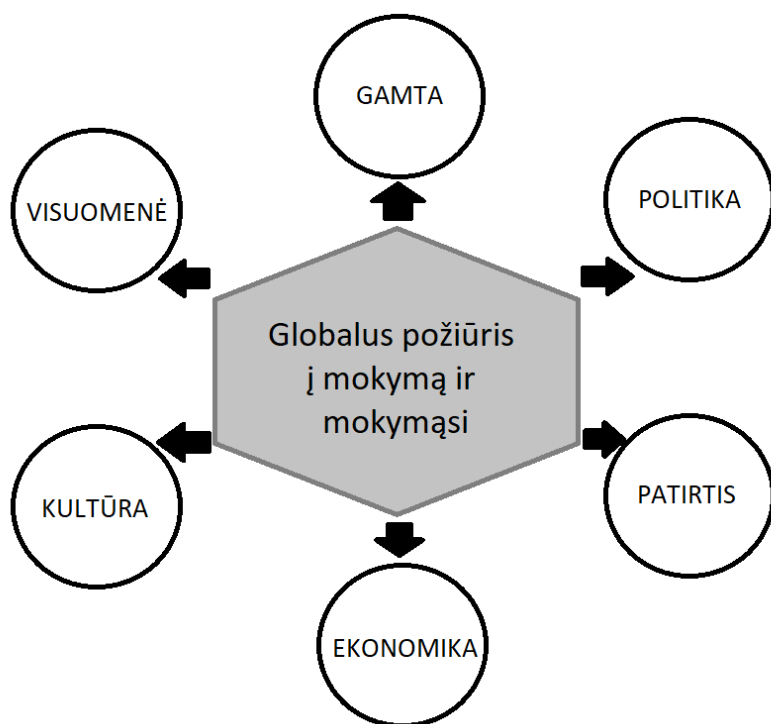
Globalaus ugdymo suvokimas visame pasaulyje išskiria globalaus piliečio kompetencijų ugdymo svarbą apimančia: žinias ir supratimą, ugdant kritinį mąstymą ir formuojant pasaulietišką asmenybę. Tai ugdoma nuo kiekvieno atsakomybės prisiėmimo už savo kasdieninius sprendimus, pradedant nuo mažiausių dalykų - ką perkame ir kaip vartojame, ką manome ir kalbame apie kitus (UNESCO, 2014). Svarbia dermė tampa kontekstas ir pasaulis, kuris kinta dėl globalizacijos ir vartojimo bei mūsų dalyvavimo kasdiniuose sprendimuose. Sąvoką globalusis švietimas (angl. Global Education) plačiai savo politiniuose dokumentuose ir metodiniuose leidiniuose naudoja Europos Tarybos Šiaurės-Pietų centras (ET ŠPC). Sąvoka pradėta naudoti dar 1997 m. pirmojoje Globaliojo švietimo chartijoje, o vėliau išplėtota Maastrichto globaliojo švietimo deklaracijoje, priimtoje 2002 metais šiuose dokumentuose globalusis švietimas apibrėžiamas kaip švietimas, padedantis žmonėms atverti akis, skatinantis jų mintis apie globalaus pasaulio realijas, ir raginantis veikti, kad pasaulyje būtų daugiau teisingumo, lygybės ir pagarbos žmogaus teisėms (Visuomenė ir NVO, 2020). Mokslinėje literatūroje, globalus ugdymas apima aspektus padedančius atskleisti šio ugdymo išskirtinumą:

- **Globalus pilietiškumas.** Globaliojo pilietiškumo ugdymas Globalus pilietiškumo (*angl. Global Citizenship*) ir globaliojo pilietiškumo ugdymo (*angl. Global Citizenship Education*) sąvokas pasiūlė UNESCO (2016). Šių sąvokų atsiradimas siejamas su žmonių priklausomybe ekonominėje, kultūrinėje, socialinėje srityje ir tarptautinių globalių reiškinių ir sprendimų plėtroje. Globalus pilietiškumas yra moralinė kategorija, kuriama žmogaus asmeninio santykio su pasauliu (Europos namai, 2017).
- **Globalus požiūris.** Aspektas sujungiantis vietinį su globaliu ir nacionalinį su tarptautiniu, skatinimas, globalių tarpusavio sąsajų supratimas ir atsakomybė. Susiduriame su daugybe, persidengiančių krizių. Didėjanti socialinė ir ekonominė nelygybė, klimato kaita, biologinės įvairovės nykimas, išteklių naudojimas, peržengiantis planetų ribas, demokratinis smukimas, žlugdantis technologinis automatizavimas ir smurtas yra mūsų dabartinės istorinės sanklodos bruožai. Paradoksaliai vystymosi tendencijos veda mus link netvarios ateities. Pasaulinis skurdo lygis sumažėjo, tačiau nelygybė tarp šalių ir šalių viduje išaugo (UNESCO, 2021). Aukščiausi gyvenimo standartai egzistuoja kartu su didžiausia nelygybe istorijoje. Klimato kaita ir aplinkos blogėjimas kelia grėsmę žmonijos ir kitų rūšių išlikimui Žemės planetoje. Vis daugiau žmonių aktyviai dalyvauja viešajame gyvenime, tačiau pilietinė visuomenė ir demokratija daug kur visame pasaulyje šliaužia. Todėl ugdyme svarbu atrasti visuomenės

požiūrio sąsajas su kritiniu mąstymu ir analize, kuri glaudžiai siejasi su mokymosi sistemomis, kurios leidžia globalų požiūrį plėsti kasdienėje savo aplinkoje ir domėtis tuo kas vyksta nuolat (žr. iliustracija nr. 1). Mokymasis išskiria gamtos žinių raišką, politinių vertybių ugdymą, patirties panaudojimą ir metodų jungimą, ekonominį požiūrį ir vertinimą, kultūros prasmę ir aplinkos svarbą, visuomenės aktyvumą ir bendradarbiavimą siekiant bendrų tikslų (Mallillin, 2022).

Iliustracija nr. 1

Globalus požiūris į mokymą ir mokymąsi (cituojama iš Mallillin, 2022).

- **Visuomenės vienybė.** Globalus ugdymas akcentuoja žmonių visuomenės vienybę ir tarpusavio priklausomybę, ugdydamas savęs jausmą ir kultūrinės įvairovės vertinimą, socialinio teisingumo ir žmogaus teisių tvirtinimą, taip pat taikos kūrimą ir veiksmus tvariai ateičiai įvairiais laikais ir vietose (GlobalEducation, 2014).
- **Globalus kontekstas.** Mokymosi turinys siejamas su kontekstais; į bendrųjų programų turinį įtraukiamos ir tarp dalykinės temos, atitinkančios dalyko uždavinius ir specifiką (BP, 2021). Švietimo galia slypi jo gebėjime sujungti mus su pasauliu ir kitais, perkelti mus už erdvių, kuriose jau gyvename, ir atverti mums naujas galimybes. Tai padeda suvienyti mus aplink kolektyvines pastangas: ji suteikia mokslą, žinias ir inovacijas, kurių mums reikia bendriems iššūkiams spręsti. Švietimas ugdo supratimą ir ugdo gebėjimus, kurie gali padėti užtikrinti, kad mūsų ateitis būtų socialiai įtraukesnė, ekonomiškai teisingesnė ir ekologiškesnė. Šeimos,

bendruomenės ir vyriausybės visame pasaulyje gerai žino, kad, nepaisant trūkumų, mokyklos ir švietimo sistemos gali sukurti galimybes ir numatyti kelius individualiam ir kolektyviam tobulėjimui. (UNESCO, 2021)

- **Tarpkultūrinis ugdymas.** Globalus ir tarpkultūrinis ugdymas yra gana glaudžiai susiję, nes abu siekia skatinti supratimą ir dialogą tarp skirtingų kultūrų bei tautų. Tarpkultūrinis ugdymas yra viena iš globalaus ugdymo sričių, kurią siekiama plėsti ir tobulinti, kad būtų skatinamas supratimas, tolerancija ir dialogas tarp skirtingų kultūrų (UNESCO, 2006). Globalaus ugdymo kontekste tarpkultūrinis ugdymas yra svarbus, kadangi globalus ugdymas siekia padidinti mokinių pasaulio suvokimą ir pasirengimą globaliuose pokyčiuose, o tarpkultūrinis ugdymas yra būdas pasiekti šį tikslą. Jis padeda mokiniams suvokti savo kultūrą ir identitetą, kad tyrinėdami aplinką, jie galėtų suprasti savo vietą pasaulyje ir toleranciją kitų kultūrų ir tautų atžvilgiu (Bielskienė & Duobliene, 2012). Todėl, tarpkultūrinis ugdymo reikšmė lygiagrečiai padeda globaliame švietime ugdyti supratimą ir toleranciją, o tai yra labai svarbu globalaus piliečio ir mokytojo profilyje. Be tarpkultūrinio ugdymo, globalus ugdymas taptų menkareikšmiu ir nepajėgtų pasiekti numatytų planų.

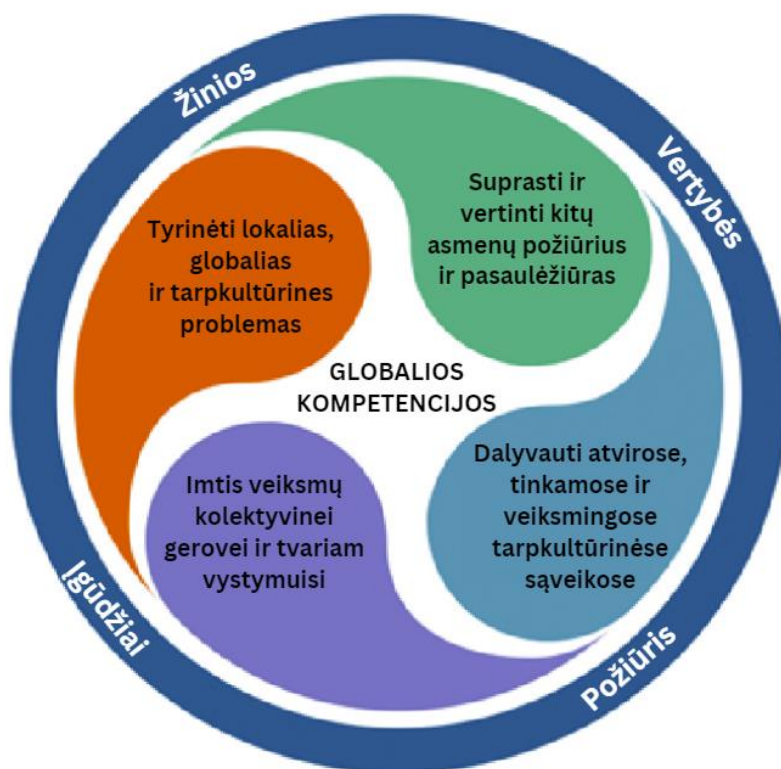
Anot UNESCO iniciatyvos: Futures of education (2021): Vyriausybės ir pilietinės visuomenės organizacijos plačiai pripažįsta, kad švietimas yra pagrindinis, nors ir ne vienintelis veiksnys siekiant pažangos siekiant norimų vystymosi rezultatų, ugdant įgūdžius ir kompetencijas darbui bei remiant įsitraukusį ir demokratinį pilietiškumą. Švietimas pagrįstai yra 2030 m. tvaraus vystymosi programos ramstis – visa apimanti žmonijos vizija, kuria siekiama skatinti gerovę, teisingumą ir taiką visiems, taip pat tvarius santykius su aplinka (UNESCO, 2021). Apibendrinant galima teigti, kad be technologijų pagalbos, plėsti mokinių pasaulėžvalgą būtų sudėtinga. Sunku būtų nesutikti, kad būtent AI integraciją švietime sudaro gebėjimą mokiniams matyti ne tik tai, kas vyksta aplink tave, bet ir visame pasaulyje. Tuo pačiu mokėti tai įvertinti kritiškai, argumentuoti ir diskutuoti, kodėl vyksta vieni ar kiti procesai, remiantis žiniomis, garsiais pasaulio pavyzdžiais, o ne tik nuogirdomis. Globalusis ugdymas ne paneigia, o papildo tautinį ugdymą. Juk esame ir Lietuvos, ir pasaulio piliečiai. Suvokiame Lietuvos istoriją ir kultūrą, tačiau dalyvaujame ir globaliuose procesuose. „Atsakomybę už savo kasdieninius sprendimus, pradedant nuo mažiausių dalykų - ką perkame ir kaip vartojame, ką manome ir kalbame apie kitus”. (Europos namai & Kaluinaitė, 2017, p. 3). Geriausiai globalaus pilietiškumo išmokstame gyvendami tarp žmonių, kurie puoselėja tokias vertybes ir jomis vadovaujasi. Mokymo etape svarbus tarpkultūrinis kontekstas skatinantis į pasaulyje vykstančias problemas pažvelgti lokaliai ir globaliai (Ugdymo meistrai, 2021).

Globaliai kompetentingo mokytojo profilis ir ypatumai

Globali kompetencija yra gebėjimas nagrinėti vietinį pasaulį ir tarpkultūrines problemas, suprasti ir įvertinti pasaulio perspektyvas ir požiūrį veiksmingą bendravimą su skirtingų kultūrų žmonėmis siekiant kolektyvinės gerovės (OECD, 2018). Todėl siekiant išsiaiškinti, kas yra globaliai kompetentingas mokytojas, svarbu akcentuoti šiandieninį ugdymo kontekstą, kuriame vis dažniau pabrėžiamos XXI a. kompetencijos ir gebėjimai skatinantys visus pasaulio piliečius greitai prisitaikyti prie besikeičiančios pasaulio ir technologijų raidos, globalių problemų ir iššūkių. Remiantis PISA 2018 metų duomenimis, globalios kompetencijos suvokiamos kaip keturių dimensijų (klausimų nagrinėjimas, perspektyvų supratimas, sąveikavimas ir veikimas) kombinacija, kuri kiekvienai dimensijai reikalauja žinių, įgūdžių, požiūrių ir vertybių vientisumo (žr. iliustracija nr. 2).

Iliustracija nr. 2

Globalios kompetencijos pagal PISA (cituojama iš OECD, 2018).

Pasaulinės kompetencijos svarba ryškėja ne tik tarp mokinių, bet ir mokytojų. Be abejonės šios kompetencijos svarba verčia visus žmones tyrinėti pasaulį, o mokytojus ir mokinius skatina didinti smalsumą mokykloje ir už jos ribų. Kadangi pasaulis greitai kinta, keičiasi ir pasaulio ribos, visi gyvena šalia greitai kintančioje aplinkoje, todėl aplinkos, ekonominiai, politiniai pokyčiai gali atrodyti neįveikiami, tačiau jei apie tai jau yra kalbama mokykloje, pasaulio piliečiai jau mokyklos suole kartu su mokytojais gali ieškoti problemų sprendimo alternatyvų ateičiai. Taigi, bendra kalba, įgūdžiai, kultūros supratimas leidžia šiuolaikiniam žmogui siekti perspektyvų ir klestėti globalioje

ateityje. Kadangi ateitis jau dabar ruošiasi mokyklos suole, už juos atsakingi yra mokytojai, kurie sudaro galimybes mokinių požiūriui kisti ir tuo pačiu ieškoti galimybių, kaip keisti ateitį (Asia Society, 2023).

Globalios pedagoginės kompetencijos pasaulyje

Kalbant apie mokytoją, kuris šiam pasauliui turi paruošti mokinius, svarbu akcentuoti ir jo paties nuolatinį augimą bei domėjimąsi. Remiantis 2018 metų Pasaulio Banko publikacija, kurioje pateikiamos rekomendacijos mokytojams, kokių savybių ir gebėjimų, turi turėti globaliai kompetentingas mokytojas:

1. Tarpkultūrinis jautrumas ir sugebėjimas priimti kultūrų įvairovę.
2. Komunikacijos įgūdžiai ir gebėjimas bendrauti su mokiniais iš skirtingų kultūrų ir kalbų.
3. Skatinimo ir motyvavimo gebėjimai, kurie padeda mokiniams suvokti pasaulio svarbą ir ugdyti jų globaliąją pilietiškumą.
4. Gebėjimas kurti mokymosi aplinkas, kuriose yra vietos kritiniam mąstymui, iniciatyvai ir kūrybiškumui.
5. Pasirengimas ir įgūdžiai naudoti technologijas mokymo procese.

Taip pat, globaliai kompetentingas mokytojas turi gebėti integruoti globalaus ugdymo temas į savo mokymo planus, kurti globalaus ugdymo projekto ir bendradarbiauti su kitais mokytojais ir organizacijomis, kad pasiektų globalaus ugdymo tikslus. Visa tai yra svarbu siekiant užtikrinti, kad mokiniai būtų gerai pasirengę susidoroti su globaliais iššūkiais ir taptų atsakingais globaliais piliečiais. Apžvelgus pasaulio kontekstą pastebima, kad globaliai kompetentingo mokytojo profilis turi didesnę svarbą nei Lietuvoje. Anot UNESCO, 2017 metų leidinio švietime siekiant darnaus vystymosi tikslų, kalbama, kad šiuolaikiniame pasaulyje mokytojai turi būti pasirengę ugdyti mokinius ne tik nacionaliniam lygmeniui, bet ir globaliam pasauliui. Todėl šiuolaikinio mokytojo profilyje turi būti daugiau nei teikiamos žinios, kurias mokinys jau dabar lengvai gali rasti ir sužinoti pats. Mokiniai turi ugdyti pasaulinį suvokimą, tarptautines žinias ir gebėjimą dirbti su žmonėmis iš skirtingų kultūrų, kadangi šiandieninė visuomenė be to jau nebesivaizduojama.

Pedagoginės kompetencijos Lietuvoje

Lietuvoje ir visame pasaulyje pedagogo darbas neatsiejamas be kompetencijų, kuriomis nuolat grindžiamas jų darbas ir nuostatos profesinėje veikloje. Vertinant Lietuvos pedagogo profilį galime remiantis pedagogo profesijos kompetencijų projekto aprašo projektu pagal ŠMSM (2007) naudojamas pedagoginių kompetencijų nuostatas (ŠDC, 2021), kuriame jau planuojant pakitimu

išskiriamos keturios pagrindinės sritys, kurios leidžia patikimai įvertinti profesinio pasirengimo veiklą ir profesinę mokytojo profilį.

Profesinės kompetencijos (ŠDC, 2021):

- profesinės kultūros srities kompetencijos;
- profesinės ugdymo veiklos kompetencijos;
- profesinės bendruomenės veiklos srities kompetencijos;
- profesinio augimo kompetencijos.

Vertinant kompetencijų pamatus svarbu išskirti kultūrinės kompetencijos svarbą. Joje svarbus akcentas lokaliai ir globaliai kultūros prasmės suvokimui ugdant identitetą, pilietiškumą ir kalbinę svarbą. Ugdymo veikla susijusi su profesine ir pagrindine sritimi žvelgiant į profesinį veiklos lauką: galimybių pažinimo, aplinkos planavimo ir modeliavimo realizavimu, pažangos bei pasiekimų vertinimu. Svarbų vaidmenį profesiniame kelyje užima ir bendruomenės kūrimo funkcija, kurioje nuolat tenka bendradarbiauti su mokiniais, tėvais, komanda ar kitais švietimo partneriais. Tačiau ši kompetencija labiau orientuojasi į pagalbos ir sisteminio augimo profesijoje kryptį. Minint profesinį augimą svarbu pabrėžti nuolatinio tobulėjimo, mokymosi ir tyrimo veiklas. Mokytojo, kaip ugdytojo vaidmuo, tampa pavyzdžio rodymas kartai kurią mokai. Pedagogas savo profesinėje veikloje taiko nuolat atnaujinamas profesines žinias, tobulina įgūdžius, jo veiklos rezultatuose atsispindi realios kompetencijų gilinimo veiklos.

Atsižvelgiant į rengiamus projektus, galime pastebėti, kad Lietuvoje jau esančios pedagoginės kompetencijos persidengia su globaliu mokytojo profiliu, kadangi kultūrinė ir profesinio augimo kompetencija tampa viena iš svarbiausių globaliame kontekste siekiant mokytojui sistemingai veikti nuolat besikeičiančiame pasaulyje. Apie globalaus ugdymo svarbą kalbama Lietuvoje vis dažniau, tačiau atrasti vieną strategiją vis dar nepavyksta, o ypač įprasminti mokytojo vaidmenį šio ugdymo pokyčiuose. Visgi, vienas svarbu žingsnis pastebėtas: „2019 m. LR švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintose bendrųjų programų atnaujinimo gairėse taip pat pabrėžiama Darnaus vystymosi tikslų integravimo bendrojo ugdymo programose svarba. Gairėse įtvirtintas siekis [...] stiprinti asmens vertybinių nuostatų, socialinių ir emocinių gebėjimų, pasitikėjimo savo galiomis, atsparumo, kūrybiškumo ugdymą;“ (Pasaulio pilietis, 2020, p. 13).

Globaliai kompetentingas mokytojas veikiantis mokykloje

Globaliai kompetentingas mokytojas dažnai savo pamokose išskiria kitoniškumu,, neretai globaliu mokytojų laikomas tas, kuri savo pamokose geba nustebinti ar sudominti pasaulio aktualijomis apie kurias mokinys nežino, o gal dar nespėjo sužinoti. Globalių kompetencijų metodai apima įgūdžių ir žinių pritaikymą pamokose per tinkamai iškelto tikslo ir rezultato siekimą. Kaip pavyzdys globalias kompetencijas dažniausiai ugdydamas mokytojas taiko šiuos metodus (OECD, 2018):

- **Struktūriniai debatai.** Kurių metu skirtingos mokinių komandos, gina priešingas pozicijas globaliais klausimais siekdami įsigilinti į pamokos temą ir lavinti savo kalbinius ar bendravimo įgūdžius.
- **Organizuotos diskusijos.** Jų metu mokiniai siekia išreikšti ir išgirsti savo bei klasės draugų požiūrį ir jį pagrįsti įrodymais, išgirsti kitus, o kartais net ir būti pasirengus pakeisti savo nuomonę susidūrus su nauja informacija.
- **Kontekstiniai įvykiai.** Diskusijos pamokose, kai siekiama aptarti dabartinius įvykius, tai kas vyksta pasaulyje ar lokaliaje jų aplinkoje, kaip šie įvykiai svarbus jų šaliai ir kitoms pasaulio šalims. Be abejonės siejant su pamokos tema.
- **Žaidimai.** Tai veiklos, kuriose turima laikytis taisyklių, dirbti komandoje, bendradarbiauti ir ieškoti sprendimų drauge.
- **Projektinės veiklos.** Sudaroma galimybė dirbti savarankiškai arba grupėse prie autentiško projekto, kurį vykdo ne tik mokykloje, bet ir už jos ribų. Ugdo gebėjimą kritiškai vertinti ir atsirinkti informaciją, pagarbiai bendrauti ir planuoti savo veiklą.
- **Savanorystė.** Apima organizuotumą ir mokinių dalyvavimą, socialinių akcijų kūrimą bendruomenės ar pasaulio labui. Siekiant pagilinti turimas žinias, išmokti ir sužinoti naujų dalykų ir galimų problemų sprendimo būdų.

Naujoje UNESCO švietimo iniciatyvoje (2021) – Švietimo ateitis (angl. Future of Education), pedagogika grindžiama mokinių ir mokinių bendradarbiavimu ir gebėjimu dirbti kartu siekiant pakeisti pasaulį. Pagrindinis siekis gerinti besimokančiojo teises ir sudaryti sąlygas žmonėms mokytis vieniems iš kitų tuo pačiu įvertinant tarpusavyje esančius skirtumus (religija, lytis, rasė ir kt.). Todėl pedagoginė praktika grindžiama apmąstymais, patirtimi ir kuriuos nuolat reikia keisti atsižvelgiant į dabarties ir ateities poreikių. Tiek mokytojai, tiek besimokantieji keičiasi per mokomąjį procesą, kurio metu pedagogai turėtų stengtis sukurti aplinką, kuri leistų mokiniams būti pažeidžiamiems ir nebijoti klysti, kai jiems kyla iššūkių su naujomis idėjomis ir sudėtingomis

žiniomis (UNESCO, 2021). Apibendrinant galima išskirti mokytojo kompetencijas ir tikslą augti kartu su mokiniais integruojant į savo mokomąjį dalyką pasaulio aktualijas ir kitas naujoves. Todėl tiek Lietuvoje, tiek pasaulyje, ugdymas neturi baigtis aukštosios mokyklos diplomu, ypatingai mokytojai ir kiekvienas žmogus privalo siekti mokymosi visą gyvenimą.

Globaliai kompetentingo mokytojo ateities perspektyvos

Globalių kompetencijų įgyvendinimas pasauliniu mastu neturi apsiriboti tik planais nukreiptais į mokinį ar ugdymo programą. Svarbų vaidmenį svarbu išskirti ir ateities mokytojų rengimui bei esamų mokytojų žinių atnaujinimui ir kompetencijų kėlimui. 2018 m. OECD leidinyje pristatoma mokytojų situacija, kurioje akcentuojama mokytojų ambasadorystė globalių kompetencijų ugdymo priešakyje. Svarbiausi akcentai dedami ateities mokytojų technologinio raštingumo ir globalios integracijos procesais siekiant pamokose bendradarbiauti su mokiniais ir mokytojais visame pasaulyje pasitelkus iEARN bei eTwinning platformas. Teigiama, kad šių platformų pagalba mokytojai ateityje galės ne tik bendradarbiauti su kitomis šalimis bet ir lankyti profesinio tobulėjimo pamokas, kurios dažniausiai siūlomos svetainėje. Būtent tokių platformų pagalba ne tik suvienys mokytojus, bet ir padės daugiau dėmesio skirti pasauliniam švietimui ir jo plėtrai valstybėje (OECD, 2018). Todėl akivaizdu, kad būtent technologijų pagalba ateities mokytojai galės stiprinti savo globalumo kompetenciją dabar ir ateityje.

Globalus ugdymas dabar labiau nei bet kada anksčiau yra būtinas kovojant su dezinformacija bei skatinant pasaulinį bendradarbiavimą ir solidarumą šiuo precedento neturinčiu laikotarpiu. Be abejonės, pirmiausiai reikia atrasti būdų, įtvirtinti naujas pasaulines mokymosi praktikas pasididinančias galimybe globalių piliečių ugdymui. Tam privalomi mokymo instrumentai, savi refleksijos, praktikos mokytojams analizuoti savo patirtis susijusias su globaliu ugdymu (Kerkhoff, 2020). Šiandieniniame pasaulyje galime išskirti švietimo programas, kurios jau dabar pasižymi globaliomis kompetencijomis ir orientuojasi į abipusį ugdytojų ir ugdytinių rengimą. Akivaizdu, kad IB (angl. The International Baccalaureate), Cambridge Assessment programos lyderiauja globalumo kontekste siekdamos visame pasaulyje užtikrinti įvairovės ir pasaulietiško mąstymo pagrindus. Žinoma prie to prisideda ir akreditacijos bei mokymai, kuriuos nuolat gauna programose dirbantys mokytojai. Vertinant programų paplitimą pasaulyje, akivaizdžiai pastebime šalių valstybinių ir tarptautinių programų konkurencija ugdymo kontekste, kur švietimas daugelyje institucijų tampa orientuotas į praktinius rezultatus ar profesinį mokymą, o pastangos reiškiamos per ambicijas (IBO, 2023).

Ši analizė leidžia susidaryti nuomonę, kad vieninga sistema vykdoma pamažu ir globalaus ugdymo integravimas pasaulio kontekste jau ateities švietimo vizijoje matomas nuo 2030 metų.

Svarbu išskirti, kad mokymasis visą gyvenimą turėtų būti akcentuojamas visiems pasaulio piliečiams jau mokykloje, o ypač mokytojų rengime pabrėžiamas, kaip būtinybė nuolat atnaujinti savo žinias. Visgi, sunku įsivaizduoti šios vizijos įgyvendinimą ir strategiją žvelgiant į mokytojų trūkumo problemas ir rengimo iššūkius visame pasaulyje. Visuotinis švietimas, mokyklos, kolegijos, nuotolinis mokymas, MOOC ir švietimo reformos sukelia tiek daug diskusijų, kad jų kilmė ir evoliucija dažnai prarandama. Visa tai, ką pradinių klasių mokinys šiandien išmoksta iš gamtos mokslų vadovėlio, kaip paprastas debesų, vandens ciklo, lietaus, oro ir metų laikų sąvokas, buvo atrastas per tūkstančius gyvenimo ir mokymosi metų, kartais sąmoningai, kartais nesąmoningai. Šios žinios, kartu su didele dezinformacijos ir prietarų doze, kuri buvo reguliariai apkarpomama, buvo perduodamos iš pradžių žodžiu, o paskui rašytiniu žodžiu, kartoms ir regionams, kuriuos skyrė kelios, kurios dažnai trukdavo savaites ar mėnesius. Kad ir kokia būtų nuostabi švietimo sistema, daugelis mokinių neprisijungia prie jos daugiau nei reikia, o tai yra tiesiog norint išlaikyti pažymį ir tęsti kitą, o egzaminai atrodo kaip kliūtys, kurias reikia įveikti pakeliui. (Cadmus, 2015). Todėl šiandieniniame pasaulyje svarbu keisti švietimo struktūrą ar jos ugdymo kryptį orientuojantis į prasmės ir patirties kūrimą, kadangi prasmė atsiranda tik tada, kai suvokiame turinio santykį su šiandieniniu pasauliu – kontekstu. Remiantis UNESCO pagrindiniu dokumentu, parengtu 2012 m. „Švietimas visiems“ pasaulinės stebėsenos ataskaitai, generaliniai direktoriai iš viso pasaulio mano, kad nedarbas arba įgūdžių trūkumas yra vienas iš penkių svarbiausių problemų. O tai vienareikšmiškai atsiranda dėl prasmės trūkumo švietime. Todėl ugdyme kontekstas gali būti panaudotas siekiant pagerinti mokymosi patirtį ir rezultatus. Bendras kontekstinio ugdymo principas tiria, kaip mokymosi įtraukimas į kontekstą gali padaryti patirtį mokiniams prasmingesnę. Tiriant turinį įvairiuose kontekstuose ir matant, kaip jis aktualus, kontekstualizuota mokymosi patirtis paruošia mokinius gyvenimui už klasės ribų. Mokiniai pradeda sieti ir pritaikyti, kad mokymosi metu įgytos žinios yra susijusios su numatoma profesija, darbo vieta, kitais gyvenimo aspektais ir plačiau pasauliu. (Campus, 2022).

Lietuvos situacija ir vizijos globalių mokytojų rengime. Anot Lietuvos Švietimo mokslo ir sporto ministerijos (ŠMSM) pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vyriausiojo specialisto Rimanto Jokimaičio: „<...> visuotinis švietimas, kitaip dar vadinamas globalusis švietimas (angl. *global education*), yra švietimo perspektyva, atsirandanti dėl to, kad šiuolaikiniai žmonės gyvena ir bendrauja vis labiau globalėjančiame pasaulyje“ (Europos namai, 2017, p. 16). Visgi, Lietuvoje globalusis švietimas nėra naujiena, o kai kurios mokyklos tuo užsiima jau senokai, tačiau stinga metodiškumo bei žinojimo, kad pradėtas darbas bus tęsiamas ilgiau nei kelis mėnesius. Dažniausiai

globalumas siejamas su projektų veikla ar edukaciniais užsiėmimais. Analizuojat kontekstinio ugdymo sritis galima išskirti įstaigų siekiančiu šias dvi dermes susieti.

1. **Kontekstinis ugdymas.** Keliolika metų stebėjusi, remdamasi savo ir kitų mokslininkų, tokių kaip Scotas Barrys Kaufmanas, Kenas Robinsonas empiriniais tyrimais, dr. Austėja Landsbergienė 2010 metais pradėjo kurti ugdymo sistemą, kuri atitiktų XXI a. vaikų poreikius. Anot mokslininkės: „*šiuolaikiniams vaikams būtina ne tik aiški struktūra, bet ir kūrybinė laisvė, sudaromos sąlygos sąmoningai mokytis ir kurti nenuspėjamame, nuolat besikeičiančiame pasaulyje*“ (Lansbergienė, 2018). Kontekstinio ugdymo sistema atsirado ieškant teorijos ir praktikos dermės, nuolat taikant ir tobulinant aktyvaus ugdymo(si) metodus, pri(si)taikant prie XXI a. poreikių bei iššūkių. dr. Austėja Landsbergienė akcentuoja, kad mokiniams susiduriant su globalaus pasaulio iššūkiais būtinas charakterio ir vertybinis ugdymas, kurio deka analizuojamos patirtys ir konkrečios situacijos integruojant ugdymo sistemą. (Lansbergienė, 2018)
2. **Tūkstantmečio mokyklos.** Kiekvienas Lietuvos vaikas turi galimybę mokytis šiuolaikiškoje ir atviroje mokykloje. Būtent šios vizijos ir siekia TŪM programa 2022 metais kurdama mokyklų koncepciją orientuojasi į mokyklų atnaujinimą. Savo programoje ir veikloje siekia lavinti sritis būtinas pasaulio piliečio ugdymui: lyderystė, STEAM, kultūrinis ir įtraukusis ugdymas. Kurios taikomos, kaip ilgalaikės perspektyvos integruojant globalaus piliečio ugdymą. (TŪM, 2023).
3. **VU pedagogų rengimas.** Pirmiausiai svarbu išskirti, kad VU turi daug studijų programų, o pedagogai rengiami ne tik Vilniuje, bet ir Šiauliuose (VU ŠA) Vertinant studijų programos išskirtinus, galima pastebėti akcentuojamą ugdymą grįstą plačiu integruoto mokymo metodologijos taikymu rengiant dalyko pedagoga, kuris gebėtų savarankiškai ugdyti paauglystės tarpsnio mokinius pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, išmanančius mokomąjį dalyką, kaip unikalų ugdymo įvairovės kupiną lauką, teikiančią galimybes atsižvelgti į kiekvieno mokinio gebėjimus ir mokymosi potencialą bei padėti mokiniams juos realizuoti (FSF VU, 2022). Šiaulių pedagogikos profesinės studijos labiau akcentuoja pedagogo kvalifikaciją ir kompetencijas dirbant formaliame ir neformaliame ugdyme, taikant šiuolaikines mokymosi technologijas praktinėje veikloje ir inovacijų kūrimą, pagrindžiant jas pedagoginės veiklos tobulinimo motyvais (SA VU, 2022). Nors tai pagrindinės pedagogų rengimo programos iš viso jų yra 4, tačiau akivaizdų šiuolaikiškumą ir inovacijas daugiausiai atspindi programos Šiauliuose. Tačiau įvertinti globalumą pagal programų aprašus gana sudėtinga, todėl tikėtina, kad teoriniame lygmenyje su globalumu tikrai galima

susidurti. Visgi, programų aprašuose (2022) globalumo sąvokos, ar globalių kompetencijų nepastebima. Labiau išskiriamos pedagoginės kompetencijos akcentuojamos LR įstatymuose.

4. **Neformalus ugdymas – Darni mokykla.** Darnumas – tai visą mokyklą apimantis požiūris, kuris taikomas ne vien tik ugdymo turiniui, bet ir apima visą mokyklos infrastruktūros planavimo ir valdymo sistemą. Mokyklos darnumo politika gali sustiprinti tai, ko apie darnų vystymąsi yra mokoma pamokose, ji gali mokyklą paversti laboratorija, sumažinti pačios mokyklos pėdsaką aplinkoje ir sustiprinti viešuosius ryšius su ją supančia bendruomene. Darni mokykla per savo mokymo ir kasdienes praktikas rengia jaunimą visą gyvenimą trunkančiai darniai gyvensenai. Būdamos gerosios praktikos modeliu, darnios mokyklos suteikia mokiniams ir savo personalui konkrečias galimybes prisidėti prie darnios gyvensenos modelio įgyvendinimo, tuo pačiu metu demonstruodamos pavyzdį kitoms suinteresuotosioms šalims (Sostinės vaikų ir jaunimo centras, 2023).

Vertinant dabartinį globalių mokytojų rengimą ir ateities perspektyvas, yra sunku išskirti matomus pokyčius, visgi vykstantis dabartinių programų atnaujinimas žada didžias permainas. Tačiau sunku įvertinti per kiek laiko galima tikėtis pokyčių Lietuvos švietimo kontekste. Analizuojant NŠA bendrųjų programų dokumentus (2022), galima išskirti esminius pastebėjimus, kuriuose pasigendama globalumo ateityje, o ypač mokytojų kompetencijų plėtimo. Remiantis ŠMSM vidurinio ugdymo programomis matomas gana didelis globalių temų potencialas, kuriame galime išskirti mokomuosius dalykus, kurie jau iš savęs sistemingai apjungia globalumą. Kaip pavyzdys, socialiniai mokslai, kurių medžiagoje integracija labiausiai galima ir pastebima. Todėl spėjama, kad ateityje didžiausius pokyčius ir globalius mokytojus matysime būtent šiose tarpdisciplininuose dalykuose. Vis dėlto, tiksluosiuose ir kalbų ugdymo programose globalumo svarba ir integracija susiaurėja. Tai pastebima tik pavieniuose mokomuosiuose dalykuose ar jų temose, kuriose galima iš dalies atskleisti globalumą. To priežastis iš tiesų gali būti programų sudėtingumas ir išpildymo svarba, kurioje siekiamą išpildant teorines žinias paruošti mokinius egzaminams. Daug žadanti galimybė, laisvai pasirenkamas mokymo turinys - 30:70, kuriuo siekiama individualizuoti mokymą atsižvelgiant į mokytojo ir mokinių poreikius. Visgi tvyro nerimas, kaip tai pasitarnaus ugdymo procese ir kokiais būdai tai pritaikyti. Daugelis mokytojų nuogaustauja, kad tai labiau pasitarnaus padengiant dingusias pamokas, nei jas plečiant „į gylį“. Tačiau konkrečių metodikų iki šiol nėra parengta, o galimybė integracijai palikta laisvai mokytojui. Akivaizdu, kad norint šia vizija išpildyti reikia tik metodikos ir medžiagos, kuria galėtų pasiremti mokytojai, o kol šios dalies nėra laisvumas, globalus ugdymas ar kitų temų integraciją Lietuvos mokykloje yra sunkiai suvokiamas. (Švietimo naujienos, 2022).

Pasaulio situacija ir vizijos globalių mokytojų rengime. Analizuojant ateities švietimo situaciją OECD (2018) , akcentuoja gyvybiškai svarbų švietimo vaidmenį ugdant žinias, įgūdžius, požiūrį ir vertybes, kurios leis žmonėms prisidėti prie įtraukios ir tvarios ateities bei gauti iš to naudos. Todėl mokymasis ir mokytojų rengimas turi būrį kryptingai tikslus, siekiant dirbti su kitais žmonėmis, turinčiais skirtingus požiūrius ir perspektyvas siekiant atrasti didelių problemų sprendimus. OECD mokymosi sistema 2030, siekia įgalinti veiksmų laisvę, kai pedagogai turi pripažinti ne tik besimokančiųjų individualumą, bet ir plėsti mokymosi spektrą per santykį su mokytojais, bendraamžiais, šeimos ir bendruomenės nariais, kurie daro įtaką jų mokymuisi. Šių gebėjimų pagrindas yra mokinio ir mokytojo prisitaikymas, bendras kūrybiškumas, smalsumo ir atvirumo siekimas.

Švietimas yra vienas kertinių visuomenės aspektu, tačiau darbo rinkai keičiantis, turi nuolat kisti ir jis. Šiandien jau stebime išmanaus turinio kūrimą, kuris yra AI ir mašininio mokymo priemonė, tačiau svarbus vaidmuo išlieka pedagogui. Motyvuotas mokytojas klasėje yra vienintelis svarbiausias veiksnys mokykloje, užtikrinantis kokybišką ugdymą ir mokymosi rezultatus. Dabartinis pasaulinis mokytojų trūkumas, yra ir kiekybinis, ir kokybinis, nes daugeliui jų trūksta pakankamai įgūdžių ir mokymosi dėl trūkumo ir nuolatinio įdarbinimo. Daugelis mokytojų pritaiko savo praktiką, kad atitiktų ilgalaikius ir atsirandančius poreikius bei įvairias aplinkybes, tačiau jie turi būti įgalinti gerai ištekliais aprūpintose, veiksmingose ir efektyviai valdomose sistemose. Todėl tarptautiniu mastu atsiranda programų galinčių padėti ateities mokytojui tobulinti savo žinias:

- **Pasaulinis mokytojų miestelis.** Tai pavyzdinė UNESCO Pasaulinės švietimo koalicijos programa, kuria siekiama suteikti mokytojams ir pedagogams galimybes tobulinti savo pedagogines žinias ir praktiką per platų kvalifikacijos tobulinimo kursų pasirinkimą, pradedant nuo psichikos sveikatos psichosocialinės paramos/socialinio emocinio mokymosi ir skaitmeninio pedagoginio mokymo konfliktų srityse, baigiant skaitmeninių technologijų ir kitų nuotolinių bei hibridinių mokymo formų. (Global Education Coalition, 2023)
- **eTwinning platforma ateities mokytojams.** Tai Europos šalių programos indėlis į pirminį mokytojų rengimą turi šiuos privalumus: atrasti ir įgyvendinti projektinį mokymą ir daugiadalykinį darbą, plėtoti IKT ir kalbos įgūdžius, Europos, tarptautinės ir tarpkultūrinės patirties, profesinių įgūdžių ugdymas (projektų valdymas, tikslų nustatymas, planavimas, komandinis darbas), profesinės praktikos apmąstymas; mainai su kitų švietimo sistemų mokytojais. Programa yra puiki alternatyva tobulėti naujoms mokytojų kartoms siekiant praktinių XXI a. įgūdžių pritaikymo ir įsitraukimo į tarptautinius projektus (European Commission, 2023).

- **iEARN platforma.** Švietimo projektų ir internetinių mokyklų ryšių organizacija, kurią sudaro daugiau nei 30 000 mokyklų ir jaunimo organizacijų daugiau nei 140 šalių. iEARN suteikia mokytojams ir jaunimui galimybę dirbti kartu internete, naudojant internetą ir kitas naujas ryšių technologijas. Daugiau nei 2 000 000 studentų kasdien dalyvauja bendradarbiaujant projektuose visame pasaulyje. Tai saugi ir struktūrizuota aplinka, kurioje jaunimas gali bendrauti, galimybę pritaikyti žinias paslaugų-mokymosi projektuose, ugdytojų ir besimokančiųjų bendruomenė, besikeičianti kaip ugdymo proceso dalis. iEARN, orientuojasi į mokytojų profesinį tobulėjimą, tai internetiniai kursai skirti padėti pedagogams integruoti pasaulinį internetinių projektų darbą į savo mokymą. (iEARN, 2023).

Atsižvelgiant į pasaulinį kontekstą, pastebima, kad mokytojų rengimo ir švietimo problemos gana panašios ir neapsiriboja valstybių sienomis. Didėjanti populiacija ir darbo naujumo trūkumas, nesudaro prioritetu renkantis mokytojo specialybes. Visgi, akivaizdu, kad profesinio tobulėjimo galimybių pasaulio kontekste galime atrasti daug daugiau, tačiau neretai programų skirtumai neleidžia visų šalių mokytojams lygiagrečiai įsitraukti į įgūdžių pritaikymą pamokos dėl ugdymo lankstumo nebuvimo. Vertinant mokomųjų programų išteklius, galime tik pasidžiaugti naujaisiais ir alternatyviai būdais į mokytojų rengimą žiūrėti vis globalesnėmis kompetencijomis, kartu įtraukiant tarpkultūrinio ugdymo galimybes, bendradarbiavimą su kitomis šalimis. Todėl svarbu ateityje išlaikyti šių mokytojų rengimo ir kompetencijų vystymo viziją, kurią sistemingai sekama ir akcentuoja tarptautinės organizacijos.

Tyrimo metodika ir etika

Kokybinio tyrimo „<...> paskirtis – suprasti ir paaiškinti žmonių patirtis ir tarpusavio sąveikas, socialinius reiškinius ar problemas, apie kuriuos stinga informacijos <...>“ (Alecknevičienė, Pocienė, Šupa, 2020, p. 46). Todėl prieš atliekant tyrimą siekta atrasti aktualią problemą matomą šių dienų mokyklose: privataus ir valstybinio sektoriaus panašumus ir skirtumus. Aprašant darbo metodiką šį tyrimą galima skirstyti į tris tyrimo darbo lauko etapus:

- 1) Tyrimo problemos ir uždavinių iškėlimas bei tyrimo temos suformulavimas, mokslinių duomenų šaltinių ir literatūros atranka, analizė, lyginimas, interpretacija ir apibendrinimas;
- 2) Tyrimo strategijos pasirinkimas, duomenų rinkimo metodo pasirinkimas, tyrimo planavimas, pusiau struktūrizuoto interviu klausimų sudarymas, dalyvių paieška, duomenų rinkimas;
- 3) Duomenų sutvarkymas ir pasirengimas analizei, duomenų interpretacija, išvadų ir rekomendacijų rengimas, rezultatų pristatymas;

Taikytas metodas. Tyrimo teorinės dalies uždaviniams įvykdyti buvo atliekama mokslinės literatūros ir šaltinių analizė. Tai taikant nagrinėjama mokslinė literatūra, kurioje buvo plačiau analizuotos šios temos: globalus ugdymas, pedagogo profesinės kompetencijos, ugdymo turinys ir atnaujinimas, UNESCO globalus švietimas, ateities mokyklos, darnaus vystymosi tikslai. Taip pat Lietuvos Respublikos švietimo teisės aktai bei UNESCO ateities švietimo ir JGER globalaus ugdymo ataskaitos. Ši teorinė tyrimo analizė sudarė galimybę toliau pagrįstai imtis empirinės medžiagos nagrinėjimo. Atliekant atvejo analize remiamasi Creswell (2016) atvejo tyrimo strategijos aprašymu. Pasirinktas atvejo tyrimo metodas padeda tirti mokytojų grupę iš privačių ir valstybinių Lietuvos mokyklų dirbančių su globalaus ugdymo principais ir leidžia jiems pritaikyti lyginamąjį atvejį siekiant įvertinti jų darbo skirtumus bei įstaigos įtaką (privati ir valstybinė mokykla.). Taip pat, tyrimo strategijos pasirinkimą nulėmė noras įvertinti situaciją Lietuvoje, todėl naudotasi kokybinio tyrimo metodologija, kurioje tyrimo paskirtis remiasi į atvejo tyrimą (angl. Case study), kuriuo siekiama išsiaiškinti globaliai kompetentingo mokytojo profilio ypatumus šiandieniniame Lietuvos ugdymo kontekste. Ši strategija leidžia detaliam įvertinti globalizacijos poveikį į visuomenės raidą ir kokią įtaką tai daro mokytojo vaidmens pokyčiams jo akademinėje aplinkoje. Renkant duomenis vadovaujamosi teorinio prisotrinimo principu. Dėl tyrimo strategijos dalis tyrime vartojamų sąvokų ir teiginių yra apibūdinamos pasiremiant tyrimo surinkta informacija. Tyrimo duomenys analizuojami remiantis kokybine turinio analize, skirstomi temomis bei sisteminami į nuoseklų pasakojimą siekiant apibendrinti surinktą medžiagą apie globaliai kompetentingo mokytojo profilį ir jo vaidmenį šiandieniniame Lietuvos ugdymo kontekste. Nenukrypstant nuo tyrimo strategijos, atvejo tyrimui

buvo: suformuotas tyrimo kryptis, pasirengta tyrimui, surinkti tyrimo duomenys, pateikiamos išvados (Žydžiūnaitė, 2019).

Tyrimo etika. Empirinis tyrimas buvo atliktas nuo 2023 m. kovo mėn. iki 2023 m. gegužės mėn. Kadangi susiplanuoti interviu laiką ir vietą reikalaujama papildomų laiko resursų, nuspręsta interviu vykdyti nuotoliniu būdu per Google „MEET“ platformą. Kokybinio tyrimo metu renkantis informantus nuspręsta vadovautis dviem informanto vaidmens kriterijais: a) asmuo mokytojas/-a dirbantis su globaliu ugdymu arba jį propaguojantis savo dėstomame dalyke mokykloje; b) mokantis Vilniaus valstybinėje arba privačioje mokykloje. Toks tyrimo dalyvių pasirinkimas leidžia užtikrinti tyrimo duomenų kokybę, įvairovę ir gylį. Iš viso atlikti 8 pusiau struktūrizuoti giluminiai interviu su skirtingų dalykų mokytojais, dirbančiais su globaliu ugdymu. Siekiant kuo didesnės duomenų įvairovės, siekta pakalbinti skirtingų mokomųjų dalykų mokytojus ir atskleisti globalaus ugdymo įvairumą bei įgyvendinimą skirtingose pamokose. Siekiant išlaikyti anonimiškumą su tyrimo dalyviais sutarta juos identifikuoti pagal atstovaujamą švietimo įstaigą, patirtį bei dėstomą discipliną. Tyrimo metu jo dalyviams suteikti kodai, pateikiami lentelėje.

Lentelė nr. 3

Tyrimo dalyvių kodavimo lentelė.

Koduotė	Įstaiga	Pedagoginė darbo patirtis	Dėstoma disciplina
MP1	Vilniaus privati mokykla	5 metai	Biologija
MP2	Vilniaus privati mokykla	25 metai	Lietuvių kalba ir literatūra
MP3	Vilniaus privati mokykla	9 metai	Chemija
MP4	Vilniaus privati mokykla	11 metų	Istorija
MV1	Vilniaus valstybinė mokykla	3 metai	Etika
MV2	Vilniaus valstybinė mokykla	4 metai	Chemija
MV3	Vilniaus valstybinė mokykla	15 metų	Matematika
MV4	Vilniaus valstybinė mokykla	6 metai	Geografija

Šio tyrimo išskirtinumas – šiame tyrime kreipiamas dėmesys tiek privačių, tiek valstybinių mokytojų vaidmeniui mokykloje bei aptariamas jų lankstus ir adaptabilus požiūris į globalų ugdymą mokykloje ir klasėje. Tyrimo organizavimas ir eiga teoriniu atžvilgiu vykdomas remiantis konstruktyvistine prielaida apie socialinį fenomeną kai užsienio švietimo „nuotrupos“ atsiranda

pavieniui šių dienų mokyklose. Taip pat aptariamas mokytojų rengimo, turinio atnaujinimo ir globalumo integravimas bei įtraukimas skirtingose disciplinose bei programose.

Interpretacijos patikimumas - Interviu metu surinkta audio medžiaga. Vienam interviu buvo skiriama 30 – 40 minučių. Atvejo tyrimo metu buvo atlikti šie analizės žingsniai: transkribavimas, kodavimas pasitelkiant kategorijų ir subkategorijų lentelę, duomenų pateikimas struktūrizuojant tekstinę duomenų interpretaciją. Pusiaus struktūrizuoto interviu klausimyną sudarė 22 klausimų (žr. 1 priedą), kai kurie, kaip jau buvo minėta, buvo praplečiami, keičiami vietomis, atsižvelgiant į kiekvieno informanto individualią patirtį. Klausymai buvo suskirstyti į keturias dalis:

- Pirmoje dalyje pateikti klausimai buvo susiję su mokytojų patirtimi ir pažintiniais klausimais siekiant išsiaiškinti mokytoja asmenines savybes ir požiūrį į ugdymo sistemą.
- Antroji dalis, skirta išsiaiškinti, kaip ir kokiomis aplinkybėmis jie susidūrė su globaliu ugdymu, koks santykis su šiuo ugdymu dabar. Tuomet nuo asmeninės mokytojų patirties tyrėja perėjo prie globalaus ugdymo suvokimo, ir teiravosi mokytojų – kodėl globalus ugdymas yra svarbus aspektas mūsų visuomenės raidai, bei prašė pasidalinti aktualiausiomis temomis bei taikomais metodais.
- Trečioji dalis buvo skirta globaliai kompetentingo mokytojo profilio bei kompetencijų suvokimui ir jų patirtims, reakcijoms pasaulio atžvilgiu. Taip pat buvo aptariama bendra mokytojų veikla ir darbo charakteristika.
- Ketvirtoje dalyje mokytojų buvo teirautasi apie ateities perspektyvas ir Lietuvos ugdymo vertinimą globalumo atžvilgiu ir kiek jo pavyksta rasti Lietuvos ir pasaulio kontekste.

Tyrimo ribotumas – Darbe empiriškai analizuojamas globaliai kompetentingų mokytojų atvejis apimantis skirtingų mokomųjų dalykų ir mokyklų mokytojus. Darbas apsiriboja tyrimo dalyvių patirtimi ir požiūriu planuojant ir ugdant mokinius globaliomis temomis bei patirtimi dirbant privačiose ir valstybinėse mokyklose. Taigi, išvados pateikiamos tik tam vienam atvejui. Vis dėlto, šio atvejo išvados tolimesniuose tyrimuose leistų labiau praplėsti globalaus ugdymo ir globaliai kompetentingų mokytojų svarbą Lietuvos mokyklose ir jų kompetencijų plėtime.

Globaliai kompetentingo mokytojo profilis Lietuvos ugdymo kontekste: empirinio tyrimo rezultatai

Asmeninės mokytojų savybės ir santykis su globaliu ugdymu

Visi tyrime dalyvavę mokytojai savo praktikoje taiko globalaus ugdymo principus arba su jais susidūrė per darbo patirtį: projektai, mokyklos iniciatyva, tarptautinių programų taikymas ir kt.. Atsakymus į klausimą, „Kaip Jūs pats/pati susidūrėte su globaliu ugdymu?“ galima suskirstyti į tris pagrindines subkategorijas:

1. Asmeninis domėjimasis. Tyrimo dalyviai dažnai įvardijo, kad pedagoginė pradžia studijose buvo tradicinio mokymo, tad globaliai tikrai nemokė. Todėl labiau akcentavo vidinę motyvaciją: „<...> pedagoginės studijos absoliučiai nepadėjo, tai tikrai. Kas man padėjo, tai literatūra apie šiuolaikinį mokymą, domėjimasis darnaus vystymosi tikslais ir mokymo turinio siejimas su jais <...>“. (MP1). „Prie globalaus pažinimo prisidėjo darbas mokykloje, dalykinės temos, kurioms ruošdamasi siekiau atrasti vis kažko naujo ir to kas vyksta šiuo metu pasaulyje. Studijose to tikrai nebuvo. Tad viskas iš savęs ir domėjimosi.“ (MV4)
2. Darbovietės indelis: „<...> Tiesa pasakius įtaką padarė mokykla, kai mes buvome pastatyti prieš faktą, yra darnaus vystymosi tikslai ir mes juos turime taikyti. <...>“. (MP2), „<...> mokykla labai dažnai vykdo/siunčia į papildomas mokymus, kurie manau skatina globalų ugdymą.“ (MV2)
3. Dalykinės žinios ir įgūdžių stiprinimas papildomose veiklose: „Man išviso viskas atėjo natūraliai, gal tai priklauso nuo mano dėstomo dalyko, kuriame yra daug temų apie kurias turi kalbėti globaliai ir ugdyti toleranciją nuolatinę, požiūrį <...>“. (MV1) „Programų rašymas, kadangi rašant programas žiūrėjome, kas mokoma užsienyje. Taip pat vadovėlius analizuoju ir lyginu, ko moko mokinius to paties amžiaus kitose šalyse. Taip pat teko susidurti su bakalaureato ir Kembridžo programomis, kurios labiau globalios nei mūsų valstybinės programos.“ (MP3).

Darbovietės atžvilgiu visiškai akivaizdu, kad nesvarbu ar tai privati ar valstybinė mokykla, didžioji dalis mokytojų su globalumu susidūrė iš asmeninio augimo, vertinant jų darbą mokykloje pastebima ryški praktinių žinių patirtis, kuri jau įgyta per trejus ir daugiau metų skirtingose mokyklose. Verta pastebėti, kad privačių mokyklų mokytojai dažniau susiduria su globalaus ugdymo įtraukimu mokyklose, dėl jų filosofijos ar nuostatų, kuriomis siekia konkuruoti rinkoje Lietuvoje ir taip pat atitikti užsienio šalių mokyklų standartus: „Praktika ir reikšminga patirtis – su mokytojais iš skirtingų šalių. Ir darbas mokyklose, kurios yra globaliai orientuotos, mokymai ir literatūra iš viso

pasaulio bei pažintys.“ (MP4). Bendrą situaciją išskiria ir privačios gimnazijos mokytojas, kuris pabrėžia, kad globalumas į privačias mokyklas atkeliauja su tarptautinėmis programomis, kurios gerokai skiriasi globalumo aspektu nuo Lietuvos programų. Informantai identifikavo ir papildomus veiksnius leidžiančius jiems lavinti kompetencijas ir gilinti žinias apie globalų ugdymą. Trys mokytojai (MP3, MV2, MP4) teigia, kad globalumas juos tai pat supa dalyvaujant papildomose veiklose, kaip programų rašymas, praktikos, mokymai ir seminarai.

Įdomu ir tai, kad norėdami tobulinti savo globalias kompetencijas mokytojai, kaip papildomas veiklas išskiria kursus ir seminarus, tačiau nevengia pakritikuoti ir esamos sistemos: „Šitoje vietoje išskirčiau seminarus, tačiau ir seminarai, akmuo į tą daržą, kad švietimo sistemoje trūksta vertingu seminarų arba juos veda tie, kurie patys nedirba mokykloje, dėl to mažai vertės mokytojo praktikoje. Bet būna asociacijos mokytojų susirinkimai, kurie ir plečia mano žinias. Bet iš tiesų Lietuvos mokytojas atsakingas pats už save. <...> Toks labiau savamokslis.“ (MP3). Akivaizdu, kad besikeičiančiame pasaulyje tobulintis mokytojai siekia, tačiau ne visada tai daro tik dėl savęs: „Stengiuosi nuolat domėtis, net jei ir asmeniškai manęs kas nedomina, bet gilinti žinias visapusiškai visomis temomis. Kad ir mokiniams galėčiau pateikti, kuo išsamesniu argumentus, pavyzdžius. <...>“. (MV1). Galima manyti, kad iš esmės globalumas į mokyklas atkeliauja tik dėl asmeninio mokytojo noro keistis pačiam ir padaryti mokslą įdomesnį savo mokiniams. Apibendrinat mokytojų susidūrimo kryptis su globaliu ugdymu ir jo žinių tobulinimu neišvengiamai atsigręžiame į asmeninę žmogaus motyvaciją nuolat augti ir tobulėti. O tam didelės įtakos negali padaryti nei mokykla, o labiau vidinė pedagogo motyvacija ir noras perteikti kitokį pasaulio suvokimą savo mokiniams per patirtis ir naujoves, kurias sužino pats.

Be abejonės visi tyrimo dalyviai skiriasi mokymo įstaigomis, disciplinų mokymų bet taip pat ir asmeninėmis savybėmis. Atsakydami į klausimą, „Kaip jūs apibūdintumėte savo mokymo stilių? Kaip jis prisideda prie jūsų gebėjimų ugdyti mokinius kaip globalius piliečius?“ mokytojai nevengė savęs ir pagirti, ir pakritikuoti. Daugelis mokytojų, kurie mokykloje dirba nuo 3 iki 10 metų mokytojais drąsiai teigia, kad yra šiuolaikiški ir nebijantis naujovių. Todėl jų atsakymas apie mokymą ir gebėjimą ugdyti globalius piliečius, galime suskirstyti į dvi pagrindines kategorijas: lankstumas ir adaptabilumas bei probleminis mokymas. Lankstus ir adaptabilus mokytojas, ypatingai svarbus šiandieninėje visuomenėje, kadangi tai vienas iš pagrindinių ateities įgūdžiu leidžiančiu ne tik mokytojams prisitaikyti prie aplinkos ir programos pokyčių, bet ir mokiniams turėti pagrindus greitai mokytis ir siekti naujų įgūdžių (Liutkienė, 2022) Todėl neretai adaptabilumas siejamas su šiuolaikiška ir kūrybiška asmenybe. Šiuolaikiško mokytojo bruožais išsiskiria tyrimo dalyvių (MP1, MV2, MV4) pasisakymai, kuriuose akcentuojamas mokytojos vaidmuo : „<...> šiuolaikiška

mokytoja, kuri yra ne lektorė, o fasilitatorė ar padėjėja labiau. Todėl mano mokymas skatina juos labiau mąstyti, galvoti, kritiškai įvertinti tam tikras situacijas šiuolaikiniame pasaulyje, kur yra per daug informacijos.“(MP1). Tačiau nuošalyje nepaliekamas asmeninis globalumo suvokimas per kūrybiškumą: „<...> laisvas ir kūrybiškas. Mano nuomone, per tą kūrybiškumą mes galime labai daug apimti, tiek smulkius lokalius sprendimus, tiek globalias ir dideles problemas.“ (MP2).

Atkreipiamas dėmesys ir į reiklaus ir eksperimentuojančio mokytojo savybes, kurias mokytojai suprato kaip:

1. Klasikinio mokytojo reiklumą, nebijančio laužyti ribas ir ugdyti mokinių kritiškumą. (MP3)
2. Reiklumą orientuota į išmokimą, tačiau nebijojimą drąsiai klausti ir klysti mokiniams pamokos metu. (MV3)
3. Girdėjimas mokinių, siekiant plėsti asmeninį akiratį bei atliepti jų poreikius pamokoje (MV1).
4. Įtraukiantis ir kartu besimokantis mokytojas, eksperimentuojantis su mokymo metodais ir procesu. (MP4)

Svarbu pastebėti, kad visi šie mokytojai savo mokymo stilių sieja su refleksijos svarbas ir mokinio atsakomybės prisiėmimu už savo žinias. Paklausti, kaip jų mokymas prisideda prie globalių gebėjimų ugdymo, visi tyrimo dalyviai akcentuoja įvairiapusiškumą atsižvelgiant į mokinių poreikius: „*pamokose nevengia pajuokauti, taip pat ir rimtai dirbt*“ (MV4), „*reflektuoti su mokiniais, ką ir kodėl mokomės*“ (MP4), „*ugdyti discipliną, <...> svarbu, kad mokiniai kritiškai vertintu informaciją ir suprastu, kad yra dvi pusės.*“ (MP3). Todėl svarbu išskirti mokytojo asmeninių savybių svarbą, kaip autoriteto, kuri skatina ne tik pažinti ugdymosi svarbą, bet ir savo pavyzdžiu sudaro mokiniams sąlygas papildomai domėtis ir sužavėti mokymosi įvairove.

Globalaus ugdymo samprata

Visi tyrimo dalyviai net nesvarstydami globalaus ugdymo sąvoką sieja su kritiniu mąstymu ir mokymosi principais. Dalyviai, kaip prioritetus išskyrė kontekstinį pasaulio tyrinėjimą bei kompetencijų ir vertybių ugdymą: „<...> *išėjimas iš rėmų, kur tu mokaisi visur, apie viską ir visaip.* „<...> *kai visuma nėra apsiribojusi savo lokaliais kontekstais, o tyrinėja platesnes terpes. Pasaulio tyrinėjimas, ne tik savo šalies ar regiono. Tai lyg alternatyva nacionalistinio ar eurocentristinio auklėjimo ir mokymo*“ (MP4).

Kiekvienas dalyvis globalaus ugdymo taikymą pamokoje priskyrė formalaus ugdymo integracijai, akcentuojant globalius principus per pamokos laisvumą, kūrybiškumą bei asmenines mokinio savybes:

- Siejama mokant per diskusijas: „<...> siekia ugdyti žmogų/mokinį, kuris mąsto plačiai ir sieja su platesniais kontekstais, kuriame nesi tik tu ir tavo aplinka. Šis ugdymas siekia ugdyti tolerantišką, kritiškai mąstanti, laisvą, pilietišką ir atvirą žmogų“ (MV1). <...> svarbu atsakyti į esminius klausimus ar tai kas yra mano šalyje svarbu ir visam pasauliui? Kaip aš galiu pakeisti pasaulį? Ir panašiai“ (MP2).
- Siejama su asmeninis augimu: „Na, globalumą suprantu kaip viską apimančią sąvoką, t.y. visuotinis, kažkas ne tik nacionaliniu, tačiau ir pasauliniu lygmeniu. O globalus ugdymas, <...> siekiama ugdyti mokinių "pasaulietišką" požiūrį į pasaulį, moralines vertybes, kurios būtų orientuotos ne tik į mūsų visuomenę, tačiau įgalintų veikti ir globaliai“ (MV2).
- Siejama su kompetencijomis ir vertybėmis: „<...> dabar labai aktualių kompetencijų pateikimą. Į tai įeina žmogiškos vertybės, žinios ir tai, kaip mes visa tai apjungiamo ir gauname kompetenciją, kurią galime pritaikyti bet kurioje pasaulio šalyje, kultūroje, kad tai ką mes išmokstame mokykloje, liečia kiekvieną pasaulio žmogų“ (MP1).

Galima pastebėti, kad mokytojai aiškiai įvardina teorinėje dalyje išskirtą globalumo suvokimą, kuri sudaro asmeninio augimo svarba skatinanti nuolat domėtis bei kritinio mąstymo lavinimas diskutuojant pasaulio problemų aktualiais klausimais. Svarbus aspektas išlieka privačios ir valstybinės mokyklos mokytojų požiūris į globalumą. Valstybinių mokyklų mokytojai linkę teigti, kad besimokantysis privalo atrasti pasaulį per kitų dalykų mokslų susiejimą (MV3, MV4), o privačių mokyklų mokytojai akcentuoja vertybinį “stuburą” ir kasdienį mokinio išėjimas iš rėmų (MP1, MP3, MP4), vienas iš jų išskyrė svarbiausią globalaus ugdymo aspektą: „siekiama išugdyti asmenį, kuris turėtų savybes reikalingas pasaulio asmenybei“ (MP3).

Tyrimo dalyviai pabrėždami globalaus ugdymo sampratą ir jo svarbą visuomenės raidai bei mokytojų ir mokinių tapimą pasaulio piliečiais akcentuoja jau seniai vykstančią globalizaciją, nuo kurios de ja Lietuvos švietimo sistema labai atsilieka: „<...> švietimas dabar vežasi ir bando savo role suprasti globaliame pasaulyje, kuris jau yra globalus, nuo to ką vartojame, kur keliaujame. <...> dėl to švietimas turi padėti mokiniams susigaudyti šiame globaliame pasaulyje“ (MP4). Tai rodo, kad ne visos mokyklos pasirengusios pokyčiams ir iš esmės savo ugdymo principus keičia. Viena svarbiausiu problemų mokytojai akcentavo lokalių švietimo pokyčių svarbą, kaip iniciatyvą, kurios turi imtis valdžia, mokyklos, mokytojų asociacijos. Vieną iš svarbių šių pokyčio priežasčių

akcentuoja jau seniai vykstantį kultūrų maišymąsi, kurį galime sutikti mokykloje: „<...> vyksta stiprus kultūrų maišymasis. Lietuvoje vaikai jau turi įvairiausių bendraklasių, kurie gali būti kilę iš Italijos, Prancūzijos, Lenkijos, Indijos ir t.t. ko anksčiau nė nebuvo <...>“ (MV2). Akivaizdu, kad didesnius kultūrinius pokyčius pastebėsime privačių mokyklų įstaigose, nes jose galime susieti ugdymą su tarptautinėmis programomis, bet ir mokyti su klasiokais bei mokytojais iš skirtingų pasaulio šalių. Tokia vykstanti tolerancija ir pažanga leidžia tiek mokytojams tiek mokiniams savo ateityje išvelgti daugiau perspektyvų: „<...> nebereikia darbuotojų, kurie dirbs visą gyvenimą vieną darbą <...> daugelis gana dažnai keičia savo darbovietes ieško savęs. Na, o norint atliepti rinką, globalus matymas tik į gerą.“ (MV3), o besimokydami Lietuvoje, mokiniai neturi orientuotis į ateitį tik savo gimtinėje: „Kad galėtų mokiniai pasaulyje sėkmingai konkuruoti su kitų šalių mokiniais ir sėkmingai užimti rinkas, specialybes apie kurias jie svajoja.“ (MP3). Natūrali konkurencija tampa svarbi visuomenėje ne tik lokaliai, bet ir globaliai, o tam įtakos turi pasaulis, kuris sudaro galimybes žmogui atrasti save skirtingose srityse ir kultūrose: „Nes pasaulis nebeturi konkrečių ribų tiek fiziškai, tiek morališkai. Kalbos, informacijų šaltiniai, kelionės, net ir mokytojo darbas neapsiriboja viena šalimi ir vienu miestu <...>. „ (MV1). Tad globalus ugdymas yra suvokiamas, kaip proceso rezultatas, kuris leidžia pastebėti, kad mokiniai ir mokytojai globalėjančiame pasaulyje tampa lygiaverčiai su kitų kultūrų žmonėmis, dėl bendro mąstymo, tikslo, problemų sprendimo ir kritiškumo. Tai rodo tyrimo dalyvių atsakymų kontekstas, kuris siejamas su pasaulietišku mąstymu, tolerancija ir ateities perspektyvomis globaliame pasaulyje.

Globaliai kompetentingo mokytojo profilis ir veikla

Išanalizavus gautus tyrimo duomenis išryškėjo, kad globaliai kompetentingas mokytojas suprantamas ir siejamas pagal dvi ryškias nuostatų grupes:

1. Kultūrinis jautrumas ir ugdymas. Vienareikšmiškai akcentuojama, kad mokytojas privalo nuolat domėtis ir tobulėti, teigiama, kad „toks mokytojas negali būti kategoriškas ir racionalus, jis turi girdėti ne tik save bet ir mokinį.“ (MP1), „suprasti mokinius, juos išgirsti ir atrasti, kas jiems įdomu.“ (MV1), „<...> altruistiškas, atsidavęs, tai tiesai, kuri gali būtų visokia <...> mokytojas, žinias kaupia nuolat“ (MV2).
2. Tarpkultūrinis supratimas ir informacinės kompetencijos. Informantai pastebi, kad kontekstinės pamokos ir mokymasis iš pavyzdžio skatina ugdyti mokytoja asmenines kompetencijas ir jas nuolat lavinti. Dažniausiai kompetencijų augimas susijęs su atvirumu kolegoms ir mokiniams, „nebijoti pasakyti, kad ko nežino ir pasimokyti iš savo mokinių. <...> Atvirumas su kolegom: einu, klausiu, domiuosi.“ (MP2). Taip pat apima suvokimą, žinių ir

gebėjimų plėtrą (MP1, MV2, MP2, MV3, MV4) „*nemažai pats domisi, motyvuoja mokinius, dalinasi ir rodo savo pavyzdžius.*“ (MV3).

Iš esmės globaliai kompetentingas mokytojas suvokiamas, kaip asmuo, kuris neturi kraštutinių pažiūrų, atviras ir nebijantis iššūkių, savo energija ir noru sugeba „uždegti“ savo mokinius temomis, kurios apima ne tik lokalias problemas, o plečia domėjimąsi visu pasauliu. Tyrimo dalyvių nuomonė glaudžiai siejasi ir su teorine dalimi, kurioje pabrėžiamas tarpkultūriškumo jautrumas ir kultūrinis suvokimas plečia mokytojo patirties ir įgūdžių kompetencijas. Vis dėlto, pasiteiravus tyrimo dalyviu ar save laikytų globaliais mokytojais, ne visi drįsta kategoriškai sutikti. Galima išskirti tris svarbias grupes, kuriose jie pasisako apie asmeninį savęs priskyrimą:

- Laikantis, globaliu mokytoju: „*<...> priskirčiau save prie globaliujų. Visgi mokosi įvairių kultūrų vaikai <...> noriu, kad vaikai pajustų emociją, kad būtų artima jiems. Tad, dėstant temą dažnai naudoju daugumos šalį, tuomet pridėtu kitas.*“ (MV2), „*Manau, kad esu, bet visada yra dar kur tobulėti, vien dėl to, kad Lietuvoje tokie mokytojai nėra apibrėžti ar kitaip išskiriami.*“ (MV4)
- Labiau laikantis, nei nelaikantis globaliu mokytoju: „*Labiau taip, nei ne. Nes aš manau, kad aš stengiuosi būti atvira ir semtis nuolat žinių <...> Todėl tikiu, kad dar kur tobulėti tikrai yra.*“ (MP2), „*<...> stengiuosi tokia būti, nes niekada nemąstau pati labai konkrečiai, siekiu plataus konteksto, visapusiškai įvertinti problemas, kaip žmogus ir kaip mokytoja, taip siekiu ir vaikus ugdyti.*“ (MV1). Akivaizdu, kad užtikrintai save laikyti globaliu mokytoju pasiryžta ne kiekvienas. Nors ir pastebi kitoniškumą savo mokymo procese, mokytojai linkę save kritikuoti ir siekti daugiau žinių, dėl to tikisi ir ateityje, esamų gairių, kad galėtų konkrečiai save tapatinti su globaliu mokytoju.
- Nelaikantis, globaliu mokytoju: „*<...> sunku atsakyti, nes nėra konkrečių kriterijų. Na iš tikro, stengiuosi, kad dalykas matematika būtų įdomesnė, IT, gamtos mokslus, taip pat globalumas, naudojant lapą ir tvarumą.*“ (MV3), „*Sąžiningai nelabai, taip, esu tas mokytojas, kuris nori uždegti ir sudominti, <...> nežinau kokių tų vertybių reikėtų, bet iš pajautimo ir to ką matau užsienio vadovėliuose ir programose galima sakyti kažkur esu netoli.*“ (MP3). Pagrindinės priežastys neleidžiančios save priskirti globaliam mokytojui tai akcentuojama nežinomybė ir konkrečių nuostatų nebuvimas, kuris apibrėžtų globalų mokytoją, todėl mokytojai nenori savarankiškai to nuspręsti.

Akivaizdu, kad mokytojams sunku patiems įsivertinti savo globalumą, kadangi konkrečių nuostatų, kompetencijų vertinimo nėra. Tad ir konkrečiai to siekti daugelis jų nei stengiasi, nei ketina

(MP4), tačiau supranta, kad globaliai mąstyti šiame nuolat besikeičiančiame pasaulyje ir švietime privaloma, kadangi matomas poreikis ateinantis iš bendro konteksto. Na, o mokytojas yra viso to pagrindas, nes būtent jis, ne programa, atveria mokinio požiūrio ir mąstymo duris į globalų pasaulį.

Vis dėl to kalbant apie globalių kompetencijų integraciją į mokymąsi, tyrimo dalyviai atskleidžia tendencingus aspektus, leidžiančius jiems globaliai pasiruošti pamokoms ar jų temoms. Informantai dalinasi, kad dažniausiai žinios ir idėjos pamokoms susistemina per asmenines ir kolegų patirtis (MP1, MP3, MV3, MV4), anot jų globalumas pamokų planuose: „<...> atėjo per kolegų patirtį, dalinimąsi. Taip pat internetines grupes, kuriose yra įvairių kultūrų mokytojai biologai iš įvairių šalių skirtingi mokytojai, kurie dalinasi savo užduotimis, idėjomis ar mintimis. Supraskime, kad mūsų ugdymo programa nėra tik tokia Lietuvoje, ji turi sąsajų ir pasaulyje. Todėl kartais, kartais kitų mokytojų planų pavyzdžiai yra tai, kas įneša globalumą į mano pamokas.“ (MP1). Taip pat galima pastebėti, kad idėjas pamokoms šiuolaikiniam mokytojui diktuoja ir interneto pagalba, kurioje pasiekiamas kinas ir dokumentika (MV1), Youtube platforma, kurioje galima stebėti britų ir amerikiečių praktikas bei pavyzdžius (MP3), nuotoliniai seminarai (MV3), interneto platybių užduotys ir dalomosios veiklos (MV4). Vieni mokytojai labai akcentuoja ir mokinių įsitraukimą bei asmeninį spontaniškumą ugdant globalias kompetencijas: „ką aš darau per pamokas, tai aptariame turinį, ką mokysimės aptariame visą pasaulį ir kai kalbu apie temas apimu visą pasaulį.“ (MP4), „Kartais ir mokiniai inicijuoja idėjas“ (MP3). Iš esmės globalių kompetencijų ugdymas pamokoje vienaip ar kitaip remiasi pasaulietiškais pavyzdžiais, su kuriais susiduriame per kolegų integracijas ir programas arba interneto pagalba. Kaip ir pastebima teorijoje, mokytojams internetinėje erdvėje sukuriama vis daugiau platformų anglų kalba, kuomet jie gali remtis kitų šalių mokytojų pavyzdžiais dėstant globalias temas ir integruojant bendradarbiavimą su kitomis mokyklomis.

Kitą vertus svarbu išskirti, tai ką istorijos mokytojo manymu integruojant globalų ugdymą yra svarbiausia įtraukti į pamokos darbą bei išskirti kylančius iššūkius šio rezultato siekiant. Analizuojant tyrimo dalyvių rezultatus išsiskiria jau dabar Lietuvoje pastebimas globalumo kontekstas, kurį daugiau galime sutikti privačių mokyklų kontekste, bet taip pat ir kasdieniame gyvenime: parduotuvės, laisvalaikis, kelionės ir kt. Vis didesnė mokinių ir mokytojų dalis jau žino ar bent yra girdėję apie darnaus vystymosi tikslus, kuriuos tyrimo dalyviai (MP1, MP2, MP4) mini ir savo mokyklose. Todėl privačių mokyklų mokytojams jų teigimu daug lengviau vyksta globalumo integracija, nes su šiais tikslais susiduria nuolat, o kai kur, tai net kabo jų kabinetuose. Matydami šiuos tikslus mokiniai keičia savo požiūrį ir mąstymo lauką, kadangi mokytojai pamokose nevensia įtraukti tikslų ir juos paanalizuoti plačiau: „Aš pastebiu, kad septintoje klasėje jiems dar kyla iššūkių renkantis temas, arba jas konkretizuojant, tačiau jau metu eigoje matau jų mąstymo pokyčius, diskusijų ir

kylančių klausimų struktūros pakitimą. Jie geba argumentuočiau išsakyti tikslo svarbą, taip pat kritiškai vertina draugus ir jų darbus. <...>.” (MP2), „Aš stengiuosi integruoti darnaus vystymosi tikslus, <...> plėtojant bet ir atrandant pasaulio ir Lietuvos kontekste. (MP1). Vis dėlto valstybinės įstaigos apie šiuos darnaus vystymosi tikslus žino nedaug, todėl integruodami globalumą, kaip svarbumą akcentuoja kitokiškumą ir pasaulio aktualijų svarbą: „Mano tikslas į pamokas pažiūrėti kitaip, ne tik mokyti dalyką, bet ir augtu kaip asmenybės. Daugiau pasiruošimo, laiko, „užnorinant“ vaikus, bet daugiausiai pasiruošimas ir moderavimas.“ (MV3), „<...> ugdyti tolerantiška ir plačiai žvelgianti mokinį per asmeninę ir pasaulio konteksto analizę. Atrasti, kas bus tai, kad mokinį „užkabintu“ ir verstu jį toliau domėtis ir plėsti savo žinias papildomai. Iššūkiai, tai tiesiog sudominti ar parinkti tinkamą temą amžiaus tarpsniui ir jų aktualijom.“ (MV1). Apžvelgiant didžiausius iššūkius mokant globalumo tyrimo dalyviai akcentuoja planų ir priemonių trūkumą pamokoms įgyvendinti (MP1), kalbos barjero problemas, nes didžioji dalis informacijos randama tik anglų kalba (MP4), o chemijos mokytojo teigimu: „Sistemiškai, kaip bebūtų gaila, Lietuvoje tikros integracijos nelabai turime. Nors ir stengiamės sujungti kaikuriuos gamtos mokslus, tačiau programos labai skiriasi <...> Sisteminė prieiga nėra labai gera. Na ir kitas dalykas mokyklos nori įgyvendinti užsienio programas, tačiau vis tiek turi integruoti ir valstybinę programą, tačiau tada gaunasi toks susimaišymas, kur nelabai kartais supranti, kur tas vientisumas <...>. (MP3). Tad ši citata, galima sakyti, iliustruoja Lietuvoje kylančius iššūkius ir kodėl labai maža dalis mokytojų integruoja globalumą į savo pamokų konceptą.

Globalus ugdymas vis dėlto yra tyrimo dalyvių išskirtinumas jų įprastoje ugdymo veikloje, todėl atsakydami į klausimą: „Kaip Jūsų globalaus ugdymo integracija į pamokas padeda jūsų mokiniams tapti globaliais piliečiais?, mokytojai pateikė nemažai pavyzdžių leidžiančiu suformuluoti globalaus ugdymo pradžiamokslio žingsnius ateities ar būsimiems mokytojams, kurie galbūt norėtų ateityje taikyti globalumą savo pamokose:

- Klausimų kėlimas. „Aš pastebiu, kad integruodami matematikoje įgytas žinias su kitomis pamokomis, pastebiu jų klausimų formuluotes kitimą, taip pat tyrimų sudėtingumą.“ (MV3)
- Požiūrio pokyčiai kalboje ir mąstymo lauke. „Aš tai pastebiu, kai jų racionalus šnekėjimas pakinta, pastebi bendradarbiavimo pokyčius grupėse, pakinta jų reagavimas į pasisakymus. Man asmeniškai padeda provokacijos vertinant mokinių reakcijas ir užduodant klausimus globaliomis temomis.“ (MP1)
- Aktualijos ir auganti tolerancija. „Labai dažnai pamokose, net ir labai gerai jas suplanuojant leidžiu mokiniams nukrypti ir pasamprotauti, o kas jeigu. Ypač, kai kalbame

apie globalias, pasaulines temas, kaip energetika tvarumas. Todėl nors ir rimtai žvelgiu į pamoką, leidžiu mokiniams išsikelti dominančius klausimus ir juos išsiaiškinti kitos pamokos metu.“(MP3)\

Kita vertus, pastebima, kad globalaus ugdymo kontekstas iš esmės skinasi kelią visuomenės požiūrio prasme (MV2). Svarbu pastebėti tai, kad būtent privačių mokyklų įstaigose globalumas stipriausiai išreikštas veiklose ir mokyklos nuostatuose. Tuo tarpu valstybinėse mokyklose, mokytojai dirba spontaniškai tobulėdami, ar dirbdami per kelias darbo vietas, sėdamiesi patirties iš savo kolegų ir bendradarbiaudami su internetu, kuriuo siekiama – rasti būdų pajvairinti mokymą(si) ar net atrasti save dėstomame dalyke ir įgyti naujus įgūdžius.

Mokinių santykis su globalumu ir jo mokymas

Kalbant apie globalumo suvokimą mokykloje ir įgyvendinimą klasėse ar praktikoje, tyrimo dalyviai tai siejo su mokyklos tarpusavio sąveika, kurioje laviruoja trys pagrindiniai bruožai, kuriais galima atpažinti globalumo ugdymą mokykloje:

- Mokytojo požiūris: „<...> pirmiausia su savimi turėtu susišnekėti pats mokytojas ir pavyzdžiui prieš pradėdant mokslo metus sau akcentuoti tikslus, kad tas globalus mokymas nebūtų toks dirbtinas, o labai natūralus ir įsilietu į klasės veiklas <...>“ (MP2).
- Dalykų integracija: „<...> dalykų integracija, būtinai daroma dėl to, kad mokinyms matytų visumą segmentuodamas savo žinias. <...> išskirčiau vertybių ugdymą, vėlgi, mokiniai turi suprasti, jei nori kažko pasiekti, tu ir turi to siekti, tu negali sėdėti ir laukti, kol tai ateis <...>“ (MP3).
- Mokyklos nuostatos: „Nuostatomis. Manau pati mokykla turi įsivardinti, kad ji nori padėti mokiniams suprasti visą pasaulį, o ne tik jo dalį. Na ir realiu įgyvendinimu, neužtenka deklaracijos: mes esam globali mokykla! Sieti ir įgyvendinti, tai ką žada“ (MP4).‘

Kitą vertus svarbu išskirti, kad keletas tyrimo dalyvių (MV3, MV4) akcentavo, kontekstinio ugdymo modelio svarbą, kai didelį ugdymo pagrindą sudaro aplinka, kurioje lengviau pabėgti nuo lokalaus ugdymo rėmų ir apimti globalaus pasaulio problemų analize ir svarbiausia ugdymo įvairovę: „<...> pasižymi ne tik metoduose, temose, bet ir ugdymo vykdyje. Kadangi tikiu, kad aplinka yra didžiausias mokytojas, todėl svarbus išvykų ir realių potyrių kontekstas“ (MV4). Tai galima interpretuoti, kaip mokinių ir mokytojų požiūrio keitimą į mokymąsi: „<...> projektai, ne tik pamokos, išvykos, tarptautiniai projektai, požiūris į vaiką ar pamoką.“(MV3). Ši citata parodo, kad išties globalus ugdymas gali vykti nuolat, tačiau mokykla ir procesas turi iš esmės keistis, nuo požiūrio ir pamatų, kurie sukurti prieš daugelį metų.

Tyrimo dalyviai vis dėlto pastebėjo, kad mokykloje dirbant su mokiniais, kuomet sprendžiant kultūrinius ar globalius klausimus išsiskiria mokinių mąstymas arba jiems kyla iššūkių į juos atsakant neapsiribojant lokalumu. Anot mokytojų, kurie dalyvavo tyrime, ši problema ateina iš socialinio konteksto, kuriame lygiavertiškai su problema susiduriama tiek privačių, tiek valstybinių mokyklų aplinkoje. Pasiteiravus tyrimo dalyvių apie globalaus ugdymo iššūkius ir jų suvokimą, neabejotinai akcentuojamas šeimos požiūris, kurį atsineša kiekvienas mokinys į mokyklą ir juo vadovaujasi: „<...> ateina iš šeimos. O šeimos neperauklėsi ir neparodysi, kad visgi yra kitaip. Todėl tada tu bandai apžaišti diskutuodamas su vaiku, sieki ji atvesti į požiūrį, kuriame jis patirtu suvokimą <...>“ (MP1). Nors ir akivaizdus šeimos mąstymo modelis, mokytojai susidurdami su požiūrio iššūkiais geba, mokinius supažindinti ir su globalesniu kontekstu, neretai, net pakeisti mokinių požiūrio kampą. Jų nuomone, prie to prisideda aplinkos tyrinėjimas, suvokimas ir aktualumas, kurį mokinys atranda refleksijos būdu. Vieno mokytojo teigimu, „Paaugliai ir jaunuoliai <...> nelabai reflektuoja ta globalumą.“, tai nutinka todėl, kad mokiniai keliaudami po pasaulį su tėvais, labiau orientuojasi į pramogas ir laisvalaikį, nei aplink esančias problemas, todėl pažintis su globalumu galima tik mokykloje.

Tyrimo dalyviai vieningai teigia, kad pakeisti mokinių požiūrį nėra lengva, tačiau mokytojai bando atrasti būdų, bent jau supažindinti mokinius su situacija kiek galima globaliau: „Sudėtingiausia išugdyti sąmoningumą, blogiausia, kad nėra vieno metodo, kuris tiktų visiems mokiniams. Tik per personalią prieigą galima tai padaryti, tačiau čia jau priklauso nuo mokytojo profesionalumo, ar jis gali rasti prieigą prie kiekvieno mokinio <...>.“ (MP3). Pokyčiai neateina greitai, tai gali užtrukti nuo pamokos, ar net ilgiau: „Iš esmės skiri daugiau dėmesio ir padedi. Bet jei vaikas labai siaurų požiūrį, jo per vieną pamoką nepakeisi, bet metam bėgant viskas įmanoma. Bet nuo šeimos irgi ateina tas požiūris, todėl keisti tikrai nėra lengva.“ (MV3). Taigi, kaip išėiti mokytojai apibrėžia konteksto atradimą aplinkoje, kurioje gyvena ir tada jau žingsneliai ieškant, o kas vyksta ir kaip yra kitur: „<...> mes asmeniškai susėdame ir bandome kartu atrasti paprastesni ir artimesni santykį, kuris privestu prie problemos. <...> akcentuoju, kuo artimesnę aplinką ir pavyzdžius, o vėliau jau galima ieškoti toliau ir sudėtingiau<...>.“(MP2). Šie teiginys parodo, kad mokiniams įmanoma atrasti globalumo svarbą ir reikšmę, tačiau neretai, tam reikia individualiesnio priėjimo, prie kiekvieno mokinio, kad būtų galima pradėti atrasti ir suprasti globalaus ugdymo prasmę.

Tyrimo dalyviai pabrėždami globalaus ugdymo įgyvendinimą įvardija ir temas per kurias dažniausiai ugdomi mokinių įgūdžiai ir kompetencijos jų pamokose. Kadangi dauguma tyrimo dalyvių mokomos disciplinos skiriasi, visgi esminės temos išlieka, jas apima tolerancijos svarba : „<...> svarbiausi tai, kultūros skirtumai ir tolerancija, <...> vaikus dėl šių temų reikia labiausiai ir

perlaužti.“ (MP1), tvarumo aktualijos pamokose ir kasdienybėje (MP3, MV2, MV3): „<...> tarša plastikais, nes kadangi mes nematome to per langą, <...> , tvarus naudojimas, perdirbimas ir energetika, kad mes priklausomi esame nuo iškastinio kuro.“ (MP3). Trečiu aspektu pagal svarbą mokykloje išskiriama temos, kurios susijusios su problemomis pasaulyje, apie kurias mokiniai išgirsta ne tik mokykloje, bet ir savo kasdieninėje aplinkoje, tačiau dažniau atpažįstami pagal vis labiau integruojamus darnaus vystymosi tikslus. Anot tyrimo dalyvių globalios temos mokykloje iš esmės priklauso nuo aktualijų, tad svarbios tikrai visos. Svarbu išskirti šį istorijos mokytojo pastebėjimą: „<...> vertinant darnius tikslus mokiniai nuolat analizuoja juos visus. Aišku jiems pradžioje atrodo paprasčiausia: gyvybė žemėje ir po vandeniu. Bet svarbios mano nuomone absoliučiai visos <...>.“ „Sunku pasakyti, kuri aktualiausia ir kuriam miestui, nes skiriasi tikrai. Vienoms vietoms migracija aktualiausia, kitur dirvožemis, lyčių lygybė, švarus vanduo. Manau, kad visi tikslai aktualūs, o ypač atskirtis.“ (MP4). Ši citata parodo akivaizdų akademinės bendruomenės siekį globalaus ugdymo suvokime. Koncentruojantis į temas ir aktualijas mokinių gyvenime, galima sukurti globalaus konteksto alternatyvas, kuriomis skatintume mokinių pasaulietiško mąstymo, vertybių ir kultūrinių kompetencijų augimą, be abejonės, kurdami ir tobulindami jau besikeičiančią švietimo sistemą į ją įtraukiant vis daugiau globalumo.

Globaliai kompetentingo mokytojo vertinimas Lietuvoje ir ateities perspektyvos

Išanalizavus gautus tyrimo duomenis išryškėjo esminės problemos dėl kurių globalus ugdymas ir jo aktyvus integravimas Lietuvoje, dar sunkiai suvokiamas. Vertinant globaliai kompetentingo mokytojo profilį pirmiausiai tyrimo dalyviams užduodamas įvadinis klausimas, kuriuo siekiama susisiekti globalaus mokytojų trūkumą ir esmines matomas švietimo problemas Lietuvoje iš mokytojo perspektyvos. Atsakydami į klausimus: “Kokius pagrindinius iššūkius šiuo metu matote švietimo srityje? Prie kokių iššūkių sprendimų prisideda mokytojas jūsų nuomone?”, mokytojai vieningai akcentavo besikeičiančias programas, o tarp jų išskyrė ir daugiau besisiekiančių problemų būdingų ir globalaus mokytojo ateities perspektyvoms:

1. Turinio veiksmingumas ir aktualumas. „<...> dabartinė sistema čiuožia nuo kalno žemyn, dėl kelių dalykų: mokytojų ruošimas, kuris nedengia reikiamo mokytojų poreikio. Taip pat programų keitimas, kur programos keičiamos nelabai nuosekliai, kur trūksta informacijos, vadovėlių <...>.“ (MP3)
2. Kompetencijų ugdymas. „ugdymo turinys ir jo atnaujinimas <...> daugelis iki šiol nežino kokia yra mūsų švietimo vizija, kaip mes norime mokyti vaikus ir ko iš jų norime. Manau

problema prasideda nuo vizijos ir toliau keliauja per programas ir mokytojų rengimą. O mokytojas, tas žmogus, kuris prisitaiko <...>.”(MP4)

3. Ugdymo proceso modelis. *„Pastebiu, kad Lietuvos švietime mokomasi tik egzaminams, standartams, vienam šablonui, kai mokomasi siauriai ir atiduodama mokinius į egzaminus <...>“ (MP2)*

Vertinant tyrimo dalyvių pasisakymus galima pastebėti privačių mokyklų išskirtinumą, kadangi mokytojai mato valstybinių mokyklų problemas, kuriomis dažniausiai remiasi ir jų darbas integruojant jų mokyklos nuostatus. Todėl mokytojų pasisakymai leidžia matyti privataus sektoriaus nuogastavimus dėl ateities. Aspektai atskleidžiantis šiandieninės švietimo sistemos problemas, pagal tyrimo dalyvius išskiria: kokybiškos medžiagos nebuvimu (MV1, MV2, MV3), mokytojų prisitaikymu prie situacijos ir savarankišku sprendimo būdų ieškojimu (MV1, MV2, MP1, MP3, MP4). Viena chemijos mokytoju pastebi ir akcentuoja didelį mokytojų pasirengimą ne tik programai, bet ir ugdymui: *„Nors gyvename antropoceno eroje automatizavimo IT laike visgi vieni didžiausių iššūkių švietime - mokinių motyvacija. Mokytojas iš arti mato ir gali pasiūlyti, pateikti mokiniams, įdomesnes, interaktyvesnes užduotis, demonstruoti bandymus ir t.t., ir vis tiek dominuojantis lieka mokytojas (galvoja užduotis ir t.t).“ (MV2).*

Tyrimo dalyvių paprašyta įvertinti išsakytą teiginį ir savo nuomonę apie jį pakomentuoti: *“Lietuvoje dar nėra vieningos nacionalinės strategijos, kaip integruoti globalų ugdymą į mokymąsi, todėl kiekviena mokykla tai daro savo gerovės požiūriu, kai kurių mokyklų mokytojai gali nesuvokti, kad globalus ugdymas yra svarbus dalykas”*. Iš esmės visi informantai su teiginiu vienareikšmiškai sutiko, tačiau pagrįsdamas savo nuomonę, jai rado dvi pagrindines atitikmenų grupes, būtent kodėl taip yra:

- Lemia, mokyklų darbo specifika ir skirtumai: mokyklos neturi strategijos, turbūt todėl, kad remiasi užsienio mokyklomis (MP1), marginalizaciją mokyklose, kurios yra geresnė/blogesnė pagal egzaminus, ugdymą ar vaiko savijautą (MP3), multikultūrinė aplinka (MV2).
- Lemia, tai, kad nėra bendro dokumento ugdymo programose: nėra iš aukščiau dokumento, egzamino klausimo ar to ko mes turėtume pasiekti (MP2), dėl skirtingų mokyklų patirčių ir reglamentavimo apie mokyklos vertybes (MV4), kaikuriuose bendrose programose apie globalu ugdymą nieko nėra (MV3).

Paklausti, kaip vertina vykstantį ugdymo turinio atnaujinimą ir ar jis gali paskatinti globalaus ugdymo integraciją Lietuvos mokyklose, tyrimo dalyviai buvo linkę pritarti, vertino teigiamai.

Tačiau, kartu įvertinę atsiradusią 30 procentų pasirenkamojo mokymo turinio atsiradimą atnaujintose programose kaip galimybę globalaus ugdymo integracijai sudvejojo, dėl šios funkcijos veiksnio: „*Aš manau reikšmingas dalykas, tačiau jei mokytojams nebus nurodyta ką daryti, jie labiau ims kartojimą ar žinių įtvirtinimą, kad užpildyti.*“ (MV3), „*Nemanau, kad iš karto pastebėsime drastiškus pokyčius.*“ (MV4). Tačiau mokytojas prisidėjęs prie programų rašymo į šiuos pokyčius žiūri kritiškiau: „*<...> nėra paruošta metodinės medžiagos ir tas 30 procentų, kartais atrodo kaip atsakomybės numetimas mokytojui, nes reikėtų, kad būtų rekomendacijos, ką ten galima daryti.*“ (MP3). Atsižvelgiant į tai galima pastebėti tyrimo dalyvių vieningumą, kad bendrųjų programų veiksmingumas ir globalumo integravimas Lietuvos švietime įsilies nevienodai ir tai priklausys nuo mokyklos, mokytojų ir švietimo ministerijos pozicijos. Kadangi dauguma pokyčių prasideda nuo kokybiško pasiruošimo, metodinės medžiagos, nuostatų, konkretaus vertinimo ir refleksijos gairiu, ko akivaizdu iš tyrimo dalyvių rezultatų jie tikrai nesitiki ar net nepastebi.

Svarstydami Lietuvos globaliai kompetentingo mokytojo galimybes ateityje informantų buvo pasiteirauta, kaip anot jų šiomis dienomis mokytojai turėtų būti rengiami arba jų kompetencijos tobulinamos. Dalis mokytojų teigė, kad čia labai lokali problema, kurioje aiškiai matoma mokytojų rengimo problema: „*Manau žinios turi ateiti iš universiteto, nes tai yra mokytojų augimo ir motyvacijos pagrindas siekti ir tobulėti nuolat. Lygiai taip pat universitetai turėtų sukurti programą atnaujinti pedagogines žinias ir tobulinti savo kvalifikaciją*“ (MV4). Taip pat ugdymo suvokimo stoka, kuri skatina mokytojus nuolat naujinti žinias, bet nepaslaptis, kad dėl didelio krūvio daugelis mokytojų net neturi galimybių stažuotis ar papildomai plėsti savo žinias. Tą teigia ir istorijos mokytojas: „*Aš nenorėčiau atskirti mokytojų, tai labiau kompetencija, ties kuria privalo visi mokytojai dirbti. Negalime suagreguoti mokytoju, tai turėtų prisidėti rengiant mokytojus, nuo to kaip svarbu mūsų psichologinis pasiruošimas ir kiti įgūdžiai. <...>.*“ (MP4). Vis dėlto tyrimo dalyviai teigia, kad didžiausius pokyčius pastebėsime pasikeitus mokytojų kartai arba atradus galimybę mokytojų krūvis stabilizacijai, kad liktų laiko tobulėti, nes dabar matoma stoka ir paruošime bei mokytojų nuolatiniam augimui: „*Tas mokytojas, kuris turėtų ugdyti kitus mokytojus, turėtų būti ir praktikas ir žmogus, kuris žino, kas yra globalus kontekstas. Deja ne visur taip yra, net ir dėstytojai ne visi žino šiomis dienomis šio ugdymo integravimą.*“ (MP3).

Atsakydami į klausimą, kokia bus globalaus ugdymo reikšmė Lietuvos mokyklose ateityje? Kaip globaliai kompetentingi mokytojai prisidės prie šios reikšmės stiprinimo? Tyrimu dalyvių atsakymai išsiskyrė. Labiausiai akcentuojama, tai, kad „*tai bus taip natūralu, specialiai apie tai nebebus kalbama. Tai bus visiems savaime suprantama.*“ (MP2), „*ateityje mokytojams, ši sąvoką bus labai artima. Kadangi ta multikultūrinė aplinka tik nesenai padarė tokį proveržį. Tad galimai didėjant*

vaikų iš skirtingų šalių skaičiui, keisis ir požiūris į ugdymą.“ (MV2). Viena informantė (MP1) dalinasi, kad „kaip bebūtų, bet Lietuvoje mokyklinis išsilavinimas yra neblogas. Tačiau viskas priklauso nuo kiekvieno mokytojo <...>.“ (MP1), tad akivaizdu, kad pokyčiai turėtų prasidėti nuo mokytojo profilio stiprinimo, mokymų ir vertybinio stuburo auginimo.

Mokytojai įžvelgia ir keletą patarimų mokytojams, kurie pradeda taikyti, o galbūt ateityje norėtų integruoti globalų ugdymą ir savo pamokose. „*Manau svarbiausia, kad mokytojas suprastu, kodėl jis nori keistis, o jau tada viskas ateis savaime.*“ (MP3). Akivaizdu, kad pokyčiai ugdyme privalomi, tačiau remiantis lietuvių mokytojos rekomendacija: „*Pirmiausia mokytojams sakau darykite tai, kas pirmiausia faina ir priimtina jums. Nieko nedaryti per prievartą, nenatūraliai, tai ką geriausiai sugebate. Pirmiausia turite užkrėsti mokinius, kad ir jums tai yra faina. Natūralumas ir sugebėjimas įtikinti.*“ (MP2). Dalyviai išskyrė, jog visgi nuolatinis augimas ir domėjimasis (MP1, MV2, MV1, MP4) labiausiai prisideda prie pokyčių mokytojo ugdymo veikloje bei karjeroje.

Apibendrinant empirinio tyrimo rezultatus, išryškėjo veiksniai kurie lemia globaliai kompetentingo mokytojo ypatumus ugdyme. Visi informantai tikino, kad globalus ugdymas prasideda ne tik nuo mokytojo, mokinio bet ir švietimo sistemos pokyčių: programų ir medžiagos atnaujinimų. Vertinant mokyklų skirtumą tarp privačios ir valstybinės akivaizdus globalumas išsiskiria tik integruota programa remiantis užsienio patirtimi, tačiau tai nereiškia, kad valstybinėje dirbantis mokytojai vengia globalaus požiūrio ugdymo ir pasaulietiško vertybių skatinimo. Mokytojai taip pat iškėlė bendrų programų Lietuvoje svarbą ir teigė, kad jiems trūksta to kokybiškesnės pagalbos ir metodinių įrankių pagrindų. Informantai nuogaustauja, kad klasikinis mokymas vaikams tampa nebeįdomus ir nebeaktualus, to pasekoje tenka papildomai domėtis, ruošti pamokoms, ieškoti aktualijų ir konteksto, kas vyksta pasaulyje, nes vaikus labiau traukia kitos kultūros ir kas vyksta kitu. Tačiau interviu metu išryškėjo, kad mokytojai dažnai kaip pasaulio kultūrų integracija remiasi pagalbine medžiaga iš užsienio kolegų, programų ar informacijos internete, o tai neatspindi nuoseklaus ir vienodo globalumo sieki ugdyme. Tyrimas atskleidžia informantų žinių trūkumą šioje srityje ar net sudaro prielaidą sunkiai apibrėžti globalaus mokytojo profilį, kuris labiau apima šiuolaikiško mokytojo savybes. Tai mokytojas visada ieškantis naujovių, taikantis neįprastus mokymosi metodus ir nuolat besidomintis pasaulio naujovėmis.

Diskusija ir Išvados

Globalai kompetentingo mokytojo profilis, gali būti nagrinėjamas, kaip vertingas švietimo sistemos apibrėžimas siekiant įvertinti ne tik programos ir mokinio ypatumus bei gebėjimus, bet ir žmogaus, kuris geba savo turimas žinias pritaikyti per šias kompetencijas. Globaliai kompetentingas mokytojas yra ne mažiau svarbus nei globalaus ugdymo propogavimas Lietuvos mokyklose. Nors tyrimų apie globalaus ugdymo svarbą pasaulyje ir Lietuvoje būta, šiuo darbu siekta suprasti, koks vaidmuo lieka mokytojui ir kaip jis prisideda prie globalaus ugdymo vykdymo. Darbu siekta pažvelgti į globalaus ugdymo reikšmę, kaip svarbią besikeičiančio pasaulio ir švietimo dalį bei formaliojo ugdymo integravimą į globalias veiklas. Tyrėją nustebino tai, kad tyrime atsiskleidė bendra visų tyrimo dalyvių nuotaika – nepakankamas šalies pasiruošimas ir globalumo integravimas Lietuvos švietimo sistemoje ir besikeičiančių programų procese. Svarstant apie ateities tyrimą, būtų įdomu išsiaiškinti, kokią įtaką padarys bendrųjų programų pokyčiai globalių kompetencijų integravime ir mokytojų kompetencijų tobulinime.

Tyrimo stipriosios pusės išskiriamos kelios. Pirmiausia, tyrimas atliktas aktualių pokyčių kontekste, vykstant bendrųjų programų įvedimui ir senųjų programų keitimui bei žinoma privačių mokyklų kūrimosi laikotarpyje, kuomet vis dažniau taikomos tarptautinės programos ir apjungiamos su valstybinėmis. Visos su magistro darbu susijusios užduotys buvo vykdytos nuosekliai: tikslingai pasirinkta praktikos vieta (Sostinės vaikų ir jaunimo centras, projektų skyrius – Darni mokykla), kurioje pavyko susipažinti su globalaus švietimo situacija Lietuvoje, dalyvaujant darbo procesuose įsigilinti į privačių ir valstybinių mokyklų įsitraukimą į globalių projektų veiklą ir globalių temų integravimą mokyklose. Visose darbo dalyse siekta sieti tiriamą aspektą su teorinių darbo pagrindu. Darbo išvalgas leido pagilinti asmeninės tyrėjos patirtis studijų metu dirbant pedagoginį darbą privačioje ir valstybinėje mokykloje. Buvimas skirtingų nuostatų ir vizijų įstaigose bei darbas jose leido pasiekti analizės gylio bei išsamumo vertinant mokomųjų dalykų skirtumus, kolegų patirtis. Tyrimas gali padėti suprasti globalai kompetentingų mokytojų svarbą ir jų rengimą bei stiprinimą mokyklose, atrasti bendruomenės strateginį poreikį dalintis patirtimis ir atrastais bei panaudotais metodais ugdant globalai, o ypratingai mokytis vieniems iš kitų.

Tyrimo metu surinkti duomenys leidžia svarstyti ir tai, ar globalaus ugdymo integracija į formalų ugdymą gali nulemti mokytojų kompetencijų augimą. Visi pasisakę mokytojai sunkiai geba įvardinti ar tikrai save laiko globaliais mokytojais, kadangi Lietuvoje, tokie standartai nei apibrėžti, nei numatyti. Visgi, pripažįsta, kad įgyvendinant temų integravimą ir globalių problemų sprendimą tenką susidurti su žinių ir įgūdžių stoka, todėl nevengia pripažinti prieš mokinius, kad nežino ir bendradarbiaudami su ugdytiniais ieško sprendimo būdų. Svarbu pastebėti, kad skirtingų dalykų

mokytojai globalias temas apima labai skirtingai, tai priklauso ir nuo pamokų pritaikomumo ir jų kiekio. Kadangi mokytojai niekaip neįsipareigoję nuolat taikyti globalumą pamokoje, dažnai tai tampa spontaniška integraciją siekiant pagyvinti pamoką ir įtraukti šių dienų aktualijas.

Šio darbo pavadinime tikslingai akcentuojamas mokytojas ir jo globalios kompetencijos profilis šiandieniniame švietimo kontekste. Mokytojas akcentuojamas leidžiant suprasti, kad per dažnai švietime yra orientuojamasi į programas, mokinius, metodus, tačiau pačio mokytojo stiprinimas ir tolesnis profesinis augimas lieka individualus arba numestas vienam mokytojui ar jų grupei siekiant patiems atrasti tinkamą mokymo kelią, pagal turimas gaires. Mokytojos kompetencijos ir sukuriamas profilis leidžia palaikyti intrigą vertinant Lietuvos ir pasaulio kontekstą, kuriame išsiskiria mokymo sistemos kūrimas ir mokytojų rengimo turinys. Ugdymas ir mokytojas kartu neatsiejami dalykai, tačiau tenka nepamiršti, kad siekiant kokybės turime orientuotis ir į tinkamai parengtą mokytojų augimą ir tobulinimą, ko pasekoje globalus ugdymas ne tik pasaulyje, bet ir Lietuvoje užimtą svarbią vietą.

Tyrimo metu surinkti duomenys nustebino keliais aspektais. Pirmiausiai, buvo netikėta, kad valstybinių mokytojų mokytojams akcentuojant trūkumus globaliame ugdyme buvo išskiriama metodinė medžiaga, vadovėliai ir priemonės, tačiau privačių mokyklų mokytojai labiau akcentavo gairių, nuostatų, vertinimo ir refleksijų stoką, dėl to akivaizdžiai galime išskirti mokytojų ruošimosi pamokoms pagrindinius veiksnius, kuriais jie remiasi. Taip pat pastebėta, kad reikalingas didesnis valstybės įsitraukimas į mokytojų žinių ir kompetencijų kėlimą. Kalbėdami apie tobulėjimą mokytojai įvardijo seminarų ir mokymų trūkumą tikslingai nukreiptų į globalų ugdymą, taip pat išskyrė ir esminę problemą, kad mokymai Lietuvoje dažniausiai vedami asmenų, kurie neturi arba turi mažai patirties iš praktikos dirbant mokykloje. Todėl tokie mokymai dažniausiai lieka tik simboliniai.

Kritiką galima išsakyti teorijos pasirinkimo atžvilgiu. Viena vertus naudojama naujų tyrimų, leidinių, projektų analizė suteikė tyrimui interpretacinės laisvės, kita vertus, kyla rizika pritrūkti globalaus ugdymo analizės gylio bei nepamesti konkretumo ir nuoseklumo vertinant globaliai kompetentingo mokytojo vertinimą ir apibrėžimus. Teorinis tyrimas leidžia susieti empirinio tyrimo medžiaga ir įvertinti Lietuvos mokytojų patirtį taikant globalaus ugdymo principus. Tai, kad globalus ugdymas Lietuvos mokyklose nėra plačiai taikomas, pastebėjo ir visi tyrimo dalyviai. Valstybių mokyklų mokytojai, teigė, kad tai priklauso nuo mokytojo iniciatyvumo domėtis ir tyrinėti mokymosi aplinką už šalies ribų bei dalyvauti projektuose, kurie skatina pasaulio tyrinėjimo lauką. Privačių mokyklų mokytojai išsiskyrė mokykloje taikomais globaliais principais, tačiau pripažino, kad tai daro

nevisi, arba tai atliekama labai nevienodai, todėl kyla klausimas ar jie patys šį ugdymą supranta teisingai.

Remiantis mokytojų išvalgomis, globalus ugdymas svarbus šiandieniniame kontekste, nes jis atveria kur kas platesnį, įvairiapusį pasaulio kultūros įvairovės pažinimą, ugdo pasaulietiškas vertybes turinti žmogų siekianti pasaulio pokių ir darnos. Buvo išsiaiškinta, kad daugiausiai pamokos turinys priklauso nuo pačio mokytojo, o pasiruošimui skiriama papildomo laiko informacijos paieškai ir aktualijoms, kurias dažniausiai suranda internete. Mokytojai teigia, kad vaikai sąmoningai ir nesąmoningai parodo, kad globalios temos juos traukia, dažnai inicijuodami naujų projektų, diskusijų ar žaidimų veiklą pamokose. Tyrimą galima plėsti siekiant išnagrinėti kitą globalaus ugdymo aspektą, pavyzdžiui, globalaus ugdymo programas, kurias įgyvendina tarptautinės organizacijos, kaip: IB ir Cambridge. Taip pat galima pasirinkti specifinį globalaus ugdymo privačiose ir valstybinėse mokyklose pjūvį – nagrinėti ugdymo raišką skirtingų mokyklų atveju bei jų įgūdžių įtvirtinimą dalyvaujant projektinėse veiklose. Šiame tyrime to daryta nebuvo, kadangi nuspręsta koncentruotis į mokytojo profilį ir jo pedagogines kompetencijas.

Apibendrinant tyrimą, galima sudaryti šias išvadas identifikuojančias teorinį ir empirinio tyrimo rezultatus:

- Globalus ugdymas yra apibrėžiamas pasitelkiant keletą skirtingų aspektų. Apžvelgus į teoriją išryškėjo šio ugdymo svarba plečiant įvairiapusį asmens suvokimą apie pasaulyje vykstančius procesus ir išskiriant globalaus piliečio kompetencijas būtinas kasdieniam žmogui prisiimant atsakomybę už savo kasdieninius sprendimus akcentuojant žmonių visuomenės vienybę ir tarpusavio priklausomybę, socialinio teisingumo ir žmogaus teisių tvirtinimą, taip pat taikos kūrimą ir veiksmus tvariai ateičiai.
- Apibendrinus globaliai kompetentingo mokytojo profilį ir veiklą galime išskirti esminius bruožus, kuriuos akcentavo tyrimo dalyviai: kultūrinis jautrumas ir ugdymas - vienareikšmiškai akcentuojama, kad mokytojas privalo nuolat domėtis ir tobulėti. Taip pat tarpkultūrinis supratimas ir informacinės kompetencijos – esminį vaidmenį atlieka kontekstinės pamokos ir mokymasis iš pavyzdžio skatina ugdyti mokytoja asmenines kompetencijas ir jas nuolat lavinti.
- Išanalizavus globalius ir nacionalinius globalaus švietimo lygmenis išryškėjo, kad šio ugdymo svarba tampa vis aktualesnė ateities mokyklų kontekste. Šia vizija siekiama, kad ne tik mokiniai bet ir mokytojai gebėtų taikyti kompetencijas reikalingas didinti smalsumą mokykloje ir už jos ribų. Kadangi pasaulis greitai kinta, keičiasi ir pasaulio ribos, visi gyvena

šalia greitai kintančioje aplinkoje, todėl aplinkos, ekonominiai, politiniai pokyčiai gali atrodyti neįveikiami, tačiau jei apie tai jau yra kalbama mokykloje, pasaulio piliečiai jau mokyklos suole kartu su mokytojais gali ieškoti problemų sprendimo alternatyvų ateičiai. Taigi, bendra kalba, įgūdžiai, kultūros supratimas leidžia šiuolaikiniam žmogui siekti perspektyvų ir klestėti globalioje ateityje.

- Tyrimo metu atsiskleidė mokytojų nuogaštavimai, kad pamokose trūksta laisvumo ir metodinės medžiagos įvairiapusiškumo. Vienas mokytojas teigė, kad vis dėlto pagrindinis dėmesys turėtų būti kokybiškos medžiagos ir jos prieinamumo kūrimui, kuriuo galėtų remtis mokytojai ugdydami globalius piliečius. Tačiau šioje vietoje išryškėjo dar vienas svarbus aspektas. Mokytojams neužtenka medžiagos ir programų, labai svarbu nuosekliai ne tik iš jų reikalauti kokybės, bet taip pat jiems tą kokybę ir suteikti, sudarant programas ir galimybes nuolat keltis asmenines kompetencijas ir gilinti žinias ne tik Lietuvos, bet ir pasaulio kontekste.
- Vertinant ateities globalaus mokytojo perspektyvas išryškėjo esminės problemos dėl kurių globalus ugdymas ir jo aktyvus integravimas Lietuvoje, dar sunkiai suvokiamas. Pirmiausiai išskyrė: turinio veiksmingumas ir aktualumas, kompetencijų ugdymas, ugdymo proceso modelis. Tyrėjų teigimi: „<...> *dabartinė sistema čiuožia nuo kalno žemyn, dėl kelių dalykų: mokytojų ruošimas, kuris nedengia reikiamo mokytojų poreikio. Taip pat programų keitimas, kur programos keičiamos nelabai nuosekliai, kur trūksta informacijos, vadovėlių* <...>“. Todėl galima sudaryti prielaidą, kad ateityje šios problemos taps vienos svarbiausių siekiant sukurti ir plėtoti globalaus mokytojo perspektyvas.

Šaltiniai

Asiasociety (2023) *Five Reasons Why Global Competence Matters*.

<https://asiasociety.org/education/five-reasons-why-global-competence-matters>

Citavimas skliausteliuose: (Asiasociety, 2023)

Augutienė, I. & Baltrenienė, Z. (2014) *Globalus švietimas Lietuvoje. Iššūkiai ir galimybės*. Kaunas.

<https://751d4de4-2aa8-440e-a932->

[e362ad3df712.filesusr.com/ugd/a7bcb4_d5d2a2ec4f7f4c03b66ad20a2651d123.pdf](https://751d4de4-2aa8-440e-a932-e362ad3df712.filesusr.com/ugd/a7bcb4_d5d2a2ec4f7f4c03b66ad20a2651d123.pdf)

Citavimas skliausteliuose: (Augutienė & Baltrenienė, 2014)

Austėja Landsbergienė (2018) *Ugdymo sistema: Kontekstinio ugdymo sistema bei pagrindiniai jos principai*. <https://www.austejalandsbergiene.lt/lt/ugdymo-sistema/>

Citavimas skliausteliuose: (Landsbergienė, 2018)

Banks, J. A. (2013). *An Introduction to Multicultural Education*. Routledge.

Citavimas skliausteliuose: (Banks, 2013)

Brigham, M. (2011). *Creating a Global Citizen and Assessing Outcomes*. *Journal of Global Citizenship & Equity Education*. <https://journals.sfu.ca/jgcee/index.php/jgcee/article/view/27>

Citavimas skliausteliuose: (Brigham, 2011)

Cadmus (2015) Contextual Education. <http://cadmusjournal.org/article/volume-2/issue-5/contextual-education>

Citavimas skliausteliuose: (*Cadmus*, 2015)

Creswell, J.W. (2007) *Qualitative Inquiry Choosing Among Five Approaches*.

Citavimas skliausteliuose: (Creswell, 2007)

Deardorff, D. K. (2006). Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization. *Journal of studies in international education*.

Citavimas skliausteliuose: (Deardorff, 2006)

Europos namai & Kaluinaitė (2017). Naujienlaiškis – Globalusis švietimas. <http://eurohouse.lt/wp-content/uploads/2018/01/Naujienlaskis-5.pdf> 5.

Citavimas skliausteliuose: (Europos namai, 2017)

aižauskaitė, I. & Valavičienė, N. (2016) *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*. Registru centras.

Citavimas skliausteliuose: (Gaižauskaitė & Valavičienė, 2016)

GCED clearinghouse (2015). *Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives*.
<https://www.gcedclearinghouse.org/resources/global-citizenship-education-topics-and-learning-objectives?language=en>

Citavimas skliausteliuose: (GCED, 2015)

Global Citizen Year (2023) Global citizenship: What is it and how to become one?

<https://www.globalcitizenyear.org/content/global-citizenship/>

Citavimas skliausteliuose: (Global Citizen Year, 2023)

Global citizen.(2021) Global Citizens to help achieve our vision of ending extreme poverty by 2030. <https://www.globalcitizen.org/en/>

Citavimas skliausteliuose: (Global citizen, 2021)

Hinkelman, D. (2015). Global competency and teacher education: A literature review. *Journal of teacher education*.

Citavimas skliausteliuose: (Hinkelman, 2015)

iEARN (2023) Learn with the world, not just about it: Professional Development.

<https://iearn.org/professional-development>

Citavimas skliausteliuose: (iEARN, 2023)

International Baccalaureate – IBO (2015, July) *The global search for education: a global education for all*. <https://ibo.org/news/news-about-the-ib/the-global-search-for-education-a-global-education-for-all/>

Citavimas skliausteliuose: (IBO, 2015)

IDEAS forum (2023) *What is Global Citizenship Education?* IDEAS for Global Citizenship.

<https://www.ideas-forum.org.uk/what-is-global-citizenship-education>

Citavimas skliausteliuose: (IDEAS, 2023)

Koyama, J. (2016). *The Elusive and Exclusive Global Citizen*. UNESCO

<https://www.researchgate.net/profile/Jill>

[Koyama/publication/293815119 The Elusive and Exclusive Global Citizen/links/56bb91be08ae7be8798bcaa2/The-Elusive-and-Exclusive-Global-Citizen.pdf](https://www.koyama.com/publication/293815119-The-Elusive-and-Exclusive-Global-Citizen/links/56bb91be08ae7be8798bcaa2/The-Elusive-and-Exclusive-Global-Citizen.pdf)

Citavimas skliausteliuose: (Koyama, 2016)

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. ISAK-54 5, 6, 15 straipsniu įsakymas. (2007) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.291726>

Citavimas skliausteliuose: (ŠMSM, 2007)

Mallillin, L.L.(2022) *Global Approach in Teaching and Learning Theory*. The International Journal of Social Sciences and Humanities

Invention.https://www.researchgate.net/publication/368486974_Global_Approach_in_Teaching_and_Learning_Theory

Citavimas skliausteliuose: (Mallillin, 2022)

Mokykla2030 (2020) *Projektas: Pilietiškumo pagrindai*. <https://www.mokykla2030.lt/wp-content/uploads/2020/08/PILIETI%C5%A0KUMO-UGDYMAS-dokumentas-2020.08.23-1.pdf>

Citavimas skliausteliuose: (Mokykla2030, 2020)

Mokykla2030 (2021) *Bendrujų programų atnaujinimo vadovas*. https://www.mokykla2030.lt/wp-content/uploads/2021/12/BP-rengimo-vadovas-2021-12-09_red.pdf

Citavimas skliausteliuose: (Mokykla2030, 2021)

OECD (2018 a) *Teaching for Global Competence in a Rapidly Changing World*. <https://doi.org/10.1787/9789264289024-en>

Citavimas skliausteliuose: (OECD, 2018 a)

OECD (2018 b) *The future of education and skills Education 2030*.[https://www.oecd.org/education/2030-project/contact/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030-project/contact/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)

Citavimas skliausteliuose: (OECD, 2018 b)

OXFAM (2015) *Education for Global Citizenship A guide for schools*.<https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620105/edu-global-citizenship-schools-guide-091115-en.pdf?sequence=11&isAllowed=y>

Citavimas skliausteliuose: (OXFAM, 2015)

OXFAM. (2020). *Global citizenship guides*. <https://www.oxfam.org.uk/education/who-we-are/global-citizenship-guides/>

Citavimas skliausteliuose: (OXFAM, 2020)

SVJC (2023) *Programa „Darni mokykla“ 2022/2023*. <https://svjc.lt/darni-mokykla-20222023/#DM-apie>

Citavimas skliausteliuose: (SVJC, 2023)

ŠMSM & NŠA (2022) *Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2022 Įtraukusis ugdymas*. <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/08/Svietimas-Lietuvoje-2022-web.pdf>

Citavimas skliausteliuose: (ŠMSM & NŠA, 2022)

Švietimo naujienos (2022) „30:70“ – galimybė individualizuoti mokymą. <https://www.svietimonaujienos.lt/3070-galimybe-individualizuoti-mokyma/>

Citavimas skliausteliuose: (Švietimo naujienos, 2022)

Times Higher Education (2022 March) *Contextual learning: linking learning to the real world*. <https://www.timeshighereducation.com/campus/contextual-learning-linking-learning-real-world>

Citavimas skliausteliuose: (THE, 2022)

TUM (2023) *Tūkstanmečio mokyklų programa: Kultūrinis ugdymas*. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. <https://tukstantmeciomokyklos.lt/naudinga-informacija/pazangos-plano-atmintine/>

Citavimas skliausteliuose: (TUM, 2023)

The Global Goals(2015) *World leaders agreed to 17 Global Goals*. <https://www.globalgoals.org/>

Citavimas skliausteliuose: (TGG, 2015)

UPC(2016). *Globalusis švietimas mokyklos gyvenime. Metodinis leidinys mokytojams ir mokyklų administracijų atstovams*. <https://sodas.ugdome.lt/bylos/GENERAL/244a7953-234a-403a-88c0-cb1decaebe9b.pdf>

Citavimas skliausteliuose: (UPC, 2016)

UPC.ŠMSM.(2015). *Globaliojo švietimo koncepcija*. <https://www.upc.smm.lt/naujienos/dokumentai/globalusis.php>

Citavimas skliausteliuose: (UPC.ŠMSM, 2015)

Ugdymo meistrai (2023) *Pilietiškumo ugdymas*.

<https://www.ugdymomeistrai.lt/courses/pilietiskumo-ugdymas>

Citavimas skliausteliuose: (Ugdymo meistrai, 2023)

UNESCO (2014) *Global citizenship education: preparing learners for the challenges of the 21st century*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000227729>

Citavimas skliausteliuose: (UNESCO, 2014)

UNESCO (2015) *UNESCO programa „Švietimas 2030“*. <https://unesco.lt/svietimas/mokymasis-visa-gyvenima/unesco-programa-svietimas-visiems>

Citavimas skliausteliuose: (UNESCO, 2015)

UNESCO (2017) *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>

Citavimas skliausteliuose: (UNESCO, 2017)

UNESCO (2021) *Reimagining our futures together: a new social contract for education*. (International Commission on the Futures of Education) <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707>

Citavimas skliausteliuose: (UNESCO, 2021)

UNESCO (2023 a) *Global Teacher Campus*. Global Education Coalition. <https://gloaleducationcoalition.unesco.org/global-teacher-campus>

Citavimas skliausteliuose: (UNESCO, 2023 a)

UNESCO (2023 b) *Global citizenship education. What is global citizenship education?* <https://en.unesco.org/themes/gced/definition>

Citavimas skliausteliuose: (UNESCO, 2023 b)

Visuomenė ir NVO (2020) *Globalusis švietimas – esama situacija, poreikiai ir galimybės*. https://2014.esinvesticijos.lt/lt/sukurti_produktaiglobalusis-svietimas-esama-situacija-poreikiai-ir-galimybes

Citavimas skliausteliuose: (Visuomenė ir NVO, 2020)

VU (2022) *Vilniaus universiteto pedagogų ugdymo koncepcija* https://www.vu.lt/site_files/Vilniausuniversitetopedagog%C5%B3rengimokoncepcija.pdf

Citavimas skliausteliuose: (VU, 2022)

Žydžiūnaitė, V.(2019) *Grindžiamoji teorija ir kiti kokybinio tyrimo metodai: svarstymai apie metodų esmes, panašumus ir skirtumus*“. Vilniaus universiteto leidykla.

Citavimas skliausteliuose: (Žydžiūnaitė, 2019)

World Economic Forum (2015) *The skills needed in the 21st century*. New Vision for Education - Unlocking the Potential of Technology. https://widgets.weforum.org/nve-2015/index.html?DAG=3&gclid=Cj0KCQjwmtGjBhDhARIsAEqfDEcSlklBw4aSSQfVXJ5_aT3ytzuBMCCIdMlohpCc-x-uk7-nAB1y1igaAjEtEALw_wcB

Citavimas skliausteliuose: (WEF, 2015)

Walker, G. (2006) *Educating of Global Citizen*.

<https://books.google.lt/books?id=1mhBjRHdhrwC&lpg=PA7&ots=buz5SxhDy4&dq=Educating%20of%20Global%20Citizen&lr&hl=lt&pg=PA1#v=onepage&q=Educating%20of%20Global%20Citizen&f=false>

Citavimas skliausteliuose: (Walker, 2006)

Priedai

Priedas A

Empirinio tyrimo klausimynas.

Įvadiniai (pradžios) klausimai:

- Gal galite trumpai papasakoti apie savo mokytojo/-os karjerą ir kur šiuo metu ir su kokiomis klasėmis dirbate?
- Kas jus paskatino būti mokytoju/-a?
- Kaip jūs apibūdintumėte savo mokymo stilių? Kaip jis prisideda prie jūsų gebėjimų ugdyti mokinius kaip globalius piliečius?
- Kokius pagrindinius iššūkius šiuo metu matote švietimo srityje? Prie kokių iššūkių sprendimų prisideda mokytojas?

Pagrindiniai interviu klausimai:

1. Prašau pasidalinkite mintimis, kaip jūs asmeniškai suprantate sąvoką „globalus ugdymas“? Kas jam yra būdinga? Kaip manote, kokio rezultato jis siekia?
2. Kaip manote, kodėl globalus ugdymas tampa vis svarbesnis mūsų visuomenės raidai? Kaip jis gali padėti mokytojams ir mokiniams tapti pasaulio piliečiais?
3. Kaip manote, kuo turi pasižymėti globalus ugdymas mokykloje? Kaip ji reikia integruoti į klases? Kokie aspektai įgyvendinant praktikoje yra svarbiausi?
4. Kokia yra jūsų patirtis su mokiniais, kuriems trūksta tarpkultūrinio supratimo arba kuriems sunku suvokti globalius klausimus? Kaip padedate mokiniams suvokti globalių iššūkių svarbą?
5. Kaip manote, kokios globalaus ugdymo temos Lietuvos mokyklose yra aktualiausios?
6. Kaip apibūdintumėte globaliai kompetentingą mokytoją? Kokias svarbiausias žinias, gebėjimus ir nuostatas mokytojas turi įgyti, kad būtų globaliai kompetentingas? Pakomentuokite, kodėl.
7. Ar save laikote globaliai kompetentingu mokytoju? Pakomentuokite, kodėl taip galvojate. Kas būdinga Jums kaip globaliai kompetentingam mokytojui?
8. Kaip Jūs pats/pati susidūrėte su globaliu ugdymu? Kaip prie Jūsų globalios kompetencijos ugdymo prisidėjo pedagoginės studijos? Kaip prisidėjo mokykla, kurioje šiuo dirbate? Galbūt prisidėjo kiti veiksniai?
9. Ką jau padarėte norėdami tobulinti savo globalias kompetencijas? Kaip toliau tobulinate Jūsų globalią kompetenciją? Kas pasiteisina/nepasiteisina?

10. Kaip jūs integruojate globalias kompetencijas į savo mokymo (si) planus? Iš kur dažniausiai semiatės žinių ir idėjų pamokoms?
11. Trumpai papasakokite, kaip integruojate globalų ugdymą į savo dalyko pamokas? Gal galite duoti konkrečių pavyzdžių?
12. Kas Jums kaip mokytojui/ai integruojant globalų ugdymą yra svarbiausia? Kokias globalaus ugdymo temas integruojate į pamokas? Kokio pagrindinio rezultato siekiate? Kokie didžiausi iššūkiai Jums kaip mokytojui/ai kyla?
13. Kaip Jūsų globalaus ugdymo integracija į pamokas padeda jūsų mokiniams tapti globaliais piliečiais? Gal galite duoti konkrečių pavyzdžių.
14. Kaip Jus bendrai vertinate globalaus ugdymo integraciją šiandieninėje Lietuvos mokykloje? Kaip manote, kokios stipriosios integracijos pusės? Ko šiuo metu labiausiai Lietuvos mokyklose trūksta?
15. Ar sutiktumėte su šiuo teiginiu: "Lietuvoje dar nėra vieningos nacionalinės strategijos, kaip integruoti globalų ugdymą į mokymąsi, todėl kiekviena mokykla tai daro savo gerovės požiūriu, kai kurių mokyklų mokytojai gali nesuvokti, kad globalus ugdymas yra svarbus dalykas" Pagrįskite savo atsakymą.
16. Kaip manote, kokie yra pagrindiniai veiksniai, kurių reikia siekti Lietuvoje, kad mokytojai būtų globaliai kompetentingi?
17. Kaip manote, kiek šiuo metu vykstantis ugdymo turinio atnaujinimas gali paskatinti globalaus ugdymo integraciją Lietuvos mokyklose? Kaip vertinate atsiradusią 30 procentų pasirenkamojo mokymo turinio atsiradimą atnaujintose programose kaip galimybę globalaus ugdymo integracijai?
18. Kokių ugdymo įrankių Lietuvos mokykloms reikėtų, kad mokytojai norėtų integruoti globalų ugdymą į savo dalyko pamokas?
19. Kaip manote, kaip globaliai kompetentingi mokytojai Lietuvoje turėtų būti rengiami? Kaip jie turėtų toliau tobulinti savo turimą kompetenciją?
20. Kaip manote, kokia bus globalaus ugdymo reikšmė Lietuvos mokyklose ateityje? Kaip globaliai kompetentingi mokytojai prisidės prie šios reikšmės stiprinimo?
21. Ką patartumėte tiems, kurie norėtų tapti globaliai kompetentingais mokytojais ateityje?
22. Ar norėtumėte papildyti arba paminėti ką nors, ko nebuvo užduota šiame interviu? Pasidalinti savo mintimis.

Ačiū už pokalbį ir tai, kad dalinotės savo idėjomis ir patirtimis. Tikiu, kad jūsų įžvalgos ir pastebėjimai padės atskleisti globalaus ugdymo svarbą ir globalių mokytojų kompetencijas šių dienų mokyklose.

Priedas B

Tyrimo duomenų analizės lentelė.

Klausimas	Kategorija	Subkategorija	Teiginiai/ištraukos
<i>Kaip jūs apibūdintumėte savo mokymo stilių? Kaip jis prisideda prie jūsų gebėjimų ugdyti mokinius kaip globalius piliečius?</i>	Lankstumas ir adaptabilumas Probleminis mokymas/ individualizuotas mokymas	Šiuolaikiškas mokytojas Kūrybiškas mokytojas Reiklus mokytojas Girdintis ir atsižvelgiantis į mokinius	<p>„<...> šiuolaikiška mokytoja, kuri yra ne lektorė, o fasilitatorė ar padėjėja labiau. Todėl mano mokymas skatina juos labiau mąstyti, galvoti, kritiškai įvertinti tam tikras situacijas šiuolaikiniame pasaulyje, kur yra per daug informacijos.“(MP1)</p> <p>„<...> šiuolaikiškas. <...>. Pamokų įvairiapusiškumas, gebėjimas atsižvelgti į mokinių poreikius ir pasaulio kontekstą. (MV2)</p> <p>Manau esu šiuolaikiška mokytoja, kuri savo pamokose nevengia pajuokauti, taip pat ir rimtai dirbti. Pamokose man svarbiausia, kad mokiniai suprastu, kodėl to mokosi ir kaip tai galės pritaikyti ateityje. Į tai atsižvelgdama nevengiu pamokose lieti laisvam kūrybiškumui.“ (MV4)</p> <p>„<...> laisvas ir kūrybiškas. Mano nuomone, per tą kūrybiškumą mes galime labai daug apimti, tiek smulkius lokalius sprendimus, tiek globalias ir dideles problemas.“ (MP2)</p> <p>„Save apibūdinčiau, kaip klasikinį mokytoją, kuris laužo ribas. <...> Tačiau tikrai esu reiklus mokytojas, kuris ką išmoko, to ir reikalauja iš mokinių vėliau. Man labai svarbu, kad jie suprastu, kodėl jie mokosi, kam to reikia. Todėl svarbu ugdyti discipliną, <...> svarbu, kad mokiniai kritiškai vertintu informaciją ir suprastu, kad yra dvi pusės.“ (MP3)</p> <p>„Manau esu reikli mokytoja. Mano tikslas vaikus išmokyti, o matematika sunkus dalykas. Tad tikrai stengiuosi, kad jie nebijotu klausti ir klysti, prisiimtu mokymosi atsakomybę <...>. „ (MV3)</p> <p>„Turbūt esu kitokia kiekvienoje klasėje. Atsižvelgdama į tai stengiuosi ir būti tokia, kokios reikia. Bendrai esu ta, kuri išgirsta klasę ir jų poreikius ir idėjas <...> girdėjimas mokinių padeda ir sau tą akiratį plėsti.“ (MV1)</p> <p>„<...> Esu mokytojas, kuris nuolat mokosi, ieško ir drąsiai eksperimentuoja. Esu didelis fanas projektinio mokymosi, ekperimentinio mokymosi, kur nėra ribos tarp tradicinio ir naujo metodo, taip pat reflektuoti su mokiniais, ką ir kodėl mokomės – įtraukiu mokinius į šį procesą.“ (MP4)</p>
<i>Kokius pagrindinius iššūkius šiuo metu matote švietimo srityje? Prie kokių iššūkių sprendimų prisideda mokytojas jūsų nuomone?</i>		Programų rengimas	<p>„Iššūkiai švietime. Man atrodo dabar labiausiai aktualus, tai programų ruošimo ir suvokimo neturėjimas, kas iš tiesų yra švietimas ir kaip turėtų būti tos atnaujintos programos įvestos, o nenumestos. O mokytojas prisideda tik tuo, kad tai yra palikta jam. Tarkime vieni skęsta, o kiti</p>

	<p>Turinio veiksmingumas ir aktualumas</p> <p>Kompetencijų ugdymas</p> <p>Ugdymo proceso modelis</p>	<p>Ugdymo turinys/medžiaga</p> <p>Mokytojų rengimas</p> <p>Šablونيškumas</p> <p>Mokinių motyvacija</p>	<p>yra kūrybiški ir bando susikurti viską patys <...>.“ (MP1)</p> <p>„<...> atnaujintos programos. Jų keitimas, nes nebus vadovėliu 7 kl., o mokytojams teks suktis iš padėties, kai turi sugalvoti, ką padaryti ir kaip mokyti.“ (MV3)</p> <p>„<...> dabartinė sistema čiuožia nuo kalno žemyn, dėl kelių dalykų: mokytojų ruošimas, kuris nedengia reikiamo mokytojų poreikio. Taip pat programų keitimas, kur programos keičiamos nelabai nuosekliai, kur trūksta informacijos, vadovėlių <...>.“ (MP3) „<...> kokybiškos medžiagos nebuvimas: pratybos, vadovėliai, todėl visko tenka ieškoti pačia <...> trūksta šiuolaikiškos medžiagos atliepančios šiandienines aktualijas trūkumas.“(MV1) „<...> ugdymo turinys ir jo atnaujinimas <...> daugelis iki šiol nežino kokia yra mūsų švietimo vizija, kaip mes norime mokyti vaikus ir ko iš jų norime. Manau problema prasideda nuo vizijos ir toliau keliauja per programas ir mokytojų rengimą. O mokytojas, tas žmogus, kuris prisitaiko <...>.“(MP4)</p> <p>„Pastebiu, kad Lietuvos švietime mokomasi tik egzaminams, standartams, vienam šablonui, kai mokomasi siauriai ir atiduodama mokinius į egzaminus <...>“ (MP2)</p> <p>„Nors gyvename antropoceno eroje automatizavimo IT laike visgi vieni didžiausių iššūkių švietime - mokinių motyvacija. Mokytojas iš arti mato ir gali pasiūlyti, pateikti mokiniams, įdomesnes, interaktyvesnes užduotis, demonstruoti bandymus ir t.t., ir vis tiek dominuojantis lieka mokytojas (galvoja užduotis ir t.t).“ (MV2)</p>
<p><i>1.Prašau pasidalinkite mintimis, kaip jūs asmeniškai suprantate sąvoką „globalus ugdymas“? Kas jam yra būdinga? Kaip manote, kokio rezultato jis siekia?</i></p>	<p>Kritinis mąstymas</p>	<p>Problemų sprendimas</p> <p>Kontekstinis pasaulio tyrinėjimas</p>	<p>„Globalus, tai visuotinis, kai matyti ne tik matematika, bet ir pridedi ir lietuvių kalbų, kitų mokslu susiejimas, erdvės keitimas ir pokyčių stebėjimas, neužsidarymas į vieną frontalinę pamoką.“ (MV3)</p> <p><...> svarbu atsakyti į esminius klausimus ar tai kas yra mano šalyje svarbu ir visam pasauliui? Kaip aš galiu pakeisti pasaulį? Ir panašiai“.</p> <p>(MP2) „Globalus ugdymas, tai sritis, kurioje pamokų kontekstas tampa svarbus diskutuojant apie visą pasaulį. Tokiose pamokose siekiama lyginti ar sutapatinti lokalias ir globalias erdves siekiant problemos sprendimo“.</p> <p>(MV4)</p> <p>„<...> išėjimas iš rėmų, kur tu mokaisi visur, apie viską ir visaip. „<...> kai visuma nėra apsiribojusi savo lokaliais kontekstais, o tyrinėja platesnes terpes. Pasaulio tyrinėjimas, ne tik savo šalies ar regiono. Tai lyg alternatyva nacionalistinio ar europcentristinio auklėjimo ir mokymo.“ (MP4)</p>

	Mokymosi sritys ir principai	Kompetencijų ugdymas Vertybės	<p>„<...> siekia ugdyti žmogų/mokinį, kuris mąsto plačiai ir sieja su platesniais kontekstais, kuriame nesi tik tu ir tavo aplinka. Šis ugdymas siekia ugdyti tolerantišką, kritiškai mąstanti, laisvą, pilietišką ir atvirą žmogų.“(MV1)</p> <p>„<...> ugdymas tų vertybių, kurios yra svarbios pasaulio kontekste. Kai siekiama išugdyti asmenį, kuris turėtų savybes reikalingas pasaulio asmenybei <...>.“ (MP3)</p> <p>„<...> dabar labai aktualių kompetencijų pateikimą. Į tai įeina žmogiškos vertybės, žinios ir tai kaip mes visa tai apjungiamo ir gauname kompetenciją, kurią galime pritaikyti bet Škurioje pasaulio šalyje, kultūroje, kad tai ką mes išmokstame mokykloje, liečia kiekvieną pasaulio žmogų. „(MP1)</p> <p>„Na, globalumą suprantu kaip viską apimančią sąvoką, t.y. visuotinis, kažkas ne tik nacionaliniu, tačiau ir pasauliniu lygmeniu. O globalus ugdymas, <...> siekiama ugdyti mokinių "pasaulietišką" požiūrį į pasaulį, moralines vertybes, kurios būtų orientuotos ne tik į mūsų visuomenę, tačiau įgalintų veikti ir globaliai.“(MV2)</p>
2. Kaip manote, kodėl globalus ugdymas tampa vis svarbesnis mūsų visuomenės raidai? Kaip jis gali padėti mokytojams ir mokiniams tapti pasaulio piliečiais?	Švietimo pokyčiai Tolerancija ir pažanga	Globalizacija Konkurencija Kultūrų įvairovė Ateitis	<p>„<...> pasaulis tampa vis globaliasnis, daugiau kultūros „juda“ iš vakarų į rytus, viskas maišosi ir tada gaunasi viena didelė tarpkultūrinė masė. Taigi, mokytojai ir mokiniai globalaus ugdymo dėka, gali viskai aiškiau suprasti, susišnekėti su kitų kultūrų žmonėmis, žinoma, ne tik žodžiais.“ (MP1)</p> <p>„<...> dėl globalizacijos įtakos ir matomų problemų, dėl kurių bus atsakingi dabartiniai mokiniai, todėl privalome jau dabar rengti jų mąstymą rūpinti pasauliu.“(MV4)</p> <p>„<...> švietimas dabar vežasi ir bando savo role suprasti globaliame pasaulyje, kuris jau yra globalus, nuo to ką vartojame, kur keliaujame. <...> dėl to švietimas turi padėti mokiniams susigaudyti šiame globaliame pasaulyje.“ (MP4)</p> <p>„Kad galėtų mokiniai pasaulyje sėkmingai konkuruoti su kitų šalių mokiniais ir sėkmingai užimti rinkas, specialybes apie kurias jie svajoja.“ (MP3)</p> <p>„Nes pasaulis nebeturi konkrečių ribų tiek fiziškai, tiek morališkai. Kalbos, informacijų šaltiniai, kelionės, net ir mokytojo darbas neapsiriboja viena šalimi ir vienu miestu <...>. „ (MV1)</p> <p>„<...> vyksta stiprus kultūrų maišymasis. Lietuvoje vaikai jau turi įvairiausių bendraklasių, kurie gali būti kilę iš Italijos, Prancūzijos, Lenkijos, Indijos ir t.t. ko anksčiau nė nebuvo <...>. „(MV2)</p> <p>„<...> nebereikia darbuotojų, kurie dirbs visą gyvenimą vieną darbą <...> daugelis gana dažnai keičia savo darbovietes ieško savęs. Na, o norint atliepti rinką, globalus matymas tik į gerą.“ (MV3)</p>

) „<...> Naujienos ir žinios mus supa nuolat, tad mokiniams ir mokytojams nuolat stebingus naujienas jau tampa svarbu, kas vyksta kitur, todėl besidomėdami jau tampame pasauliniais piliečiais.“ (MP2)
3. Kaip manote, kuo turi pasižymėti globalus ugdymas mokykloje? Kaip ji reikia integruoti į klases? Kokie aspektai įgyvendinant praktikoje yra svarbiausi?	Tarpusavio sąveika	Mokytojo požiūris	„<...> pirmiausiai jis prasideda nuo mokytojo įvairiapusiškumo ir plataus požiūrio spektro <...> svarbu akcentuoti ir tai, kad viską būti įdėti į kontekstą. Tarkime mokome biologijos, todėl į pamoką svarbu įtraukti ne tik tai kas aktualu Lietuvoje bet ir pasaulines žinias, kas naudojama praktikoje <...>.“ (MP1) „<...> pirmiausia su savimi turėtu susišnekėti pats mokytojas ir pavyzdžiui prieš pradėdamas mokslą metus sau akcentuoti tikslus, kad tas globalus mokymas nebūtų toks dirbtinas, o labai natūralus ir įsilietu į klasės veiklą <...>“. (MP2) „Tikriausiai kiekvieną temą ruošiant, pagalvoti, ką galima apie tai pasakyti ir platesniame kontekste. Sąmoningai arba nesąmoningai sieti įvykius pasaulyje, priežastis, pasekmes aptarti <...>,, (MV1) „Įvairus požiūris į mokymąsi. Projektai, ne tik pamokos, išvykos, tarptautiniai projektai, požiūris į vaiką ar pamoką.“(MV3) „<...> dalykų integracija, būtinai daroma dėl to, kad mokinys matytų visumą segmentuodamas savo žinias. <...> išskirčiau vertybių ugdymą, vėlgį, mokiniai turi suprasti, jei nori kažko pasiekti, tu ir turi to siekti, tu negali sėdėti ir laukti, kol tai ateis <...>. „(MP3) „Manau globalus ugdymas turi būti skaidrus su mokiniais kalbant, analizuojant tam tikras temas negrąžinant tiesos. Taipogi atviras, sklandus <...>.“(MV2) „Nuostatomis. Manau pati mokykla turi išsivardinti, kad ji nori padėti mokiniams suprasti visą pasaulį, o ne tik jo dalį. Na ir realiu įgyvendinimu, neužtenka deklaracijos: mes esame globali mokykla! Sieti ir įgyvendinti, tai ką žada.“ (MP4) „Įvairove, kuri pasižymi ne tik metoduose, temose, bet ir ugdymo vykdyme. Kadangi tikiu, kad aplinka yra didžiausias mokytojas, todėl svarbus išvykų ir realių potyrių kontekstas.“ (MV4)
4. Kokia yra jūsų patirtis su mokiniais, kuriems trūksta tarpkultūrinio supratimo arba kuriems sunku suvokti globalius klausimus? Kaip padedate mokiniams suvokti globalių iššūkių svarbą?		Šeimos požiūris	„<...> ateina iš šeimos. O šeimos neperauklėsi ir neparodysi, kad visgi yra kitaip. Todėl tada tu bandai apžaišti diskutuodamas su vaiku, sieki ji atvesti į požiūrį, kuriame jis patirtu suvokimą <...>.“ (MP1) „Iš esmės skiri daugiau dėmesio ir padedi. Bet jei vaikas labai siaurų požiūrį, jo per vieną pamoką nepakeisi, bet metam bėgant viskas įmanoma. Bet nuo šeimos irgi ateina tas požiūris, todėl keisti tikrai nėra lengva.“ (MV3)

	Socialinis kontekstas Mokymasis iš patirties	Aplinkos tyrinėjimas Suvokimas ir sąmoningumas Aktualumas	<p>„<...> mes asmeniškai susėdame ir bandomė kartu atrasti paprastesni ir artimesni santykį, kuris privestu prie problemos. <...> akcentuoju, kuo artimesnę aplinką ir pavyzdžius, o vėliau jau galima ieškoti toliau ir sudėtingiau<...>.“(MP2)</p> <p>„Tikriausiai kiekvieną temą ruošiant, pagalvoti, ką galima apie tai pasakyti ir platesniame kontekste. Sąmoningai arba nesąmoningai sieti įvykius pasaulyje, priežastis, pasėkmes aptarti <...>.“ (MV1)</p> <p>„Sudėtingiausia išsūgdyti sąmoningumo, blogiausia, kad nėra vieno metodo, kuris tiktu visiems mokiniams. Tik per personalią prieigą galima tai padaryti, tačiau čia jau priklauso nuo mokytojo profesionalumo, ar jis gali rasti prieigą prie kiekvieno mokinio <...>.“ (MP3)</p> <p>„Pirmiausiai padėdu suvokti temą.“ (MV2)</p> <p>„Paaugliai ir jaunuoliai <...> nelabai reflektuoja ta globalumą. <...> savo pamokose siekiu neadekvačiai įtraukti daugiau ne Europos istorijos, nes ji visiškai dominuoja programose, noriu jiems atverti globaliu kontekstu.“ (MP4)</p> <p>„<...> dažniausiai sieki atrasti, tai kas jiems aktualu ir per aktualumo prizmę atvesti prie platesnio požiūrio vystymo. Žinoma, nevisada tai lengvai pavyksta, dėl to prisideda ir asmeininės vaiko/šėimos pažiūros.“ (MV4)</p>
5. Kaip manote, kokios globalaus ugdymo temos Lietuvos mokyklose yra aktualiausios?	Kultūrinė tolerancija Globalizacija	Tolerancija Tvarumas Problemos pasaulyje	<p>„Mano nuomone, svarbiausi tai, kultūros skirtumai ir tolerancija, <...> vaikus dėl šių temų reikia labiausiai ir perlausti.“ (MP1)</p> <p>(MP2)</p> <p>„Turbūt viskas, kas susiję su ekologija, klimato kaita, tolerancija ir apskritai globalizacijos sistemos plusai ir minusai.“ (MV1)</p> <p>„<...> tarša plastikais, nes kadangi mes nematome to per langą, <...> , tvarus naudojimas, perdirbimas ir energetika, kad mes priklausomi esame nuo iškastinio kuro.“ (MP3)</p> <p>„Sakyčiau, kad mokiniams įdomiausia tyrinėti taršą, bet vis labiau jiems aktualėja lygios teisės.“(MV4)</p> <p>„Galbūt ekologija/tarša. Šias dabar geriausiai prisimenu.“ (MV2)</p> <p>„Tvarumas daugiausiai.“ (MV3)</p> <p>„<...> vertinant darnius tikslus mokiniai nuolat analizuoja juos visus. Aišku jiems pradžioje atrodo paprasčiausia: gyvybė žemėje ir po vandeniu. Bet svarbios mano nuomone absoliučiai visos <...>.“ „Sunku pasakyti, kuri aktualiausia ir kuriam miestui, nes skiriasi tikrai. Vienom vietom migracija aktualiausia, kitur dirvožemis, lyčių lygybė, švarus vanduo. Manau, kad visi tikslai aktualus, o ypač atskirtis.“ (MP4)</p>
6. Kaip apibūdintumėte globaliai kompetentingą mokytoją? Kokias svarbiausias žinias, gebėjimus ir nuostatas mokytojas turi		Nuolatinis augimas ir tobulėjimas	<p>„Be abėjonės globalus mokytojas, kas liečia žinias turi domėtis, turi keliauti ir tyrinėti, nuo to formuojasi visiškai kitoks pasaulio suvokimas <...> jis turi turėti galimybę keliauti, stažuotis ir nuolat tobulėti. Toks mokytojas negali būti</p>

<p><i>įgyti, kad būtų globaliai kompetentingas? Pakomentuokite, kodėl.</i></p>	<p>Kultūrinis jautrumas ir ugdymas</p> <p>Tarpkultūrinis supratimas ir informacinės kompetencijos</p>	<p>Vertybinis ugdymas</p> <p>Kontekstinės pamokos</p> <p>Mokymas iš pavyzdžio</p>	<p>kategoriškas ir racionalus, jis turi girdėti ne tik save bet ir mokinį. Drąsiai eiti į diskusijas, būti žingeidus ir nuolat mokytis.“ (MP1)</p> <p>„<...> Manau svarbiausia, kaip mokytojas geba suprasti mokinius, juos išgirsti ir atrasti, kas jiems įdomu ir aktualu šiuo metu.“ (MV1)</p> <p>„Visų pirmą jis turi suvokti ir žinoti, kokias vertybes ir savybes jis turi ugdyti. Kitas dalykas, jis turi žinoti metodu, kaip tai ugdyti ir pats turi būti globalių pažiūrų, nes jei vadovaujiesi tik vadovėliu, vargu ar ugdui globalias kompetencijas.“ (MP3)</p> <p>„<...> altruistiškas, atsidavęs, tai tiesai, kuri gali būtų visokia <...> mokytojas, žinias kaupia nuolat, tad manau tik per patirtį ir išmoksti "teisingai" perduoti, tai ir vaikams <...>.“ (MV2)</p> <p>„Aš galvoju, kad mokytojas pirmiausiai privalo būti atviresnis tiek su mokiniais, nebijoti pasakyti, kad ko nežino ir pasimokyti iš savo mokinių. Atvirumas su kolegom: einu, klausiu, domiuosi. Ir žinoma pačiam, skaityti, keliauti, būti atviram ir kiek įmanoma daugiau pasiimti. Stažuotis, lipti per save ir nebijoti savo trūkumu. Tai turbūt atviras ir nebijantis iššūkių.“ (MP2)</p> <p>„Manau svarbu, kad mokytojai bendradarbiautų su savo kolegomis iš užsienio. Suprastu, kas vyksta jo dalyko mokymo srityje už šalies ribų. Nes tuomet supranti, kad mokytojai susiduria su panašiais sunkumais. <...> Nuostatos, tai mokytojai nacionalistai, mano nuomone neturėtų mokytojai būti kraštutinių pažiūrų, nes tada, kaip tu ugdysi mokinius.“ (MP4)</p> <p>„Mokytojas, kuris turi kompetencijas, nemažai pats domisi, motyvuoja mokinius, dalinasi ir rodo savo pavyzdžių.“(MV3)</p> <p>„Globaliu mokytoju laikyčiau žmogus, kuris nuolat siekia asmeninio augimo, domisi tuo kas vyksta pasaulyje, taip pat savo energija ir noru sužinoti geba „užkrėsti“ savo mokinius.“ (MV4)</p>
<p><i>7. Ar save laikote globaliai kompetentingu mokytoju? Pakomentuokite, kodėl taip galvojate. Kas būdinga Jums kaip globaliai kompetentingam mokytojui?</i></p>		<p>Laikau, esu nuolat augantis mokytojas</p> <p>Aiškus tapatinimas</p> <p>Stengiuosi, tik per mažai tame žinių.</p>	<p>„Save tikrai laikau globaliai kompetentingu mokytoja, kadangi jau kalbėdama apie tokį mokytoją aš galvoju apie save <...>.“ (MP1)</p> <p>„<...> priskirčiau save prie globalių. Visgi mokosi įvairių kultūrų vaikai <...> noriu, kad vaikai pajustų emociją, kad būtų artima jiems. Tad, dėstant temą dažnai naudoju daugumos šalį, tuomet pridėtu kitas.“(MV2)</p> <p>„Manau, kad esu, bet visada yra dar kur tobulėti, vien dėl to, kad Lietuvoje tokie mokytojai nėra apibrėžti ar kitaip išskiriami.“ (MV4)</p> <p>„Labiau taip, nei ne. Nes aš manau, kad aš stengiuosi būti atvira ir semtis nuolat žinių <...> Todėl tikiu, kad dar kur tobulėti tikrai yra.“ (MP2)</p>

		<p>Nelaikau, nežinau ar tai svarbu.</p>	<p>„<...> stengiuosi tokia būti, nes niekada nemąstau pati labai konkrečiai, siekiu plataus konteksto, visapusiškai įvertinti problemas, kaip žmogus ir kaip mokytoja, taip siekiu ir vaikus ugdyti.“(MV1)</p> <p>„Sąžiningai nelabai, taip, esu tas mokytojas, kuris nori uždegti ir sudominti, <...> nežinau kokių tų vertybių reikėtų, bet iš pajautimo ir to ką matau užsienio vadovėliuose ir programose galima sakyti kažkur esu netoli.“ (MP3)</p> <p>„<...> sunku atsakyti, nes nėra konkrečių kriterijų. Na iš tikro, stengiuosi, kad dalykas matematika būtų įdomesnė, IT, gamtos mokslus, taip pat globalumas, naudojant lapą ir tvarumą.“ (MV3)</p> <p>„<...> Man svarbios nuostatos, būti globaliai mąstančiu mokytoju, tačiau nemanau, kad tai yra kažkas, ko turi pasiekti. Bet man tai tikrai svarbu, aš kreipiu dėmesį ir žinau, ką galiu padaryti, kaip planuoti kitus mokslo metus veiklas su mokiniais.“ (MP4)</p>
<p>8. Kaip Jūs pats/pati susidūrėte su globaliu ugdymu? Kaip prie Jūsų globalios kompetencijos ugdymo prisidėjo pedagoginės studijos? Kaip prisidėjo mokykla, kurioje šiuo dirbate? Galbūt prisidėjo kiti veiksniai?</p>		<p>Asmeninis domėjimasis</p> <p>Pedagoginių studijų trūkumai</p> <p>Darbovietės indelis</p> <p>Dalykinės žinios ir įgūdžių stiprinimas papildomose veiklose</p>	<p>„<...> pedagoginės studijos absoliučiai nepadėjo, tai tikrai. Kas man padėjo, tai literatūra apie šiuolaikinį mokymą, domėjimasis darnaus vystymosi tikslais ir mokymo turinio siejimas su jais bei didžiąją dalį imersijos į šitą kryptį man padarė pedagoginių studijų tyrimas, kurį pasirinkau pati.“ (MP1)</p> <p>„Pedagoginės studijos tikrai neprisidėjo, nes tai buvo labai seniai, ir tų dalykų niekas nemokė. Tiesa pasakius įtaką padarė mokykla, kai mes buvome pastatyti prieš faktą, yra darnaus vystymosi tikslai ir mes juos turime taikyti. <...>“.(MP2)</p> <p>„ Prie globalaus pažinimo prisidėjo darbas mokykloje, dalykinės temos, kurioms ruošdamasi siekiau atrasti vis kažko naujo ir to kas vyksta šiuo metu pasaulyje. Studijose to tikrai nebuvo. Tad viskas iš savęs ir domėjimosi. (MV4)</p> <p>„Mokyklose kurios dirbu niekada daug neakcentavo, labiau pati domiuosi“. (MV3)</p> <p>„Man išviso viskas atėjo natūraliai, gal tai priklauso nuo mano dėstomo dalyko, kuriame yra daug temų apie kurias turi kalbėti globaliai ir ugdyti toleranciją nuolatinę, požiūrį <...>.“ (MV1)</p> <p>„Programų rašymas, kadangi rašant programas žiūrėjome, kas mokoma užsienyje. Taip pat vadovėlius analizuoju ir lyginu, ko moko mokinius to paties amžiaus kitose šalyse. Taip pat teko susidurti su bakalaureto ir kembrižo programomis, kurios labiau globalios nei mūsų valstybinės programos.“(MP3)</p> <p>„<...> pedagoginės studijos tik prisidėjo praplečiant požiūrį į patį gamtamokslį ugdymą. Per "Erasmus" teko pažinti Ispanijos</p>

			<p>mokslo/kultūros dalį. Mokykla labai dažnai vykdo/siunčia į papildomos mokymus, kurie manau skatina globalų ugdymą.“(MV2)</p> <p>„Debatų būrelyje dar mokykloje, buvo turbūt svarbiausia mano patirtis. Nes jau tada į debatus atkeliaudavo įvairios temos, kaip tarptautiniai santykiai, klimatas ir panašiai. Tai taip pat vyko anglų kalba, o diskutuojant kalbėdavome apie visą pasaulį. Studijos globalios tikrai nebuvo, labiau izoliuotos. Praktika irgi reikšminga patirtis – su mokytojais iš skirtingų šalių. Ir darbas mokyklose, kurios yra globaliai orientuotos, mokymai ir literatūra iš viso pasaulio bei pažintys.“ (MP4)</p>
<p>9. Ką jau padarėte norėdami tobulinti savo globalias kompetencijas? Kaip toliau tobulinate Jūsų globalią kompetenciją? Kas pasiteisina/nepasiteisina?</p>	<p>Pritaikymas, karjera</p> <p>Įdirbis</p>	<p>Kursai, Seminarai</p> <p>Asociacijos ir susirinkimai</p> <p>Domėjimasis ir dalinimasis patirtimi</p>	<p>„Aš baigiau Cambridge International kursų, kurie padėjo stiprinti šias kompetencijas. Domiuosi nuolat šiuolaikinėmis problemomis, kaip jas būtų galima įterpti į ugdymą ir atrasti kontekstą, kuris būtų naudingas mokiniui pačiam. Kad mokiniai galėtų atrasti biologiją, kažkur tai pasaulyje ir panaudoti.“(MP1)</p> <p>„Šitoje vietoje išskirčiau seminarus, tačiau ir seminarai, akmuo į tą daržą, kad švietimo sistemoje trūksta vertingu seminarų arba juos veda tie, kurie patys nedirba mokykloje, dėl to mažai vertės mokytojo praktikoje. Bet būna asociacijos mokytojų susirinkimai, kurie ir plečia mano žinias. Bet iš tiesų Lietuvos mokytojas atsakingas pats už save. <...> Toks labiau savamokslis.“ (MP3)</p> <p>„Iš tiesų stengiuosi pats, kiek galėdamas dalintis savo patirtimi. Taip pat mano mokykla yra labai globali, todėl keliaujame su komanda po kitas pasaulio mokyklas ir semiamės patirties, nuolat bendradarbiaujame su kolegomis iš kitų Valdorfo mokyklų. Na ir žinoma, papildomai socialiniuose tinkluose sekdamas mokytojus.“ (MP4)</p> <p>„Dalyvauju geografijos draugijos susitikimuose, taip pat nepraleidžiu susitikimų su mokytojais, kurie dalinasi gerąja patirtimi, taip pat domiuosi ir pati.“ (MV4)</p> <p>„Stengiuosi nuolat domėtis, net jei ir asmeniškai manęs kas nedomina, bet gilinti žinias visapusiškai visomis temomis. Kad ir mokiniams galėčiau pateikti, kuo išsamesniu argumentus, pavyzdžius. <...>“. (MV1)</p> <p>„Aš teoriškai beveik visiškai nesidomiu. <...> Man pačiai labiau priimtina į problemas pažiūrėti savaip iš savo patirties. <...>“. (MP2)</p> <p>„Nuolatinis domėjimasis pasaulio tendencijomis tam tikromis chemijos temomis, skatina tobulinti kompetencijas. Nepasiteisina, galbūt tik laiko atžvilgis. Kadangi tenka papildomai daug ruošti popamokinėje veikloje, kas neprisideda prie sveikatos.“ (MV2)</p> <p>„Pati kiek domiuosi, stengiuosi lankytis kiek galiu naujuose mokymuose, skaitau knygas, domiuosi užsienio literatūra“ (MV3)</p>

<p>10. Kaip jūs integruojate globalias kompetencijas į savo mokymo (si) planus? Iš kur dažniausiai semiatės žinių ir idėjų pamokoms?</p>		<p>Kolegų patirtis</p> <p>Interneto pagalba</p> <p>Mokinių įsitraukimas ir idėjos</p> <p>Spontaniškumas</p>	<p>„Daug darbo man atėjo per kolegų patirtį, dalinimasi. Taip pat internetines grupes, kuriose yra įvairių kultūrų mokytojai biologai iš įvairių šalių skirtingi mokytojai, kurie dalinasi savo užduotimis, idėjomis ar mintimis. Supraskime, kad mūsų ugdymo programa nėra tik tokia Lietuvoje, ji turi sąsają ir pasaulyje. Todėl kartais, kartais kitų mokytojų planų pavyzdžiai yra tai, kas inėša globalumą į mano pamokas.“ (MP1)</p> <p>„Nežinau, dažnai viskas kyla iš diskusijų, nes viską tikrai galima išdiskutuoti. Dažniausiai idėjos ateina spontaniškai ir tikrai ne iš specialių leidinių ar knygų.“ (MP2)</p> <p>„Gal sakyčiau, man daugiausiai įkvėpimo suteikia ir mokiniams, patraukliai atrodo kinas, dokumentika. Ypač pastaruoju metu pastebėjau, kad tai mokiniams aktualiausia.“ (MV1)</p> <p>„Iš įvairių pusių. Ruošdamasis pamokom stebiu, kaip tas pačias temas aiškina kiti mokytojai, vėlgį žiūriu youtube britų ir amerikiečių praktikas ir pavyzdžius, kuriuos jie pristato, todėl tenka ir nukopijuoti. Kartais ir mokiniai inicijuoja idėjas, kurios net nustebina. Taip pat mokytojų patirtis, kadangi dirbau universitete, turėjau galimybę stebėti jaunų mokytojų pamokas ir pasiruošimą. Ir iš jų gaudavau idėjų.“ (MP3)</p> <p>„Manau visada viskas įmanoma, kiek tik pats to nori. Visada bus galima atrasti nišą, kurioje būtų galima supažindinti vaikus, įterpti pasakojimą apie tai, kaip sukurti raudoni dažai ar kur/kada ir kokiomis aplinkybėmis buvo skristi pirmuoju dirižabliu.“ (MV2)</p> <p>„Tiesa sakant nežinau, koks yra globalių kompetencijų sąrašas. Bet ką aš darau per pamokas, tai aptariame turinį, ką mokysimes aptariame visą pasaulį ir kai kalbu apie temas apimu visą pasaulį.“ (MP4)</p> <p>„Siekiu kiek galima daugiau nueiti į seminarus, daug patirties gavau ir keisdama darbo vieta, vizija, žmonės, ir šiaip bendrai internete šviečiuosi. Šiaip idėjos gimsta su kolega diskutuojant, vistiek kalbi apie darbą ir kyla generalios idėjos.“ (MV3)</p> <p>„Dažniausiai idėjos atkeliauja iš kolegų pamokų stebėjimo ar interneto platybių, kartais nutinka ir taip, kad pamokos planas gimsta spontaniškai keliaujant į darbą, tad nevengiu ir netikėtų pokyčių planuose.“ (MV4)</p>
<p>11. Trumpai papasakokite, kaip integruojate globalų ugdymą į savo dalyko pamokas? Gal galite duoti konkrečių pavyzdžių?</p>		<p>Diskusijų pamokos</p> <p>Asmeniniai potyriai ir kontekstas</p>	<p>„Iš tiesų daug dalykų pamokoje atkeliauja per diskusiją, kurią sunku suplanuoti ar užfiksuoti pamokoje, kuri ateina intuityviai iš mokinių smalsumo, todėl dažnai tenka nuklysti. Pvz. Kalbame apie organų sistemas. Ir kyla diskusija, kaip būtų užsienyje su organais, tolerancija ir panašiai.“ (MP1)</p> <p>„<...> Labiausiai pasiteisines integravimas, tai redakcijos pamokos, kurių metu mokiniai savarankiškai renka temas integruodami</p>

		Kritinis mąstymas	<p>globalius tikslus ir rašo straipsnius/istorijas/dienoraščius pasirinkta tematika. Žinoma redakcijos nuolat kinta, ir mokiniai atranda vis įdomesnių sąsajų su globalumu. <...>.“ (MP2)</p> <p>„Visos temos yra konkrečios, jos yra pakankamai globalios net ir analizuojant savo vidinį pasaulį negali pamiršti viso pasaulio konteksto.“ (MV1)</p> <p>„<...> globalias temas paliečiame dažniausiai per plastiko ir rūšiavimo konteksta. Pamokų metu su mokiniais aptariu plastiko saveiką vandenyje ir sausumoje. Teorines žinias įtvirtiname praktiškai atlikdami chemines jungtis laboratorijoje.“ (MP3)</p> <p>„<...> mokinė dalyvavo konkurse, kuriame kūrėme bioplastikinį maišelį iš banano žievių. Tai, tokiu būdu per mokinių kritinį mąstymą, sąmoningumą prieiname prie tokių rezultatų. <...> (MV2)</p> <p>„<...> Per projektus atrodo keliamą po visa pasaulį nes vertiname laikotarpį, kas vyko tuo pačiu metu ar įvykiai viename žemyne, ką lėmė kitame žemyne. (MP4)</p> <p>„Kartą pamokos metu su IT mokytojų darėme statistinį tyrimą, patys galėjo pasirinkti klausimą, vieni rinkosi apie rūšiavimą, politiką, lygybę. Tai buvo ne tik matematika ar duomenų apdorojimas, lavino ir daugiau kompetencijų.“ (MV3)</p>
<p>12. Kas Jums kaip mokytojui/ai integruojant globalų ugdymą yra svarbiausia? Kokias globalaus ugdymo temas integruojate į pamokas? Kokio pagrindinio rezultato siekiate? Kokie didžiausi iššūkiai Jums kaip mokytojui/ai kyla?</p>	<p>Globalumo įvestis Lietuvoje</p> <p>Pokyčiai ir įvairovė</p> <p>Rizika</p>	<p>Darnaus vytymosi tikslai</p> <p>Iššūkiai planai ir priemonių trūkumas</p> <p>Kitokiškumas</p> <p>Nepasitikėjimas savimi</p> <p>Pasaulio aktualijų sudominimas</p> <p>Integracijos stoka dėl programų skirtumų.</p>	<p>„Aš stengiuosi integruoti darnaus vystymosi tikslus, <...> pliojant bet ir atrandant pasaulio ir Lietuvos kontekste. Pagrindiniai iššūkiai tai mano minėti planai, kurie ne visada tinka visoms kultūroms, todėl yra sudėtinga išsiversti pritaikyti Lietuvai. Kartais gali trūkti ir vietos bei priemonių, kurių reiktų.“ (MP1)</p> <p>„Mane, kaip ir minėjau anksčiau žavi kitokiškumas. Mano tikslas, kad mokiniai temas pasirinktu iš savęs ir į problemas pažiūrėtu kiek galim savaip ir kitaip, kūrybiškumas. <...>.</p> <p>Galbūt tai jų nepasitikėjimas, kad nesugalvosiu ir remtis tuo ką gerai žinau.“ (MP2)</p> <p>„Man svarbiausia, kad mokiniai ne kategoriškai sektų "bandos" jausmą, o kritiškai pažvelgtų ir mokėtų pastovėti už save remdamiesi argumentais. Paisydami kitų nuomonės. Pagrindinė tema yra ekologija/tarša/maistas, (MV2)</p> <p>„Mano tikslas į pamokas pažiūrėti kitaip, ne tik mokyti dalyką, bet ir augtu kaip asmenybės. Daugiau pasiruošimo, laiko, užnorianant vaikus, bet daugiausiai pasiruošimas ir moderavimas.“ (MV3)</p> <p>„Turbūt ugdyti tolerantiška ir plačiai žvelgianti mokinį per asmeninę ir pasaulio konteksto analizę. Atrasti, kas bus tai, kad mokinį „užkabintu“ ir verstu jį toliau domėtis ir plėsti savo žinias papildomai. Iššūkiai, tai tiesiog sudominti ar parinkti tinkamą temą amžiaus tarpsniui ir jų aktualijom.“ (MV1)</p> <p>„Sistemiškai, kaip bebūtų gaila, Lietuvoje tikros integracijos nelabai turime. Nors ir stengiamės sujungti kaikiuriuos gamtos mokslus, tačiau</p>

		<p>Vientisumo nebuvimas</p> <p>Kalbos barjero iššūkiai</p>	<p>programos labai skiriasi <...> Sisteminė prieiga nėra labai gera. Na ir kitas dalykas mokyklos nori įgyvendinti užsienio programas, tačiau vistiek turi integruoti ir valstybinę programą, tačiau tada gaunasi toks susimaišymas, kur nelabai kartais supranti, kur tas vientisumas. <...> (MP3)</p> <p>„<...> svarbu, kad jie gebėtų multiperspektyviai žiūrėti į temas, <...> Perspektyvios ir viršinybės nebuvimas. Tikslas, openmind, nuostata žiūrėti atvirom akim į pasaulį. <...> Kalbos barjeras tampa problema. (MP4)</p>
<p>13. Kaip Jūsų globalaus ugdymo integracija į pamokas padeda jūsų mokiniams tapti globaliais piliečiais? Gal galite duoti konkrečių pavyzdžių.</p>	<p>Savišvieta</p> <p>Asmeninis augimas</p> <p>Kontekstas</p>	<p>Požiūrio pokyčiai kalboje ir mąstymo lauke</p> <p>Klausimų kelimas</p> <p>Aktualijos ir auganti tolerancija</p>	<p>„Aš tai pastebiu, kai jų racionalus šnekėjimas pakinta, pastebi bendradarbiavimo pokyčius grupėse, pakinta jų reagavimas į pasisakimus. Man asmeniškai padeda provokacijos vertinant mokinių reakcijas ir užduodant klausimus globaliomis temomis.“ (MP1)</p> <p>„Aš pastebiu, kad septintoje klasėje jiems dar kyla iššūkių renkantis temas, arba jas konkretizuojant, tačiau jau metu eigoje matau jų mąstymo pokyčius, diskusijų ir kylančių klausimų struktūros pakeitimą. Jie geba argumentuočiau išsakyti tikslo svarbą, taip pat kritiškai vertina draugus ir jų darbus. <...>“ (MP2)</p> <p>„Aš pastebiu, kad integruodami matematikoje įgytas žinias su kitomis pamokomis, pastebiu jų klausimų formuluotes kitimą, taip pat tyrimų sudėtingumą.“(MV3)</p> <p>„Turbūt ugdyti tolerantiška ir plačiai žvelgianti mokinį per asmeninę ir pasaulio konteksto analizę. Atrasti, kas bus tai, kad mokinį „užkabintu“ ir verstu jį toliau domėtis ir plėsti savo žinias papildomai. Iššūkiai, tai tiesiog sudominti ar parinkti tinkamą temą amžiaus tarpsniui ir jų aktualijom.“ (MV1)</p> <p>„Labai dažnai pamokose, net ir labai gerai jas suplanuojant leidžiu mokiniams nukrypti ir pasamprotauti, o kas jeigu. Ypač, kai kalbame apie globalias, pasaulines temas, kaip energetika tvarumas. Todėl nors ir rimtai žvelgiu į pamoką, leidžiu mokiniams išsikleti dominančius klausimus ir juos išsiaiškinti kitos pamokos metu.“(MP3)</p> <p>„<...> įtraukiančios pamokos skatina mokinius giliau, globaliau pažvelgti į problemas. Kadangi stengiamės pažvelgti į problemą iš visų pusių.“ (MV2)</p> <p>„Rengdami projektus jie tyrinėja globalų kontekstą, jį lygina ir žinoma mokosi vieni iš kitų, o aš iš jų.“(MP4)</p>
<p>14. Kaip Jus bendrai vertinate globalaus ugdymo integraciją šandieninėje Lietuvos mokykloje? Kaip manote, kokios stipriosios integracijos pusės? Ko šiuo metu</p>	<p>Įvaizdis</p>	<p>Privatus ugdymas labiau globalus</p>	<p>„<...> vertinant per savo mokyklos prizmę, mokykla remiasi Kardingerio intelekto modeliu, kuris iš esmės padeda kitiškai pasiziūrėti į situacijas. Iš esmės manau, kad daugelis privačių mokyklų integruoja globalų ugdymą vienaip ar kitaip, nes ten atsiranda ir užsieniečiai mokytojai</p>

<p><i>labiausiai Lietuvos mokyklose trūksta?</i></p>	<p>Individualumas</p> <p>Visuomenės įsikišimo stoka</p> <p>Prasta kokybė ir pasiruošimas</p>	<p>Mokytojų ir mokinių kultūrinė įvairovė</p> <p>Vidinės sklaidos stoka</p> <p>Valstybinės mokyklos globalumas mokytojo rankose</p> <p>Resursų trūkumas ruošiantis pamokoms</p> <p>Teorijos ir praktikos paskirstymas pamokoje</p> <p>Mokymų stoka</p>	<p>bei mokiniai. O Lietuvos mokyklose, mano nuomone ypač valstybinėse labiausiai trūksta globalių mokytojų.“ (MP1)</p> <p>„<...> Teoriškai savo mokykloje kalbame, turime vizualiai pateikta ant sienų, tačiau manau trūksta asmeninio dalinimosi. Pavyzdžiui aš nežinau, ką kitų dalykų mokytojai su tuo daro, kiek apimu aš ir kiek jie.“ (MP2)</p> <p>„Mano nuomone mokytojai per daug užsidarę savo kabinetuose, mažai dalijasi patirtimi ir nenori siekia pokyčiu, tai pakeitus, globalumas taptu įdomesnis ir priimtinesni visiems“ (MV4)</p> <p>„<...> priklauso nuo mokytojo individualaus požiūrio ir kiek jisai mato prasmės tame. Taip pat ir nuo pačios mokyklos vizijos, ko ji nori ugdyti ir skleisti žinią, kiek ji mato to globalaus ugdymo prasmę. <...> trūksta įrankių, kurie leistu mažiau eikvoti asmeninius resursus pasiruošimui ir to parodymo kiek tai yra prasminga. „(MV1)</p> <p>„<...> trūksta mokytojų, tai Lietuvos mokykloms tiesiog trūksta kompetetingų mokytojų, vienas iš tokių iššūkių ir žinau, kad dėl trūkumo, dažnai chemijos pamokas kompensuoja kitų dalykų mokytojai <...> vadovėliu gerų dabar nėra pagal naujas programas, tai išeina, kad mokiniai negaus reikiamų kompetencijų. Metodinės medžiagos trūkumas Lietuvos mokyklose. Na ir žmogus, kuris domisi, tai jis perduos tas žinias, na o jei ne tai ne. Sistemiskai tai nevyksta.“ (MP3)</p> <p>„Manau visuomet tobulėjimui ribų nėra <...> Dabar regis akcentuojami vaikams faktai, teorija. O tokio kitokio žvilgsnio trūksta. Manau nereikia nerti stačia galva į tą teoriją. Turime padėti mokiniams diegti pasaulietiškesnį požiūrį į supančią aplinką. Suprasti, kad ta "tiesa" gali būti ir kitokia. Viena iš stipriausių integracijos pusių, kad mokiniai gali plėsti savo akiratį, o vėliau ir veikti, įgalinti savo žinias.“ (MV2)</p> <p>„<...> mokyklos labai skirtingai arba bando arba nebando to siekti. Priešasčių daugybe. Kas matosi atnaujinant ugdymo turinį, bent jau istorijoje, matosi kad globalių temų padaugėjo, tai manau, kad globalumas švietime, nėra nuosekliai diegiamas visais lygmenimis nuo vizijos iki priemonių. O ypač mokytojų mokymo. <...> Turbūt tokiu mokymo Lietuvoje nėra buvę.“ (MP4)</p> <p>„Aš manau, kad trūksta tikslingesnių seminarų pranešimų, gerųjų patirčių. Manau, kad mokytojai patys iš savęs daugiau domisi ir daro.“ (MV3)</p>
<p>15. Ar sutiktumėte su šiuo teiginiu: <i>“Lietuvoje dar nėra vieningos nacionalinės strategijos, kaip integruoti globalų ugdymą į mokymąsi,</i></p>			<p>„Tikrai sutinku. Matau, kad mokyklos neturi strategijos, turbūt todėl, kad remiasi užsienio mokyklomis. Visos mokyklos remiasi skirtingai, o sukurti vieninga strategija iš naujo mano nuomone Lietuvoje būtų labai sudėtinga.“ (MP1)</p>

<p><i>todėl kiekviena mokykla tai daro savo gerovės požiūriu, kai kurių mokyklų mokytojai gali nesuvokti, kad globalus ugdymas yra svarbus dalykas” Pagrįskite savo atsakymą.</i></p>	<p>Vienareikšmiškai sutinkama (pabrėžiami specifiniai aspektai)</p>	<p>Mokyklų darbo specifika ir skirtumai</p> <p>Nėra bendro dokumento ugdymo programose</p>	<p>„Na aš sutinku, kiekviena mokykla dirba skirtingai, todėl ir turime tokia marginalizaciją mokyklose, kurios yra geresnė/blogsenė pagal egzaminus, ugdymą ar vaiko savijautą. Mokyklos tikrai Lietuvoje yra nevienodos ir tada kalbėti apie globalumą valstybėje mes negalime.“ (MP3)</p> <p>„Visiškai sutinku. Mokyklos, kuriose daugiau iš užsienio atvykusių mokinių ar tiesiog multikultūrinė aplinka, linkusios labiau siekti globalesnio švietimo, diegimo <...>.“ (MV2)</p> <p>„Tikrai taip, absoliučiai. Turbūt, kad nėra iš aukščiau dokumento, egzaminų klausimo ar to ko mes turėtume pasiekti. Ar kad mokiniai tiesiog suvoktu, ar, kad savo gyvenime pritaikytu, nėra standartu ir siekiemybių. Yra tik bendra mada, kad apie tai kalbame.“ (MP2)</p> <p>„Taip sutinku, nes čia vėl siejasi su ugdymo planais, medžiaga, mokytojų planais ir seminarais. O jei tai lasivai pasirenkamas seminaras dažnai jo galima ir nesirinkti.“ (MV1)</p> <p>„Sutinku – nes tai akivaizdu, kad taip yra.“ (MP4)</p> <p>„Sutinku – ir bendrose programose apie globalu ugdymą nieko neradau.“ (MV3)</p> <p>„Sutinku ir manau, kad taip yra dėl skirtingų mokyklų patirčių ir reglamentavimo apie mokyklos vertybes, kurios, kaip ir programos turi kisti. (MV4)</p>
<p><i>16. Kaip manote, kokie yra pagrindiniai veiksniai, kurių reikia siekti Lietuvoje, kad mokytojai būtų globaliai kompetentingi?</i></p>	<p>Mokėjimas mokytis</p> <p>Refleksija ir vertinimas</p>	<p>Mokytojų ugdymas</p> <p>Bendruomenės kūrimas</p>	<p>„<...> Užsiimti mokytojų augimu. Nors ir vyksta daug mokymų Lietuvoje, tačiau yra nemaža dalis mokymų, kurie skirti susirinkti valandas, įsivairinti lėšas, bet kokybės ten sunku atrasti. Todėl manau svarbiausia, kokybiškas ugdymas pačių mokytojų. <...>“ (MP1)</p> <p>„Naudingi praktiniai mokymai – primityviausiai. Visi vistiek niekada nebus. Gal galėtu būti skatinimo programos, mokinių stovyklos. Samburiai renginiai, kas motyvuotu link to eiti. Bet ne siauri o platus.“ (MP2)</p> <p>„Tikriausiai įvardinti šio ugdymo svarbą ir parodyti mokytojui, kad tai yra įmanoma interguojant į visų dalykų pamokas. Žinoma suteikiant ir mokytojui medžiagos, pavyzdžių ir kompetencijų visiškai įgalinant mokytoją.“ (MV1)</p> <p>„Komunikacija, gerosios patirties sklaida.“ (MV2)</p> <p>„Tai, reikalauti išsikelti tikslus, tam reiktų lyderystės ir nuoseklių mokymų. Aišku pradėdant nuo mokytojų rengimo, pavydžiui analogiška sritis yra lyčių lygybė mokyklose, tu negali tiesiog įjungti tos temos migtuko. <...> atkreipiamas dėmesys rengiant mokytojus, priemones ir visa kita.“ (MP4)</p> <p>„<...> paruoštos programos, turi būti paruoštos tų programų rekomendacijos. Kadangi rengiau programą žinau, kad įgyvendinimo rekomendacijos yra labai nekokybiškos. <...> neturime stiprių programų ir į jas būtų žiūrima iš</p>

		Vienodos tvarkos	<p>esmės. <...> į programas žiūrима nevienodai ir kiekvienas dirba skirtingai, kaip nori arba moko tai, kas jiems geriau sekasi.“(MP3)</p> <p>„Tai pirmiausia vyriausybės nutarimo, patvirtintu gairiu, siekiai, mokymai ir tada viskas važiuotu. Reikia tono visiem bendro.“(MV3)</p> <p>„Sakyčiau reikia bendrų žingsnių mokykloms integruojant globalias temas į pamokas, projektus ir veiklas mokyklose. Tai tikrai duotu atspirti mokytojams ir mokiniams.“ (MV4)</p>
<p>17. Kaip manote, kiek šiuo metu vykstantis ugdymo turinio atnaujinimas gali paskatinti globalaus ugdymo integraciją Lietuvos mokyklose? Kaip vertinate atsiradusią 30 procentų pasirenkamojo mokymo turinio atsiradimą atnaujintose programose kaip galimybę globalaus ugdymo integracijai?</p>	<p>Viešas požiūris į pokyčius</p> <p>Rizika</p>	<p>Veiksnumas taikant naujas programas</p> <p>Prioritetai egzaminai ir testai</p> <p>Individualūs mokytojo pasirinkimai ugdant mokinius</p>	<p>„<...> Svarbu, kad tai veiktų. Manau, kad viskas tikrai yra puikus dalykas, kai tu išmanai, ką tu darai. Tačiau jei mano tikslas tik atidirbti ir išeiti, tai aš turiu tik 30 procentų darbo, nes aš atliksiu tik tai, ką aš turiu ir nesidomėsiu niekuo. Tačiau jei turiu įrankius, kaip išnaudoti tą 30 procentų ir integruoti globalų ugdymą ir prie to prisideda mokykla, tada puiku. Bet jei ne tai nėra veiksmu.“ (MP1)</p> <p>„Nemanau, kad iš karto pastebėsime drastiškus pokyčius. Atrodo, kad labiau visi bus linkę likti prie senos tvarkos ir po truputi integruos naujus pokyčius arba tik tai kas drastiškai pasikeitė. Tad globalaus ugdymo įtvirtinimą sunku bus pastebėti, jei to nebus prašoma“. (MV4)</p> <p>„<...> medžiagos atnaujinimas stipriai prie to prisidės, o kalbant apie kitus dalykus ir disciplinas, manau tas 30 proc. priklausys tik nuo mokytojų arba mokyklos vizijos.“(MV1)</p> <p>„<...> mokytojai nepaisys naujų programų ir dirbs pagal senąsias. Vertinu ir teigiamai ir neigiamai. Teigiamai dėl to jei mokytojas žino, kaip išugdyti tas kompetencija, tačiau to nemato programose jis gali papildomai prisidėti veiklos. Neigiamai, nes nėra paruošta metodinės medžiagos ir tas 30 procentų, kartais atrodo kaip atsakomybės numetimas mokytojui, nes reikėtų, kad būtų rekomendacijos, ką ten galima daryti.“ (MP3)</p> <p>„Aš manau reikšmingas dalykas, tačiau jei mokytojams nebus nurodyta ką daryti, jie labiau ims kartojimą ar žinių įtvirtinimą, kad užpildyti.“ (MV3)</p> <p>„<...> nėra akcentuojama, programa perskaičius globalumo nėra <...> nemanau, kad mokytojai net pasvarstys apie tokio globalumo integraciją, manau vis gi daugiau dėmesio skirs egzaminams.“ (MP2)</p> <p>„Laisvė mokytojui ypač naudinga. Kurti, strateguoti tokias pamokas, kurių metu mokiniai daugiau susipažintų su globaliu ugdymu.“ (MV2)</p> <p>„<...> esu pedagoginės laisvės šalininkas kuomet ir gražiai dera ir bendri sutarimai kurių siekiame bei mokytojo laisvė pačiam nuspręsti, kaip nori mokytis priklausomai nuo savo interesų ir gyvenamosios vietos ar panašiai. Manau, kad</p>

			<p>trisdešimt procentų nuo rugsėjo bus didelis iššūkis mokytojams, kažkaip manau, kad dauguma mokytojų tų trisdešimt procentų neišnaudos. <...> Teoriškai tai tikrai puiki galimybė mokytojams nuveikti tai ką jie nori, bet, tam reikia kompetencijų, planavimo ir idėjų trūksta kai duoda laisvės prašo pagalbos ką veikti.“ (MP4)</p>
<p>18. Kokių ugdymo įrankių Lietuvos mokykloms reikėtų, kad mokytojai norėtų integruoti globalų ugdymą į savo dalyko pamokas?</p>	<p>Darbo sąlygos ir švietimo kokybė</p> <p>Bendradarbiavimas, įrėminimas</p>	<p>Valstybinės programos rengimas visose mokyklose</p> <p>Metodinė medžiaga mokytojams ir mokiniams</p> <p>Mokytojo įtraukimas</p>	<p>„Lietuvoje yra tokia programa, kuri plečia žinias apie verslumą Junior Achievement, <...>, tai jei sukurti panašią skirtą globaliam ugdymui ir palengvinti jo integravimą, ne tik mokyklose bet ir skirtinguose mokomuosiuose dalykuose.“ (MP1)</p> <p>„<...> programos, kurios integruotųsi viena su kita. Tuomet ir mokytojams būtų lengviau kleisti visuotinį ugdymą <...> dabar mokiniai linkę visus tuos faktus laikyti skyriumi, manau čia yra labai didelė problema.“ (MV2)</p> <p>„Mano nuomone pirmiausia sukurto turinio, metodinių įrankių, vertinimo ir refleksijos. Tai pagrindas viso ugdymo ir naujovių integruojant į sistemą. Ypač naujoves.“ (MP4)</p> <p>„Manau reikia lengvai pasiekiamos medžiagos ir užduočių, bent suteikti pradžią mokytojui, kuris pats tuo nesidomi, kad būtų stimulas tai daryti. Kad nereikėtų per daug vargti jei mokytojas dar nelabai suvokia prasmę, o galbūt veliau ir pats pradės domėtis.“ (MV1)</p> <p>„Pradedant nuo metodinės medžiagos ir žinoma priemonių užtikrinimo <...> dabar mokytojui tenka pačiam domėtis, kokių priemonių reikia ir pats turiu šį dalyką įgyvendinti.“ (MP3)</p> <p>„Gairių, metodų rinkinių, puslapių iš kur semtis idėjų.“ (MV3)</p> <p>„Nemanau, kad reikia įrankių, kadangi, nei vadovėliai, nei kiti ugdymo įrankiai nepadės. Pirmiausiai mokytojai patys turi suvokti, kad tai yra reikalinga.“ (MP2)</p> <p>„Mano nuomone pirmiausiai viskas turi prasidėti nuo mokytojo supažindinimo su ugdymu ir jo procesu, tada žinoma suteikiamos dalykinės gairės, buriamos darbo grupės ar komandos, skatinančios mokytojus pačius domėtis ir keisti sistemą.“ (MV4)</p>
<p>19. Kaip manote, kaip globaliai kompetentingi mokytojai Lietuvoje turėtų būti rengiami? Kaip jie turėtų</p>		<p>Mokytojų rengimo problema</p>	<p>„Reikėtų atkreipti dėmesį į pedagogų ruošimą, kai yra absoliutus trūkumas į darbus priimami mokytojai be patirties, bet tie jaunesni mokytojai gali būti ir labiau žingeidesni ir aktyvesni globaliame ugdyme. Manau svarbiausia pradėti</p>

<p><i>toliau tobulinti savo turimą kompetenciją?</i></p>	<p>Pedagoginių studijų kokybė ir tobulinimas</p> <p>Mokytojų bendradarbiavimas išvengiant skirtumų.</p>	<p>Mokytojų kartų skirtumai</p> <p>Ugdymo suvokimo stoka</p>	<p>nuo ankstyvo ugdymo, o Lietuvoje tai ateis natūraliai, kur užaugs nauja karta, kuri supras šio ugdymo svarbą ir reikšmę.“ (MP1)</p> <p>„Manau žinios turi ateiti iš universiteto, nes tai yra mokytojų augimo ir motyvacijos pagrindas siekti ir tobulėti nuolat. Lygiai taip pat universitetai turėtų sukurti programą atnaujinti pedagogines žinias ir tobulinti savo kvalifikaciją“ (MV4)</p> <p>„<...> būsimų mokytojų rengimas, tikiuosi tai jau vyksta. Apie jau dirbančius mokytojus, manau čia turėtų būti mokyklos iniciatyva siųsti žinute, kad mes norime ir matome prasmę globaliame ugdyme. <...>“ (MV1) „Aš nenorėčiau atskirti mokytojų, tai labiau kompetencija, ties kuria privalo visi mokytojai dirbti. Negalime segreguoti mokytoju, tai turėtų prisidėti rengiant mokytojus, nuo to kaip svarbu musu psichologinis pasiruošimas ir kiti įgūdžiai. <...>. (MP4)</p> <p>„<...> rengiant pedagogus, reikia natūraliai integruoti, kad su globaliomis problemomis galima labai daug padaryti naudingo ir natūralaus. O paskui paruoštiems mokytojams jau nereikėtų nei įrankiu, jie natūraliai tai atneštų į mokyklą“. (MP2)</p> <p>„Tas mokytojas, kuris turėtų ugdyti kitus mokytojus, turėtų būti ir praktikas ir žmogus, kuris žino, kas yra globalus kontekstas. Deja ne visur taip yra, net ir dėstytojai ne visi žino šiomis dienomis šio ugdymo integravimą.“ (MP3)</p> <p>„Kitų mokytojų geroji patirtis. Bendradarbiavimas su užsienio mokyklomis.“ (MV2)</p> <p>„Per mokymus, juos rengti ne tik Lietuvoje, bet ir apsilankant kitose pasaulio mokyklose“ (MV3)</p>
<p><i>20. Kaip manote, kokia bus globalaus ugdymo reikšmė Lietuvos mokyklose ateityje? Kaip globaliai kompetentingi mokytojai prisidės prie šios reikšmės stiprinimo?</i></p>	<p>Ugdymo programų pokyčiai</p> <p>Konteksto svarba</p>	<p>Natūrali integracija</p> <p>Aktualumo svarba</p> <p>Ugdymo pokyčiai</p>	<p>„Aš manau, kad ir kaip bebūtų, bet Lietuvoje mokyklinis išsilavinimas yra neblogas. Tačiau viskas priklauso nuo kiekvieno mokytojo <...>.“ (MP1)</p> <p>„Manau ateityje tai taps kasdieniu integravimu tačiau tam turi praeiti gana daug laiko ir pasikeisti mokytojų karta“(MV4) „Man atrodo, kad tai bus taip natūralu, specialiai apie tai nebebus kalbama. Tai bus visiems savaime suprantama.“ (MP2)</p> <p>„Ateityje aktualumo nepraras. Turėsime įveikti iššūkius bendrus pasaulyje. Tikiu, kad mokyklos atras vis daugiau būdų kaip tai daryti. Esu labai optimistiškas šitoje vietoje.“(MP4)</p> <p>„Tai, kas yra deklaruojama, jau dabar yra reikšminga. Dabartinės programos išskiria pasaulinį kontekstą, kaip svarbą. Realiai kas vyksta visgi skiriasi, medžiaga, programos, mokytojai, mokyklų nevienodumas kiša koją. Nors ir sakome, kad globalus kontekstas aktualus, tačiau, kada jis tikrai pataps aktualus nežinia.“(MP3)</p>

			<p>„Ateityje mokytojams, ši sąvoką bus labai artima. Kadangi ta multikultūrinė aplinka tik nesenai padarė tokį proveržį. Tad galimai didėjant vaikų iš skirtingų šalių skaičiui, keisis ir požiūris į ugdymą.“ (MV2)</p> <p>Tikriausiai vis didesnė ir svarbesnė. Aš manau, kad mokytojai ne tik ugdys, bet ir kvėps ir paskatins savo kolegas integracijai ir įprasminimui. Vieni kitus stiprins.“(MV1) „</p> <p>„Priklauso, ko mes norime. Vienas iš pagrindinių dalykų siekti išsilavinimo, jei mastysime lokaliai, nieko gero neturėsime.“ (MV3)</p>
<p>21. Ką patartumėte tiems, kurie norėtų tapti globaliai kompetentingais mokytojais ateityje?</p>	<p>Savirefleksija</p> <p>Ugdymo kaita</p>	<p>Globalaus ugdymo suvokimas</p> <p>Ugdymo įvairiapusiškumas</p>	<p>„Jeigu jie supranta, kas yra globalus mokytojas, tai yra jau pirmas žingsnis į jų tapimą tokiais. Žinoma domėtis, tai kas vyksta už jų namų ir mokyklos sienų.“ (MP1)</p> <p>„Manau svarbiausia, kad mokytojas suprastu, kodėl jis nori keistis, o jau tada viskas ateis savaime.“(MP3)</p> <p>„Nesustoti mokytis, motyvuoti save.“ (MV2)</p> <p>„Paskatinčiau domėtis, ką jau padarė kiti, kaip tas globalumas paplitęs kitos Lietuvos mokyklose ir žinoma pasidomėti, kas yra kitose šalyse (MV4).</p> <p>„Pirmiausia mokytojams sakau darykite tai, kas pirmiausia faina ir priimtina jums. Nieko nedaryti per prievartą, nenaturaliai, tai ką geriausiai sugebate. Pirmiausia turite užkrėsti mokinius, kad ir jums tai yra faina. Naturalumas ir sugebėjimas įtikinti.“ (MP2)</p> <p>„Domėtis, plėsti savo akiratį ir nebijoti pamokose padaryti kažką kitaip ir pasidomėti, kaip mokiniams atrodo. Įgalinti juos planuoti pamokas patiems.“ (MV1)</p> <p>„<...> pradėčiau nuo mažų žingsnelių apie turinį ir tos refleksijos apie tai kiek pasaulio mes paliečiame, sokratiškai prieiti prie to, kas tikrai verta patyrinėti ir praplėsti istorija. Manau, kad motyvuoti mokytoja, keisti savo būdą gali per pavyzdį, tas yra stipru. Pokalbiai, idėjos, refleksija.“ (MP4)</p> <p>„Pirmiausia ieškoti informacijos anglų kalba, kas jau yra padaryta. Tik reikia pradėti ieškoti. (MV3)</p>